

Planering av hamnområdet i en sommarstad- en fallstudie i Båstad

Examensarbete

Anna Fogelklou, landskapsarkitektprogrammet 2011

Fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap.

Sveriges Lantbruksuniversitet, Alnarp.

SLU

Fakulteten för Landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap

Program: landskapsarkitektprogrammet

Titel/Title: *Planering av hamnområdet i en sommarstad-*

En fallstudie i Båstad

Planning a harbour area in a summercity-

A case study in Båstad

Ämne: Landskapsplanering

Nyckelord: flexibilitet, offentligt rum, sommarstad, hamn, aktivitet, möten, funktionalitet, social aktivitet

Författare: Anna Fogelklou

Handledare: Jitka Svensson

Examinatorer: Per-Inge Gustafsson, Maria Kylin

Kurskod: EX0546

Kurstitel: Examensarbete inom landskapsplanering

Omfattning:30hp

Nivå och fördjupning: Avancerad E

Alnarp, 2011

Serie: Självständigt arbete vid LTJ-fakulteten.

Förord

Jag vill i detta förord passa på att tacka alla som hjälpt mig under arbetets gång från ett oskrivet blad till färdigt examensarbete. Per Iwansson, projektarkitekt i Båstads kommun, för att du delat med dig av värdefulla fakta om Båstads hamn, du är en oersättlig och aldrig sinande ström av kunskap och idéer som jag är mycket tacksam över att fått ha tillhands. Mina kollegor på planavdelningen i Båstad kommun: Lisa Rönnberg, Jeppe Appelin och Karin Stenholm för er ständiga uppmuntran, ert positiva synsätt och ert stöd när jag fastnat på vägen. Min handledare på SLU, Jitka Svensson för att du varit ett fantastiskt stöd och bollplank för gestaltningsidéer. Min sambo Daniel för att du alltid tror på mig och står bakom mig i allt jag gör. Planavdelningen i Borgholms kommun samt planavdelningen i Lysekils kommun för att ni ställde upp på intervjuer och bidrog med viktiga fakta kring sommarstäders problematik och utformning. Slutligen vill jag framföra ett stort och varmt tack till Båstads kommun som tillhandahållit kontorsplats, teknisk support och material under hela exjobbstitiden. Utan er hade inte arbetet varit möjligt att genomföra!

Anna Fogelklou, Båstad 2011-04-20

Fotografier, framsida: Båstads kommun.

1. Sammanfattning/Abstract

Det här är en studie kring ämnet flexibel utformning av offentliga rum, och ett förslag på hur Båstads hamnområde skulle kunna utvecklas för att bli en plats som på ett mer tillfredsställande sätt kan användas året runt. Idag är hamnen en plats som präglas av några månader med intensivt liv och mycket rörelse under sommaren, för att sedan bli en tom och oanvänd plats vintertid. Förslaget har föregåtts av analyser, både under vinter och sommar av hamnens rumslighet, aktivitet, rörelse och attraktioner, en litteraturstudie kring ämnet flexibel utformning av offentliga rum, samt två studiebesök på mindre orter i Sverige som kämpar med en liknande problematik. Förslaget har också föregåtts av en inventering av området, samtal med tjänstemän på Båstads kommun och näringsidkare i hamnen samt studier av tidigare planprogram och planer för hamnen framtaget av kommunen.

Med utgångspunkt i resultaten av analyserna och med inspiration från litteraturstudien och studiebesöken har jag tagit fram ett förslag på hur Båstads hamnområde skulle kunna utvecklas, göras mer flexibelt och därav mer användbart hela året.

Syftet och centrala frågeställningar i arbetet är vilka faktorer och förutsättningar som avgör om och hur offentliga rum tas i anspråk, hur offentliga rum kan göras mer flexibla och varför detta är önskvärt, samt hur man som planerare på olika sätt kan arbeta med flexibilitet.

Idén till denna studie kom från planavdelningen i Båstads kommun där man under en längre tid har sett de problem som den ökande befolkningen på sommaren har på hamnområdet, och hur utformningen av hamnen hittills kretsat kring att ta hand om detta problem, medans den övriga tiden på året inte nämnvärt integrerats i detta arbete. Båstads position som sommarstad är dock ingenting man vill ändra på, men man önskar ett hamnområde som har möjligheten att både ackomodera sommarens alla besökare och samtidigt vara en attraktiv plats att besöka resten av året.

This is a study around the subject flexible planning of public space, and a planning proposal on how the harbour area of Båstad could develop into a place that in a more satisfying way can be used all year round. Today, the harbour is a place featured by a few months of intense life and movement during the summer, to then become an empty and unused place in the winter. The proposal has been preceded by analysis, both during the winter and summer of the harbour's spatiality, activity, movement and attractions, a literature study around the subject flexible planning of public space and two visits to smaller cities in Sweden that tackle similar problems.

The proposal has also been preceded by an inventory of the harbour area, dialogues with the staff at Båstad municipality and traders in the harbour, along with studies of previous gathered material and planning programs of the harbour made by the municipality.

With a starting point in the results of the analysis and with inspiration from the literature study and the visits, I have developed a proposal on how the harbour area of Båstad could unfold, become more flexible and therefore more versatile and usable throughout the year.

The intention and central questions in this study are what factors and conditions that determine if and how public space is appropriated, how public space can be made more flexible and why this is desirable, and also how you as a planner can work with flexibility.

The idea of this study was brought up by the planning department at Båstad municipality, where the staff for quite a long period of time have acknowledged the problems that the increase in population during the summer has on the harbour area, and how the development of the harbour so far has revolved around this problem while the situation during the rest of the year has not significantly been a part of this work. Båstad's position as a summercity is not something the municipality wishes to change, but there is a wish to develop a proposal for a harbour that both has the possibility to accommodate all the people that wish to visit it in the summer at the same time as it is an attractive place to visit all the year.

1. 2 Innehållsförteckning

1. Sammandrag/Abstract	4
1.3 Inledning och problemformulering	6
1.4 Syfte	7
1.5 Mål	7
1.6 Tillvägagångssätt	7
1.7 Rapportens upplägg	7
1.8 Avgränsning	7

Inledning & Bakgrund

1.9 Båstad- staden vid havet	10
1.9.1 Båstads historia	11
1.9.2 Näringsliv	11
1.9.3 Evenemang	11
1.9.4 Bebyggelse kring hamnen	12
1.9.5 Ny stadsdel i Hemmeslöv	13
1.10 Begreppet sommarstaden	13
1.11 Beskrivning av hamnen	14
1.11.1 Hamnens fyra delar	14
1.11.2 Hamnens aktörer och brukare	15
1.11.3 Öppethållande	15
1.11.4 Verksamheter och aktiviteter i hamnen	16
1.11.5 Bilder av hamnen sommartid	17
1.11.6 Bilder av hamnen vintertid	18
1.11.7 Biltrafik i hamnen vintertid	19
1.11.8 Biltrafik i hamnen sommartid	19
1.12 Verksamheternas önskemål	20

Analys & litteraturstudie

2.1 Begreppet offentligt rum	22
2.2 Användande av offentliga rum enligt Jan Gehl	22
2.3 Kevin Lynch analysmetod	22
2.4 Gehls analysmetod- Protection, comfort and enjoyment	23
2.4.1 Vintertid	23
2.4.2 Sommartid	23
2.5 Kevin Lynch analysmetod	24
2.5.1 Lynch-analys vintertid	24
2.5.2 Lynch-analys sommartid	24
2.6 Grönstrukturanalys	25
2.7 Rörelseanalys	26
2.7.1 Sammanfattning av rörelseanalys	26
2.8 Rumslig analys	27
2.8.1 vintertid- färre, större rum	27
2.8.2 sommartid- fler, mindre rum	27
2.9 SWOT-analys med grund i tidigare analyser	28
2.10 Sammanfattning av analyser och inventering	28
2.10 Litteraturstudie- Flexibla lösningar i offentliga rum	30
2.10.1 Gehl- Temporary city design	30
2.10.2 Flexibilitet för hållbarhet	30

2.10.3 Tidsbaserad flexibilitet	30
2.10.4 Flexibilitet för bevarad identitet?	30
2.10.5 Flexibilitet på gott och ont	30
2.10.6 Tidigare rapporter i ämnet	31

2.11 Besök i Borgholm	32
2.11.1 Ombyggnaden av Storgatan i Borgholm	33
2.11.2 Veteranbilar och uteserveringar	34
2.11.3 Borgholms nya torg	34

2.12 Besök i Lysekil	35
----------------------	----

2.13 Slutsats från besöken	36
2.13.1 Borgholm	36
2.13.2 Lysekil	36

Förslag

3.1 Översikt	38
3.2 Vågtorget	39
3.2.2 Vågtorget vid olika årstider	40
3.2.3 Norra delen av vågtorget	42
3.2.4 Mellersta delen av Vågtorget	44
3.2.5 Södra delen av Vågtorget och den nya badhusparken	46
3.2.6 Komplettering av vegetation	46
3.3 Pirpromenaden	50
3.4 Strandtrappan	52
3.5 Gulstad bad- och lekplats	54

Diskussion och slutsats

4.1 Kan flexibilitet betyda otydlighet?	56
4.1.2 Permanent flexibilitet?	56
4.3 Positivt kaos, negativa biverkningar?	57
4.3.1 (Sommar) stadens dilemma	57
4.5 Hamnens nya förutsättningar	57
4.5.1 Hamn och park i förening	57
4.5.2 Badhusparken- på riktigt	57
4.5.3 Barriär eller rumsskapare?	57
4.6 Nya Hemmeslöv	57
4.7 Val av metod och litteratur	58
4.8 Slutsats-förslagens innebörd	58
4.8.1 Rörelseanalys	58
4.8.2 Gehl-analys vintertid	59
4.8.3 Gehl-analys sommartid	59
4.8.4 Lynch-analys vintertid	60
4.8.5 Lynch-analys sommartid	60
4.8.6 Rum vintertid	61
4.8.7 Rum sommartid	61
4.8.8 Grönstruktur	62
4.9 Slutsats- några avslutande ord	62

Referenser	63
------------	----

1.3 Inledning och problemformulering.

Sommaren 2010 gjorde jag min praktik inom landskapsarkitektutbildningen på planavdelningen i Båstads kommun. Jag lämnade orten i mitten av augusti med en bild av Båstad som präglades av en aldrig sinande ström av trafik längs med huvudgatan, långa köer i butikerna, fullsatta restauranger och ett myller av människor i stadens centrala delar. När jag återvände för att börja arbeta som planarkitekt och skriva mitt examensarbete i januari 2011 möttes jag av en helt annan syn. Båstad var vid denna tiden på året tyst och öde och orten tycktes nästan försatt i någon slags dvala under täcket av rimfrost i väntan på sommaren. Detta intryck stod i ganska bjär kontrast till sommarens kaos och trängsel, och en av de platser där skillnaden blev som tydligast var i hamnområdet. Hamnen fungerar sommartid som en smältdegel för allt som händer och står under ett högt tryck från turister och sommargäster, men är vintertid en lågmäld och folktom plats som upplevs som tillbommad och nästintill övergiven.

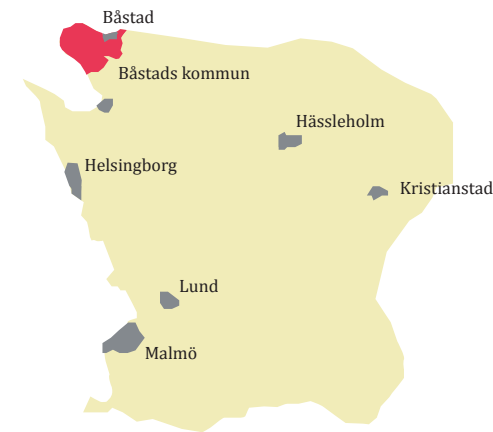
På grund av denna ojämna tillströmning av människor tampas hamnen med en mängd problem. Sommartid förknippas den med folkmyller och oreda och har svårt att rymma alla människor som vill vistas där, medan den vintertid känns tom och ganska ogästvänlig.

Det fanns en önskan i kommunen att se över hamnområdet för att ta fram ett nytt utformningsförslag som tillåter den att bli en mer flexibel plats som kan anpassas efter den aktuella årstidens behov.

I Översiktsplanen för Båstads kommun (2008, sid 1) kan man läsa följande rader, som visar på kommunens vision om att sträva efter utveckling med ett året runt perspektiv som ledstjärna:

"Båstad kommun skall året om vara attraktiv att bo och verka i, bygga på tradition och förnyelse präglad av småskalighet, god miljö omtanke och generositet."
(Båstad kommun 2008, sid 1)

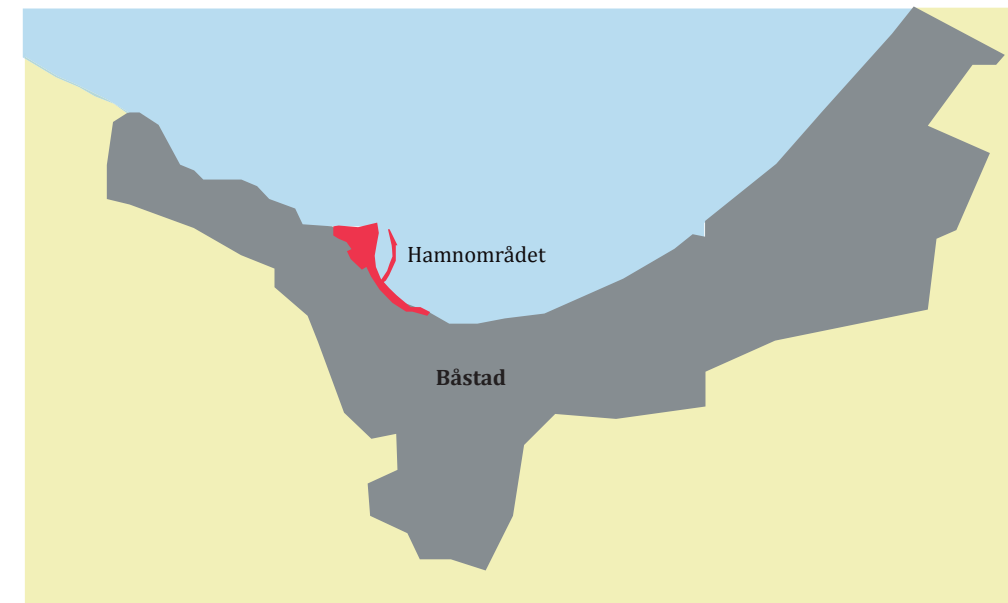
Att Båstad länge har varit en plats för sommarturism är djupt rotat och ingenting som kommunen vill ändra på eftersom turismen utgör en viktig del av ortens och kommunens överlevnad. Man önskar dock ett hamnområde som på ett mer flexibelt sätt både kan ackomodera sommarens turister och evenemang men samtidigt anpassas till att vara en attraktiv plats även under vinterns lugnare period. Hamnen skall vara en plats som känns välkomnande oavsett om man besöker Båstad mitt under sommarens högsäsong eller bor på orten året runt och besöker hamnen en vinterdag. En fördjupad studie och en mer genomtänkt gestaltning skulle kunna ge hamnen möjlighet att erbjuda mycket mer än vad den gör idag. Med mina analyser av hamnområdet både under sommar- och vintertid samt inhämtade kunskap om utformning av flexibla miljöer har jag tagit fram ett förslag som jag hoppas bättre tar vara på hamnområdets kvalitéer och gör det till ett mer attraktivt område att vistas på året runt.

Ovan: Båstads kommuns utbredning i Skåne

Ovan: Båstads placering på västkusten

Ovan: Hamnområdets placering i tätorten Båstad.

1.4 Syfte

Syftet med mitt examensarbete är att utreda årstidsproblematiken kring hamnområdet i Båstad och med utgångspunkt i gjorda analyser presentera ett förslag på hur området kan planeras och gestaltas på ett mer flexibelt sätt med ett åretrunt perspektiv som ledstjärna. Förslaget kommer att ligga på en översiktlig planeringsnivå och inte behandla mindre detaljer, utan skall ses som en grund för vidare utveckling. Arbetet syftar även till att ge stadsplanerare en bild av hur man kan arbeta med flexibla lösningar i städer som präglas av ojämn aktivitet och folktillströmning.

1.5 Mål

Målet är att skapa ett övergripande utvecklingsförslag för Båstads kommun som kan bidra till det fortsatta arbetet med hamnområdet i Båstads tätort.

1.6 Tillvägagångssätt

I arbetet ingår litteraturstudier, dialog med anställda på samhällsbyggnadsförvaltningen i Båstads kommun, studiebesök och intervjuer med tjänstemän på kommuner som kämpar med en liknande problematik, samt inventering och analys av fallstudieområdet.

Analysmetoder jag kommer att använda mig av är framförallt SWOT-analyser, som används för att urskilja ett områdes styrkor och svagheter, Kevin Lynch visuella analysmetod för att förstå och beskriva hamnens struktur samt Jan Gehls analysmetod som hjälper till att identifiera platser där vi som människor trivs att vara, där vi vill stå, promenera och samtala. Jag kommer även att göra analyser över rörelsemönster, grönstruktur och rumslighet för att få en så komplett bild som möjligt av hamnen.

1.7 Rapportens upplägg

Rapporten består av fyra delar.

Den första delen innehåller bakgrund, inledning, mål, tillvägagångssätt, syfte och en mer allmän beskrivning av Båstad och hamnområdet. I del två beskrivs den litteraturstudie inom ämnet som jag valt att göra, studiebesök jag gjort på liknande orter, och den analytiska bearbetningen av valt område.

Den tredje delen av mitt examensarbete presenterar mina förslag för ny fysisk utformning av det valda området och arbetet avslutas med en fjärde del som innehåller diskussion och slutsats.

Alla fotografier och bilder är, där inget annat anges, tagna och skapade av författaren själv.

1.8 Avgränsning

Analyserna har gjorts under högsommar och vårvinter då aktiviteten är som lägst respektive högst i Båstad. På grund av tidsbegränsningen för examensarbetet har jag endast haft möjlighet att studera orten under 6 månader, men jag valde dessa årstider då skilladerna framträder tydligast mellan vinter och sommar.

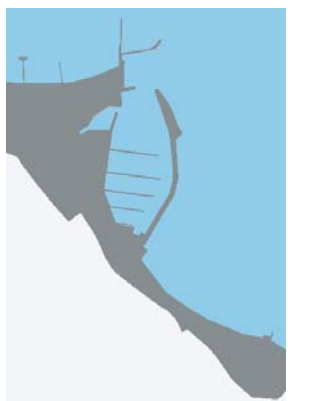
Förslaget är avsett att ligga på en övergriplig nivå med låg detaljeringsgrad och ligga till grund för ett fortsatt utvecklingsarbete av hamnområdet och bör således inte betraktas som ett komplett gestaltungs-förslag. Förslaget kommer huvudsakligen att behandla lokalisering och lösningar av funktioner. Där jag ansett det nödvändigt har jag lagt till visionsbilder för att ge läsaren en bild av föreslagna förändringar.

Analys och föreslagna förändringar begränsas huvudsakligen till det offentliga rummet och berör mestadels kommunal mark.

Inledning & bakgrund

Tätorten Båstad med hamnen. Utsikt från Hallandsåsen i nordvästlig riktning.
Foto. Båstads kommun

1.9 Båstad- staden vid havet

Båstad ligger i nordvästra Skåne på gränsen till Halland. En av ortens unika kvalitéer är dess storslagna natur och placering alldeles vid havet vid foten av Hallandsåsen. Åsen stupar brant ner mot havet och erbjuder en fantastisk utsikt över Laholmsbukten från toppen och ett spännande blickfång då man kommer från havet in mot land. Denna dramatiska miljö går inte att finna någon annanstans i Skåne och upplevs som väldigt unik. Även vintertid då man närmar sig orten i mörkret, bjuder Båstad på en vacker och spännande entré då ljuset från husen sprider ut sig ner mot vattnet på den branta sluttningen likt en bäck av ljus som ringlar sig nerför berget.

Kustlinjen och stranden är en viktig del av Båstads stadsmiljö och havet är ständigt närvarande var man än befinner sig. Den gamla stadskärnan ligger mellan huvudgatan Köpmansgatan och vattnet i ortens östra delar medan ett nytt centrum växt fram en bit västerut längs gatan kring torget Lyckan. Det är kring ortens äldre centrum som tennisen etablerat sig. Den nya stadion belägen nere i hamnområdet stod klar 2007 och kring denna finns numera ett större hotellkomplex, restauranger och ett kallbadhus.

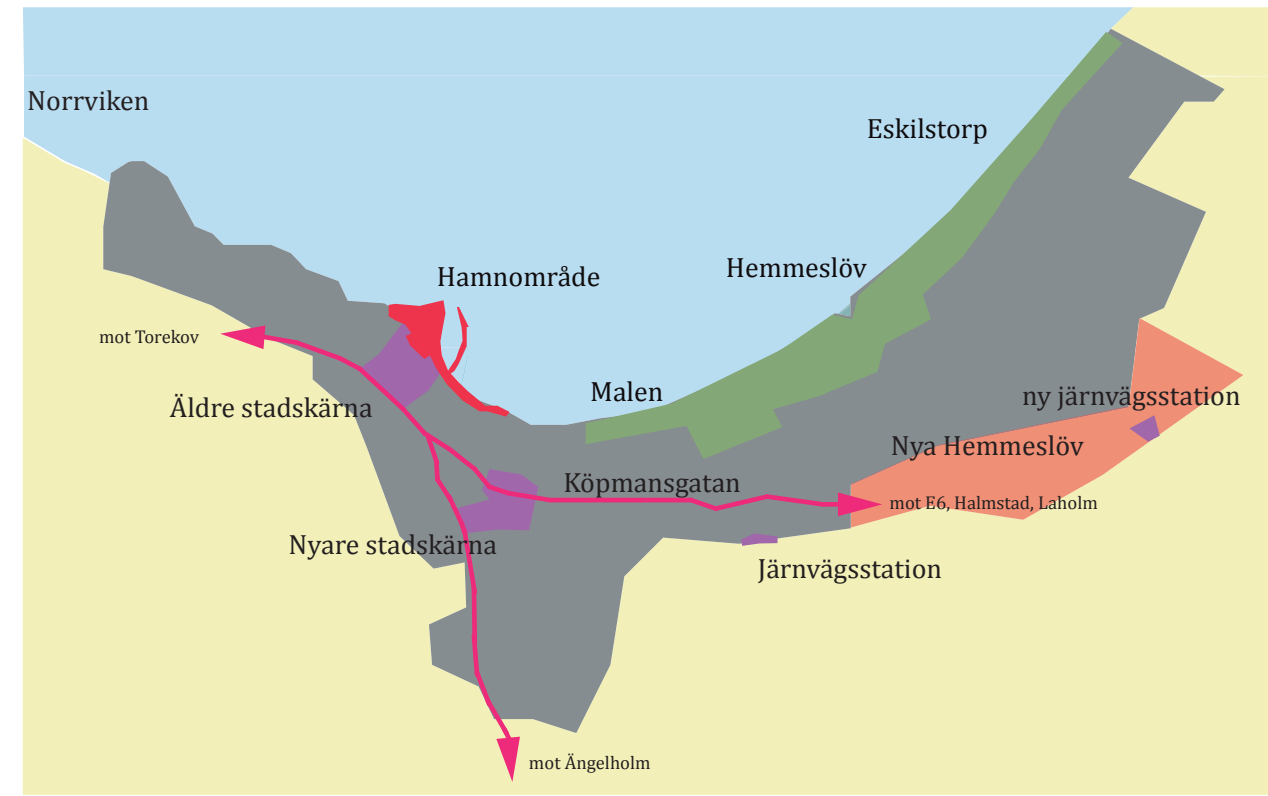
Längs med stranden finns ett promenadstråk som sträcker sig ändå från Norrviken i väster till Eskilstorp i öster genom omväxlande byggd miljö, tallskog och sanddyner.

Längst i öster kännetecknas kuststräckan av höglänt terräng och en strandremsa av småsten. Invid hamnen finns en mindre sandstrand som sedan följs av kajer och vågbrytare. Vid Malen börjar åter en strandremsa av småsten som löper parallellt med en strandskog av tall- och lövskog som fortsätter ändå till Eskilstorp. I Hemmeslöv och Eskilstorp är bebyggelsen förlagd i skogsmiljö och gränsen mellan strandskog och kvartersmark inte så tydlig. På Malen och i centrala Båstad utgör däremot strandskogen en tydlig gräns mellan bebyggelse och stranden. Väster om hamnområdet ingår skogspartiet som ett element i landskapets sluttande ängar med sporadiska dungar av träd.

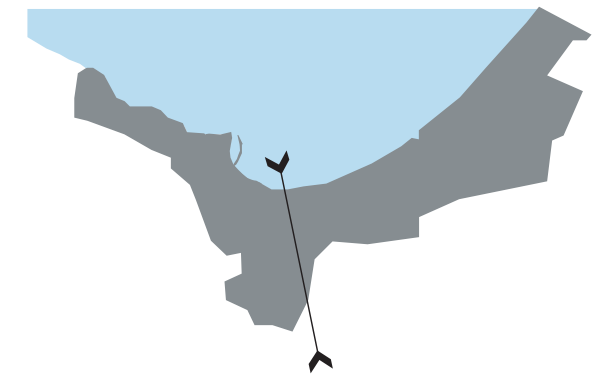
Närliggande större städer är Helsingborg, Ängelholm och Halmstad. I dagsläget har kommunen ca 14000 invånare av vilka ca 4000 arbetar i kommunen och 2500 pendlar till arbete utanför kommunen.

En ny tågstation planeras, vilket kommer att innebära en ökning av tågpendlingsmöjligheter, och kommunen tror att detta kommer leda till att fler får upp intresset för att flytta hit.

Nedan: Sektion över Hallandsåsens möte med havet genom Båstad tätort, skala 1:5000
Höger: Sektionens dragning genom orten.

Ovan: Karta över Båstad tätort.

1.9.1 Båstads historia

För 80 miljoner år sedan frigjorde sig Hallandsåsen från det kringliggande landet och sköt upp mot himlen, och det som idag kallas Bjärehalvön bildades. Landskapet vi ser idag är resultatet av många eror med varierande klimat. (Båstad kommun, *Båstads vattenfront*, sid 5) De första spåren av mänskliga bosättningar härstammar från bronsåldern och dessa invånarna har lämnat många spår efter sig i form av gravhögar som finns spridda över Bjäre. (Båstad kommun 2010, *Bo året runt i Båstads kommun*, sid 73)

Ursprunget till första bebyggelsen i Båstad har förmodligen anknytning till den gamla landsvägen som gick mellan Helsingborg och uppåt Halland. (Båstads kommuns hemsida, 2011) I gamla handlingar omtalas att i en vik på ömse sidor om denna väg byggdes små hyddor och hus. Platsen var väl skyddad mot hårda vindar och låg i anslutning till havet.

Båstad var det första staden att etableras på Bjäre. Danskarna ville, då Skåne fortfarande var en del av Danmark, komma åt den ståtliga ekskog som växte på Hallandsåsen. För att kunna frakta timret så anlades en hamn eller "båtställe" eller "boställe" som senare blev till namnet Båstad. (Båstads kommun 2010, *Turistguiden*, sid 6)

1.9.2 Näringsliv

Den naturliga näringen på Bjärehalvön har historiskt sett varit fiske, skogsbruk och jordbruk. Järnvägen etablerades under 1880-talet då industrialismen banade väg för kalkbrytning samt produktion av ylle-, mejeri-, och fruktprodukter, vilket ledde till hög sysselsättning och en stark utveckling för orten. (Båstads kommun 2010, *Turistguiden*, sid 6). Båstad har också sedan 1920- och 1930-talet starkt präglats av turismen. Under denna period öppnades Norrvikens trädgårdar, golfen och tennisen tog fart och likaså badlivet. Området Malen strax öster om hamnen var det område som först blev känt som badort, och lockade många ur Sveriges dåvarande societet. En man vid namn Ludvig Nobel insåg snabbt potentialen i Båstad, köpte mark och lät anlägga vägar och infrastruktur och så småningom öppnades de första hotellverksamheterna. Snart byggdes pampiga sommarvillor och åtskilliga caféer och restauranger växte upp på natursköna platser (Båstads kommun 2010, *Turistguiden*, sid 6).

Idag har orten ca 5000 åretrunt boende invånare och ca 4000 sommarboende. I kommunen bor det sammanlagt ca 14000 personer åretrunt och det politiska målet är att ha 16000 invånare till år 2020. (Båstads kommun 2010, *Bo året runt i Båstads kommun*, sid 17)

1.9.3 Evenemang

1948 spelades den numera världskända Tennis-turneringen Båstad Swedish Open för första gången. (www.wikipedia.se, 2011) Turneringen har flera gånger fått utmärkelsen "International Series Tournament of the Year", vilket är en utmärkelse som röstas fram av spelarna på ATP-touren*. (www.wikipedia.se, 2011)

Övriga större evenemang är bl a Pärans dag i juni, Äpplets dag i september, Bjärehalvöns restaurangvecka i juni, Kammarmusikfestivalen i augusti, Challengetouren i golf under juni månad, konsthantverksmässan i juli, samt filmfestivalen i augusti. (Båstads kommun (2010) *Turistguiden* sid 60-61) Alla dessa evenemang äger rum på sommaren säkert på grund av att invånarantalet då stiger från ca 5000 till det tredubbla. Båstad kan anses vara en typisk sommarstad. En sommarstad kännetecknas av:

"En stad där det under några korta sommarmånader sjuder av liv och då antalet besökare och sommarboende ökar" (Tognolina M, 2007, sid 11)

Det mest välbesökta evenemanget är Båstad Swedish Open som pågår under två veckor i juli som tillsammans drar över 100 000 besökare årligen. (Båstads kommuns hemsida 2011) Turneringen är förlagd till tennisstadion som ligger i direkt anslutning till hamnen där de mesta av aktiviteterna som händer runtomkring tävlingen äger rum. I folkmun kallas numera turneringen kort och gott för *Tennisveckorna*. Under vinterhalvåret arrangeras en julmarknad i december men förutom denna sker inga andra återkommande event mellan september och juni.

* ATP-touren är en serie om 69 tennisturneringar för professionella manliga tennisspelare som spelas under hela året, och där resultaten ligger till grund för en ranking. (www.wikipedia.se, 2011)

1.9.4 Bebyggelse kring hamnen.

Båstad har en lång historia som turistort vilket speglar sig i ortens karaktär. Tätorten kännetecknas av småskalighet och en tät äldre bebyggelse med inslag av större, pampiga sommarvillor samt hotell och pensionat med prunkande trädgårdar. Den historiska stadskärnan i de västra delarna av Båstad kring kyrkan består framförallt av hus byggda under tidigt 1900-tal. Närmast kyrkan finns små, lägre hus medan det lite längre norrut har uppförts två större villor. Kring kyrkotorget finns flera q-märkta*, mindre byggnader i tegel med hög takresning i rött och gult tegel samt två byggnader av officiell karaktär uppförda på 1800-talet. (Båstad kulturnämnd, 1993 sid 8) En bit österut på huvudgatan från kyrkan inträffade en brand 1870 som slukade flera kvarter och utmed huvudgatan Köpmansgatan finns därför många byggnader uppförda efter branden under sent 1870-tal. Karaktäristiskt för denna del av Båstad är lägre byggnader i tegel med putsade fasader på höga socklar och små trappor ut på trottoaren. Kvarteret Hyllebäcken ligger längs med den östra delen av hamnen. Här är bebyggelsen väldigt varierad både i ålder och utseende. De äldre husen återfinns främst mot Agardhsgatan och den nyare bebyggelsen finns främst i kvarterets norra del. (Båstad kulturnämnd, 1993 sid 7) Längs den västra delen av hamnen ligger kvarteret Turisten där en stor del av bebyggelsen uppfördes kring sekelskiftet med undantag för Prästgården och Märta Måås ateljé. Samtliga fastigheter inom detta kvarter är q-märkta. (Båstad kulturnämnd, 1993 sid sid 23) Kvarteret Linnea norr om hamnen innehåller några av de äldsta byggnaderna i Båstad och ny bebyggelse har getts en äldre prägel och smälter väl in med de gamla gathusen. (Båstad kulturnämnd, 1993 sid 10) Hamnen är präglad av både turism och rekreation i form av hotell, tennisbanor och kallbadhus samt fiskeri i form av fiskebodas och stejlebacke. Centrala Båstad innehåller inte så mycket öppna offentliga ytor. De viktigaste platserna är Kyrkotorget och Lyckan torget som ligger längs med Köpmansgatan. Större gröna ytor och promenadstråk i staden erbjuds främst längs stranden, några större parker finns inte inom tätorten. Utanför tätorten finns däremot gott om strövmråden längs kusten och uppåt Hallandsåsen.

Kyrkan

Agardhsgatan

Köpmansgatan

Lyckantorget

* Q-märkning, är en äldre beteckning i Sveriges stads- och byggnadsplaner för kulturskydd av ett markområde eller ett byggnadsverk. (www.wikipedia.se, 2011-02-03)

1.9.5 Ny stadsdel i Hemmeslöv

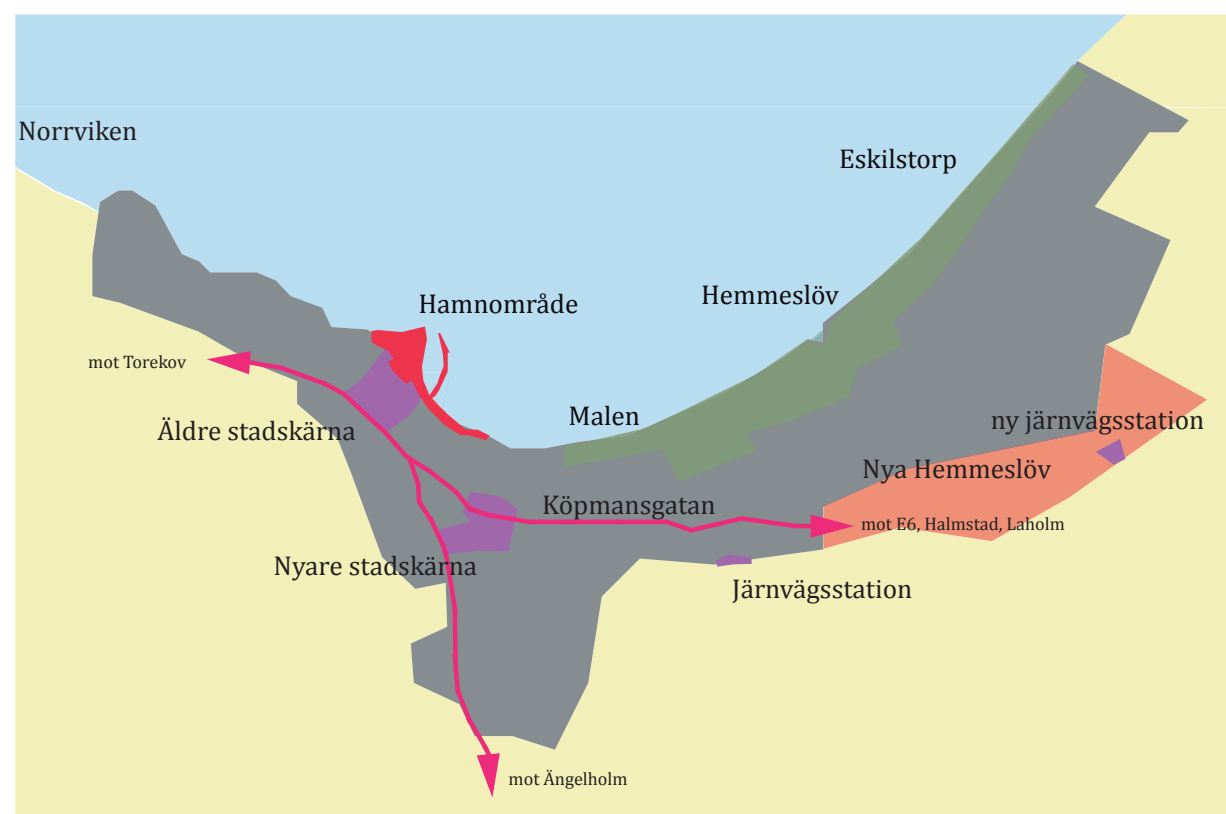
För tillfället byggs en tunnel för tågtrafik genom Hallandsåsen som kommer att mynna ut några kilometer öster om centrum. Tunneln kommer att innebära fler tågspår och därmed snabbare och mer frekventa tågförbindelser till närliggande större städer. Kommunen hoppas på att många kommer att vilja flytta till det natursköna Båstad när man kan erbjuda ännu bättre möjligheter att pendla till arbete i t ex Halmstad, Helsingborg, Ängelholm och Landskrona. Nedanstående förhoppning går att läsa på kommunens hemsida (2011):

"Från fyra tåg i timmen till 24 - då ökar pendlingstillfällena med 600%!"

Då den nya stationen invigs kommer den gamla att läggas ned och marken förvandlas till bostäder och handel. Den nya stationen vid tunnelns mynning kommer att omges av ett handelsområde och ett nytt bostadsområde som på sikt kommer att rymma ca 3000 invånare.

Det är permanentbostäder man bygger, vilket betyder att på 15 år så kommer antalet åretrunt boende i Båstad att öka med 60%. (Båstads kommun, Per Iwansson, 2011)

Detta kommer betyda ett ökat tryck på ortens handel och samhällsservice men också på de offentliga rummen, som idag inte är särskilt många eller rymliga. Detta påverkar givetvis också hamnområdet som redan idag är en populär plats att vistas på vissa tider på året. Med ett större underlag av åretrunt boende blir hamnen sannolikt en mer välbesökt plats även under lågsäsong. Detta talar för ett hamnområde som även vintertid ska kunna erbjuda besökare aktiviteter och vackra vyer samtidigt som det behöver kunna ta emot fler besökare sommartid.

Ovan: Karta över tätortens viktigaste områden samt det nya områdets utbredning och den nya stationens läge.

1.10 Begreppet sommarstaden

Begreppet sommarstad finns inte med i svenska akademins ordlista men används frekvent för att beskriva städer som kännetecknas av just en stark tillströmning av människor på sommaren och en låg aktivitet på vintern. Två uppsatser som tidigare behandlat begreppet är *Borgholm- det offentliga rummet i sommarstaden* (Wårdsäter, J 2003) och *Interface vatten-stad, södra hamnen i Lysekil* (Tognolina, M 2007). Författarna av dessa arbeten beskriver begreppet sommarstad som:

"En stad där det under några korta sommarmånader sjuder av liv då antalet besökare och sommarboende ökar" (Tognolina, M 2007, sid 11)

"En stad som under sommaren sjuder av liv och är en plats för möten, nöjen och avslappning" (Wårdsäter, J sid 7)

I Båstad pågår den sk sommarsäsongen mellan juni och september med en topp under juli månad då tennisveckorna går av stapeln. (Båstad kommun 2010, *Turistguiden*, sid 5) .

Att vara en sommarstad ställer stora krav på stadens offentliga rum. De måste kunna anpassas till högtryck med många människor men även lågsäsong då de nästan är tomma. Många av ytorna måste kunna skifta användningsområde från t ex parkering till torg och uteservering och från gata till försäljningsyta samtidigt som de måste behålla sin ursprungliga funktion.

Båstad kommer på 24:e plats vad gäller Sveriges populäraste sommarstäder. (www.reseguiden.se 2011). Orten vill behålla sin ställning som sommarstad men samtidigt också utvecklas mer som året runt ort.

1.11 Beskrivning av hamnen

I små kustsamhällen blir hamnen ofta en självklar magnet för många typer av rekreation. Människan har alltid dragits till vatten och det finns något lustfyllt i att befinna sig nära det. (Båstad kommun 2001, *Båstads Vattenfront*, sid 5). Det var längesedan Båstads hamns fiskeriering var en viktig del av ortens näringsliv, men hamnen är fortfarande en viktig och central del i stadens unika miljö. (Båstad kommun 2001, *Planprogram för hamnområdet* sid 2). Nya verksamheter har växt fram kring bad- och tennislivet, nöjes- och kroglivet samt bad och vattensport, och numera är hamnen återigen av väsentlig betydelse för näringslivet om än på ett annat sätt. Båstads hamn är den självklara mötesplatsen under sommarhalvåret eftersom så många aktiviteter försiggår här. Tennisbanor både för tävlingar och för allmänheten finns i hamnområdet men också restauranger, kiosker, butiker, hotell, kallbadhus och nattklubbar. Sandstranden Skansenbadet intill hamnpiren är en av kommunens mest populära badplatser och även arena för beachvolley-tävlingar och under tennisveckorna även en skidbacke.

Innanför stranden breder en strandäng med tallar ut sig i öster och i väster avslutas den med en gräsmatta och en allé av oxlar som löper längs en upphöjd kam som kallas skansen.

Hamnen är Båstads mest besökta plats och spelar en viktig roll i stadsbilden. (Båstad kommun 2001, *Båstads Vattenfront*, sid 5) Den har blivit det naturliga navet för olika sporter, restauranger och nöjesliv, men kombinationen av så många aktiviteter på en så liten plats skapar också intressekonflikter mellan olika markutnyttjare. (Båstads kommun 2001, *Planprogram för hamnområdet* sid 2).

Då det inte funnits något gestaltungsprogram för hur ny bebyggelse och möblemang ska se ut har detta resulterat i att hamnen idag ger ett ganska brokigt och oorganiserat intryck. Många människor, verksamheter och intressen ska samsas på liten yta och en framtida utveckling måste inkludera en känslig avvägning mellan dessa. Hänsyn måste samtidigt tas till platsens historiska värden, och äldre aktiviteter som ger platsen karaktär måste bevaras samtidigt som det måste beredas plats för nya behov och uppdrag.

1.11.1 Hamnens fyra delar

Själva hamnen är uppbyggd av två större pirar och en mindre, och indelad i två bassänger. I hjärtat av hamnen finns en gammal stejlebacke bevarad, som förr användes för att torka nät. Denna används idag mycket sparsamt men kommunen anser det angeläget att behålla den då den utgör en viktig del av hamnens marina karaktär. (Båstad kommun 2001, *Planprogram för hamnområdet* sid 2). Invid stejlebacken finns ett antal fiskebodas varav vissa används för redskapsförvaring och vissa för försäljning under sommaren. På bägge sidor om gatan Strandpromenaden finns parkeringsytor som kan nyttjas av både besökare till hamnområdet med alla dess attraktioner och stranden.

På stranden finns en byggnad för omklädning med duschar och toaletter som även inrymmer en restaurang. Intill stranden ligger också den välkända nattklubben Pepe's bodega och hotell Sand, och följer man bryggan kommer man ut till kallbadhuset. Stranden är sommartid överfull av människor sedan sandstranden söderut vid Gulstad urholkats på sand efter byggnationen av en ny pirarm och badplatsen har således försvunnit.

Mellan den större parkeringsytan och tennisbanorna för allmänt bruk finns återstoden av en äldre park som i folkmun kallas Badhusparken. Denna används idag inte som park eller promenadstråk utan har hamnat lite i skymundan mellan tennisbanorna och parkeringen. Sommartid används den mest som en stor parkering för cyklar och som toalett. Mot väster glesas vegetationen ut och övergår i gräsmatta där en lekplats är belägen.

Området kan delas upp i fyra delar, den egentliga hamnen med pirer, båtplatser och fiskebodas (1), området kring hotell Sand med strandängen och Skansenbadet (2), Tennisbanorna med parkering i badhusparken (3) samt strandängen med lekplatsen Gulstad i öster (4). Hamnområdets naturliga förutsättningar är en låglänt och ganska sandig kust men miljön idag är i huvudsak skapad av människan.

Flygfoto över hamnen i Båstad.
Foto: Båstads kommun

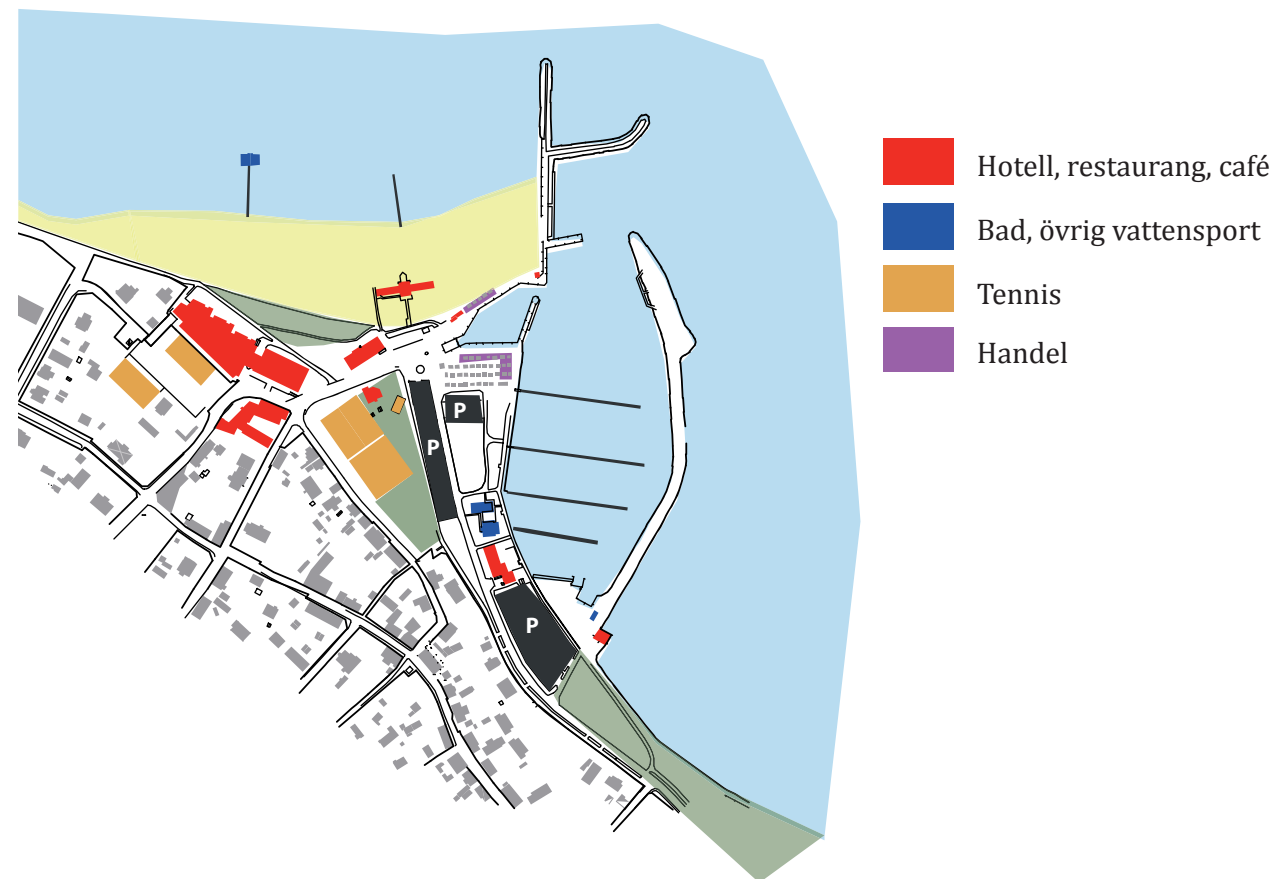
Hamnområdets fyra delar.

1.11.2 Hamnens aktörer och brukare

Aktörerna och brukarna i Båstad hamn är många och skiftar också under året. Jag har valt att illustrera de aktörer som är knutna till en byggnad i bilderna nedan, då dessa med sina öppettider starkt bidrar till livet i hamnen.

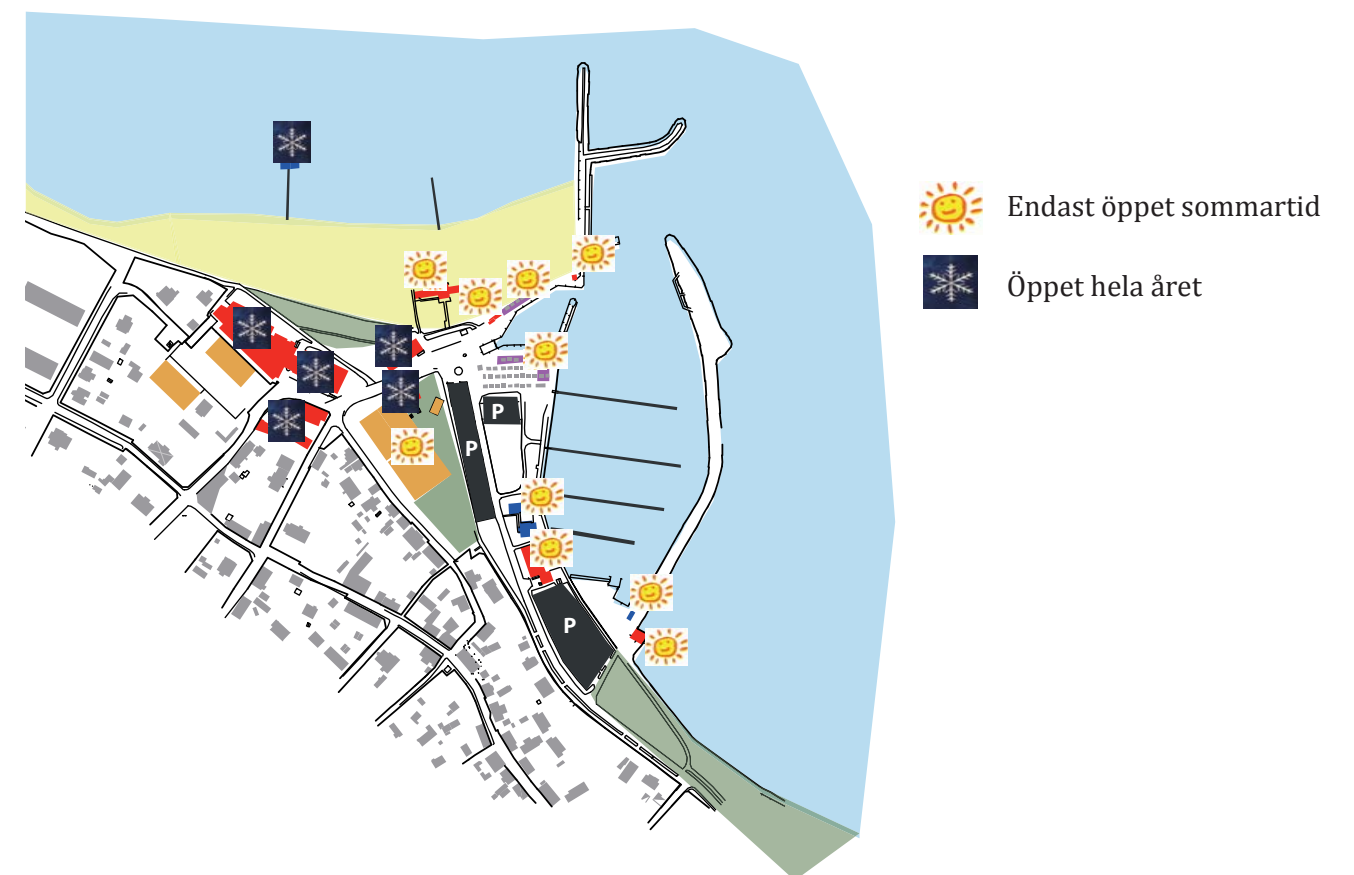
Sommartid finns förutom hotellet, restauranger, caféer och glasskiosker också viss handel och en mängd olika sportutövare såsom seglare, dykare, tennisspelare samt kite- och vindsurfare. De som tar det offentliga rummet i anspråk är i huvudsak flanörer, joggare, cyklister, badare och bilister och de vill också ha sin beskärda del av hamnområdet liksom de boende runtomkring. Vintertid finns endast hotellet och dess restaurang samt de sistnämnda kategorierna kvar, men givetvis i mindre skala än under sommaren. Nedan finns en karta över de olika kategorierna av verksamheter.

1.11.3 Öppethållande

Kartan nedan visar hur hamnens verksamheter håller öppet under året. Som man kan utläsa av kartan är det verksamheterna i Hamnens sydvästra del som håller öppet året runt. Dessa aktörer är hotell Sand med tillhörande restaurang, bar och spa-verksamhet, nattklubben Pepe's med restaurang samt caféet Sands Bakficka. Vissa av dessa har mer begränsade öppettider under vintern men de som har öppet åtminstone varje vecka har jag ändå valt att markera som öppna året runt.

Som bilden visar är det främst verksamheter i hamnens nordvästliga delar som håller öppet hela året. På grund av detta är det främst i denna del som rörelser vintertid koncentreras.

1.11.4 Verksamheter och aktiviteter i hamnen

Hotell Sand började uppföras år 2000 och då började även ombyggnaden av tennisstadion. Eftersom hotellet håller öppet året runt bidrar det med viktiga besökare till Båstad under de delar av året då många håller stängt. Gästerna ses ofta promenera i hamnen då vädret är fint och fler butiker längs med Köpmansgatan har börjat hålla öppet hela året sedan kundunderlaget fått detta tillskott. Hotellet har även ett gym som är öppet för vem som helst att bli medlem i som lockar boende från hela Båstad och bidrar till rörelse i hamnen. Samtidigt gav hotellet upphov till fler parkeringsplatser och mer mark togs i anspråk för detta ändamål, vilket gjorde ytan för rekreation och aktiviteter mindre. (Båstad kommun 2001, *Båstads Vattenfront*, sid 9)

Biltrafiken har också ökat vilket vintertid kanske kan ses som en tillgång då annan rörelse och aktiviteter är begränsade, men sommartid som negativt då bilköer redan är ett faktum en stor del av sommarsäsongen. Hotellet arrenderar hälften av parkeringsplatserna längs med badhusparken och platserna mitt emot Pepe's för sina gäster. Väster om Pepe's ligger sommarrestaurangen Badkrukan vars byggnad även innehåller toaletter och duschar för strandbesökare. Restaurangen har en stor uteservering i form av ett trädäck som sommartid breder ut sig över stranden. Tyvärr har verksamheten också tillåtits placera ut en stor kylcontainer som nu misspyrder ingången till stranden strax öster om byggnaden. Strax öster om Stejlebacken finns Båstad Segelsällskaps, kallat BBSS, klubbhus och den populära sommarrestaurangen Hamnkrogen. Intill fiskebodarna ligger ett nyligen uppfört hamnkontor som håller öppet under sommaren med toaletter och duschar för seglare. I fiskebodarna öppnar sommartid ett antal mindre rörelser som säljer alltifrån kläder till massage och glass. I Badhusparken finns fyra tennisbanor för allmänheten och en mindre bollvägg för barn. Dess sydöstra delar består av privata tomter, men som i detaljplanen för hamnen är markerade som parkering.

Längst i öster ligger det gräsbevuxna området Gulstad med en lekplats, som tyvärr är i dåligt skick och hade behövt rustas upp. I de norra delarna av detta området finns en grusbelagd parkering som sommartid används till husbilar och vintertid för båtuppställning. Gulstadsområdet övergår efter lekplatsen österut i ett långt bälte med tallskog.

1.11.5 Bilder av hamnen sommartid

Utsikt västerut över stranden Skansenbadet och kallbadhuset.

Tennisbanorna i badhusparken används flitigt under sommaren.

Badhusparken har ståtliga uppväxta bokar och lönnar men upplevs som mörk och instängd bakom parkeringen.

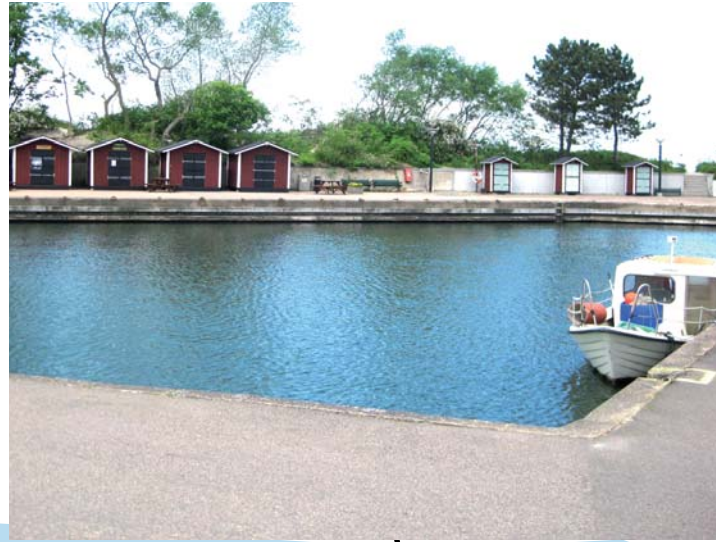
Parkeringen mitt i hamnen. Sommartid finns det sällan lediga platser medan den vintertid ofta står tom.

Kajpromenaden sedd från öster.

Utblick över den östra hamnbassängen där klubbhuset för kite- och vindsurfing samt dykning syns i bakgrunden.

Utsikt över det vildvuxna området mellan piren och stranden västerut. Framför piren syns ett antal bodar som sommartid används som små butiker.

Sommartid används Stejlebacken som aktivitetsyta för olika sporter och marknadsstånd.

1.11.6 Bilder av hamnen vintertid

Den vansköta piren med den vildvuxna vegetationen mot stranden.

Utblick österut över hamnbassängerna i isskrud i januari.

Hamnplan mot norr vintertid. I bakgrunden syns sommarrestaurangen "Sveas skaffereri".

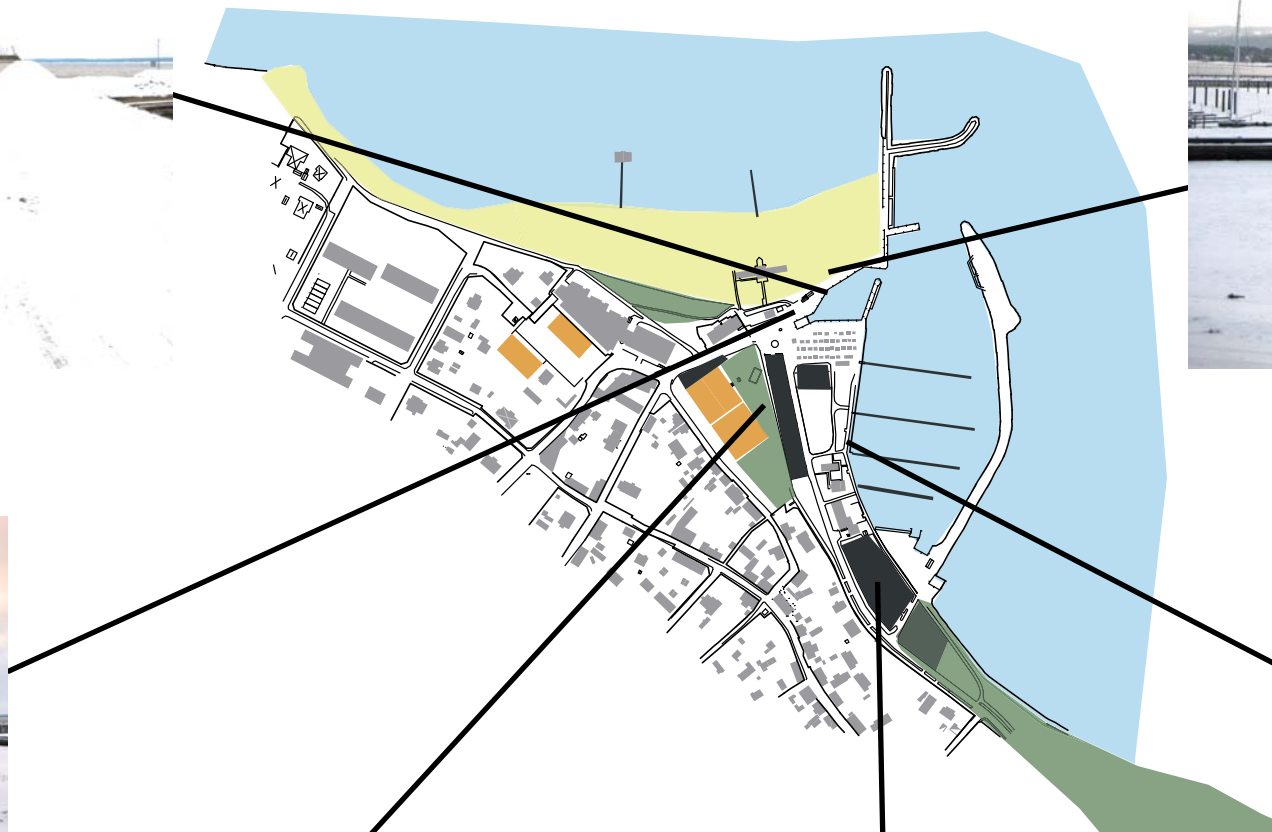
Badhusparken vintertid.

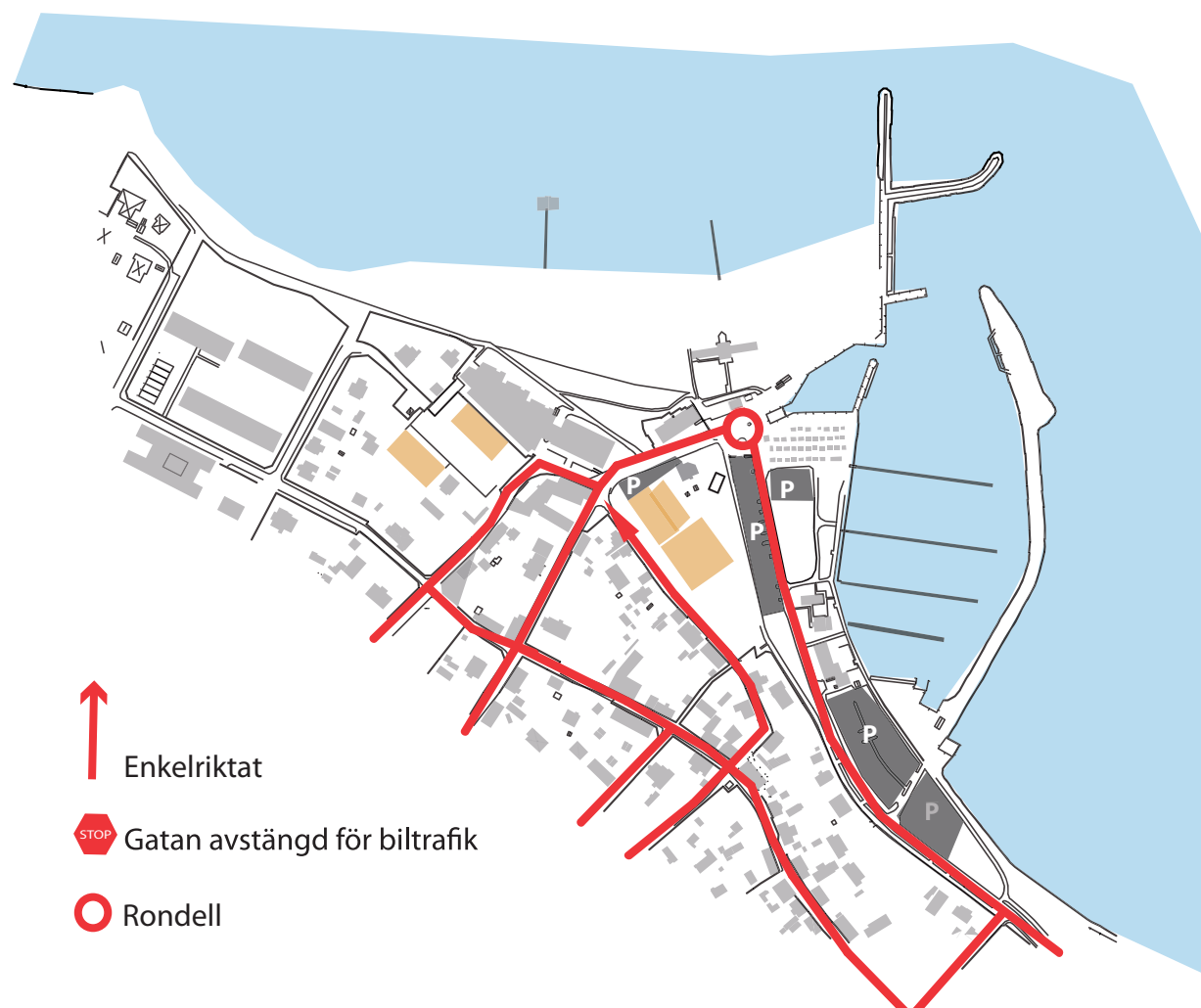

Båtupställning öster om hamnen.

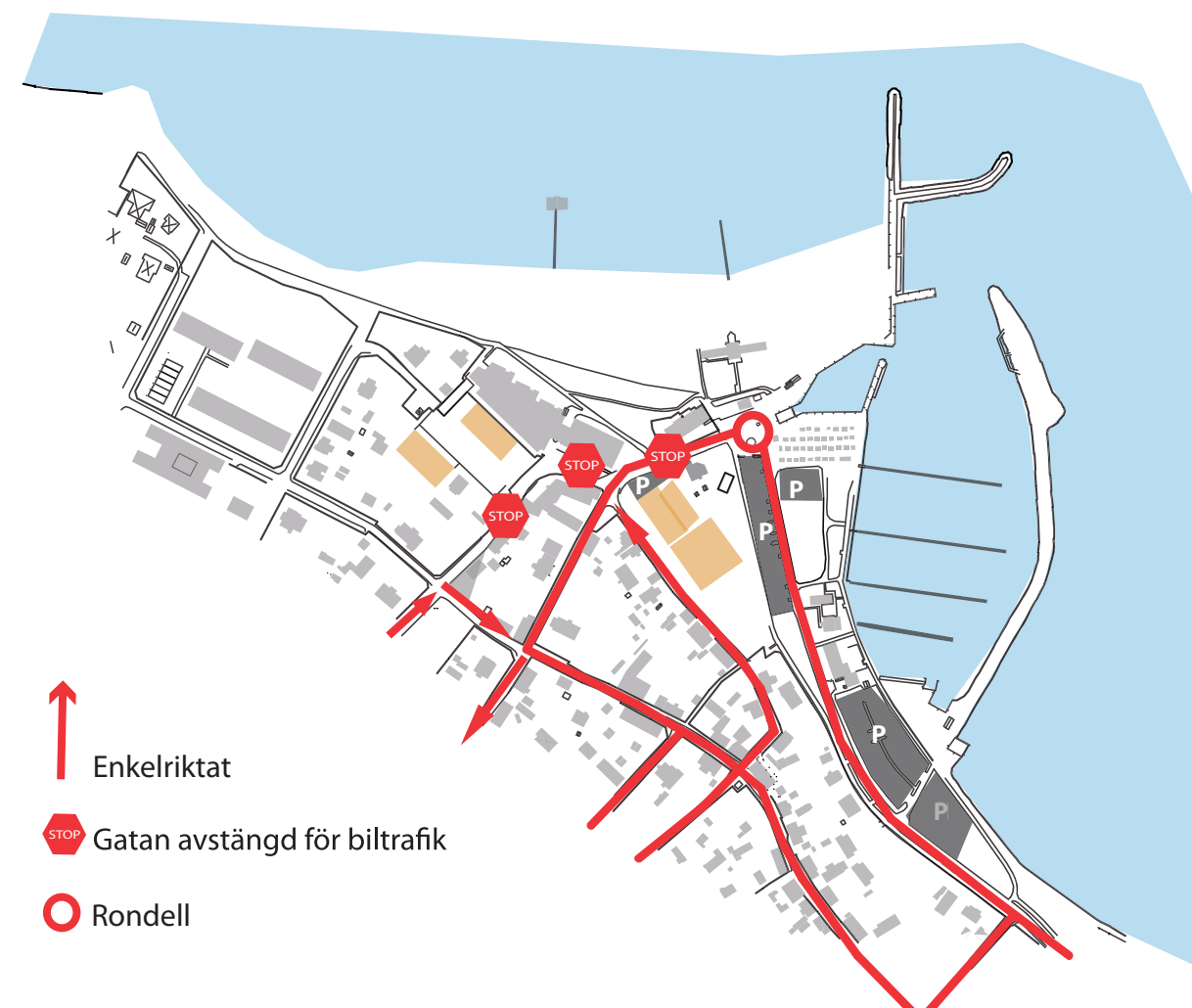
En ensam flanör på hamnpromenaden i februari.

1.11.7 Biltrafik i hamnen vintertid

Under vintern är det inga problem att hitta en parkeringsplats i hamnområdet och antalet verkar nästan överflödigt. Parkeringsplatserna längst österut används som uppställningsplats för båtar. De parkeringar som brukar upptas av bilar på vintern är platserna mitt emot Pepe's och de platserna längs med badhusparken som arrenderas av Hotell Sand. Vintertid är bilarna och trafiken mer en tillgång för hamnen då de bidrar med rörelse då det mesta annars står stilla.

1.11.8 Biltrafik i hamnen sommartid

Precis som så många andra aktiviteter i hamnen är också biltrafiken något som ser annorlunda ut från sommar till vinter. Från 1 juni till slutet av augusti skyltar kommunen om till sommartrafik, vilket innebär att flera gator i hamnområdet helt stängs av för trafik och andra blir enkelriktade i stället för att tillåta trafik i två riktningar. Provisoriska skyltar sätts upp och en bred spärr blockerar trafiken i gatorna ner mot hamnen. Parkeringarna vid Stejlebacken och platserna strax väster om Gulstad nås då enbart från öster. Denna vägsträcka fram till rondellen brukar sommartid nästan ha en konstant kö av bilar och ett visst kaos brukar uppstå även söder om hamnen. Kommunen ordnar under sommaren en provisorisk parkering strax utanför centrum på ett gräsfält men ofta kör besökare ner i hamnen ändå i hopp om att hitta en mer centralt belägen parkeringsplats.

1.12 Verksamheternas önskemål

Under 2001 tog kommunens planavdelning fram ett planprogram för hamnen (*Planprogram för hamnområdet*, sid 14) i Båstad då man gjorde en djup inventering av området och tog in synpunkter och önskemål om hamnens utveckling från boende samt verksamheterna i hamnen. Dessa önskemål handlade bl a om:

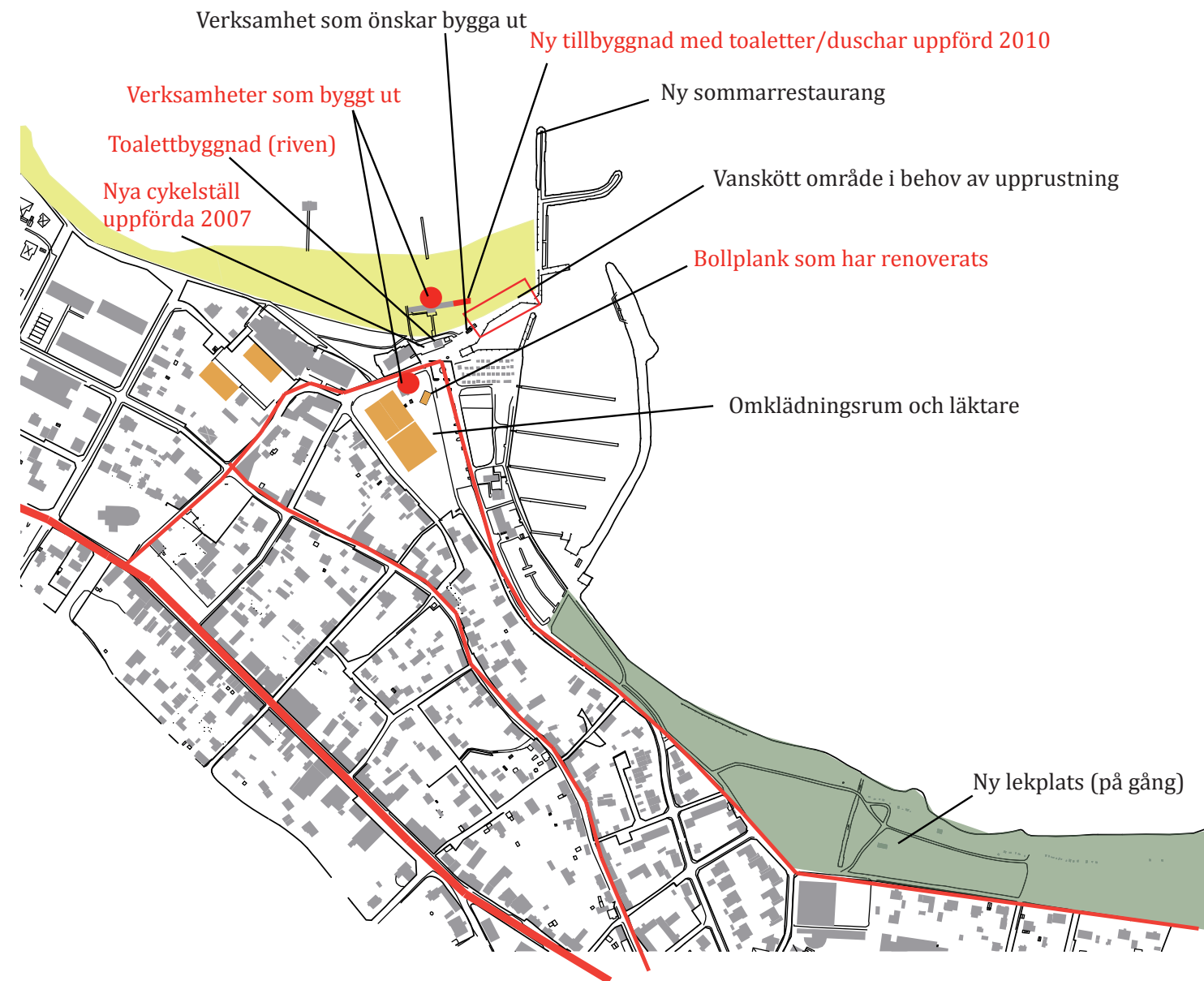
- en ny sommarrestaurang längst ut på en av pirarna
- flera verksamheter vill utvidga sina serveringar
- nytt bollplank i badhusparken
- fler cykelställ
- en utställningslokal i någon form
- omklädningsrum för de allmänna tennisbanorna
- åskådarpplatser vid de allmänna tennisbanornas norra sida
- ny lekplats, fler platser för barn
- se över markmaterialet på hamnplan
- se över det vansköta området mellan piren och stranden
- tydligare gång- och cykelvägar
- fler målpunkter i hamnområdet så att folk inte samlas på samma ställe under högsäsong
- fler toaletter
- * riva den förfallna toalettbyggnaden bredvid Pepe's
- * fler badmöjligheter

(Båstad kommun 2001, *Planprogram för hamnområdet* bilaga 1)

Sedan detta program togs fram har flera av dessa önskemål infriats. Flera verksamheter har byggt ut sina serveringsytor, bollplanket har renoverats, toalettbyggnaden har rivits och ersatts med en tillbyggnad i anslutning till Badkrukan med duschar och toaletter och en ny lekplats är planerad i området Gulstad. Det har också tillkommit fler cykelställ bredvid Pepe's.

Tyvärr är det några av de verksamheter som tillåtits expandera som endast håller öppet under årets mest intensiva sommarmånader och då inte bidrar till mer liv och rörelse vintertid. Detta har snarare en negativ effekt då det kan kännas ännu mer öde att passera en tillbommad och stängd lokal än ingenting alls. Det är givetvis positivt under sommaren att fler besökare kan tas emot men frågan är om mer tillfälliga lösningar hade varit bättre än permanenta då dessa hade kunnat tas bort vintertid och då minska känslan av övergivenhet.

Den nya lekplatsen som planeras är ett positivt tillskott för åretrunt aktivitet och likaså upprustning av det vansköta området bakom piren, då ett attraktivare intryck och en förbättrad utsikt här kan komma att locka fler flanörer året runt. Fler målpunkter under sommaren är ett bra sätt att sprida rörelsen då det finns ett gott underlag, men med vintern i åtanke bör dessa utformas på ett flexibelt sätt så att man under lågsäsong snarare kan samla aktiviteterna då besökarna är färre. Att förlägga en läktare vid Tennisbanornas norra sida kommer att skärma av dem från hamnområdet. Detta bör ses som negativt eftersom möjligheten att se denna aktivitet skänker liv åt platsen, inte bara under den absoluta högsäsongen. Omklädningsrum för tennisbanorna är något som får anses positivt, då detta kan leda till att de används under en längre period på året, dock bör de inte ta upp så mycket plats att de ytterligare förhindrar sikten mot tennisbanorna från hamnen. Tas en del av sikten i anspråk bör detta kompenseras i form av gallring av vegetation eller dylikt. En gallring av de uppvuxna träden i badhusparken bör dock göras med försiktighet och kompenseras av nyplantering på annan närliggande plats.

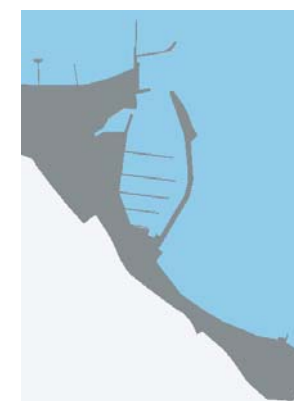

Karta över önskemål som infriats respektive ej infriats.

Analyser & litteraturstudie

2.1 Begreppet offentligt rum

Ordet offentligt kommer från tyskans "öffentlich" och betyder 'öppen för alla människor' och ett offentligt rum betyder således "ett rum som är öppet för allmänheten". (www.ne.se, 2011) Utanför tätbebyggt område så benämns inte marken offentligt rum utan man är fri att beträda marken enligt allemansrätten (Miljö-balken. 7 kap, 1§), Där en detaljplan är upprättad går marken under benämningen allmän platsmark. I nationalencyclopedin beskrivs betydelsen av en offentlig plats enligt ordningslagen 1993:1617: *benämning på bl.a. allmän väg, gata, torg, park eller hamnområde som är upplåttna och tillgängliga för allmänheten.* (www.ne.se 2011)

Det offentliga rummet kan ha olika funktioner- det kan vara ett stråk för rörelse, en plats för aktivitet, en plats för möten, eller en plats för kontakt med andra människor där man kan betrakta andra och bli betraktad.

Offentliga rum är viktiga för staden som helhet, för dess folkliv och hälsotillstånd. Det krävs att dessa ytor är funktionella och erbjuder möjligheter för alla att vistas på dem. De är viktiga mötesplatser för stadens invånare där vägar korsas och förståelse för varandra skapas.

Det är de offentliga rummen i tätorten som är intressanta när man diskuterar den typen av gestaltungs- och planeringsfrågor som förekommer i den här rapporten eftersom den är begränsad till hamnområdet i Båstad som ligger i tätbebyggt område med en gällande detaljplan.

2.2 Användande av offentliga rum enligt Jan Gehl

Enligt arkitekten och författaren Jan Gehl företar vi oss tre kategorier av aktiviteter i det offentliga rummet. Dessa kan klassificeras som *nödvändiga*, *valfria* och *sociala*. (Gehl, J, 2006 sid 9-11). De *nödvändiga* aktiviteterna är aktiviteter vi företar oss varje dag såsom att gå ärenden, gå till arbetet, vänta på bussen etc. Detta är inte något vi väljer att göra utan dessa pågår året runt oavsett väder och är mindre beroende av hur den fysiska miljön ser ut. De *valfria* aktiviteterna företar vi oss för att vi har en önskan om att göra det och om tiden och platsen tillåter det. Exempel på detta kan vara en promenad för att få frisk luft eller att slå sig ner och sola en stund. Dessa inträffar bara om den fysiska miljön lockar oss att göra det och är således i hög grad beroende av utformningen av det offentliga rummet. Om dessa är av dålig kvalitet inträffar bara de strikt nödvändiga aktiviteterna.

De *sociala* aktiviteterna är de aktiviteter som är beroende av andras närvaro i det offentliga rummet som t ex barns lek, att delta i konversationer och att lyssna på andras konversationer. Detta kan ses som ett resultat av de båda andra kategorierna. När de nödvändiga och valfria aktiviteterna ges bättre förutsättningar stödjer detta de sociala aktiviteterna. (Gehl, J 2006 sid 11-12)

Gehl menar också på att klimatet bidrar till att vi i Skandinavien har en mer säsongsbetonad användning av det offentliga rummet än i varmare delar av världen och att detta bör vägas in när vi utformar dem. I varmare länder söker man sig ofta till skuggigare platser medan vi i Sverige hellre sitter i solen och söker skydd från blåst och regn.

Antal fotgängare minskar med 92% om man jämför en vinterdag med en sommardag (Gehl, J 2006 sid 38-39). I Båstad blir dessa siffror ännu mer extrema då orten bebos av tre gånger så många människor under juni, juli och augusti. Vi är heller inte lika beägna att stanna upp i offentliga rum på vintern, denna företeelse är åtta gånger vanligare på sommaren (Gehl, J 2006 sid 38-39).

Kvaliteten och utformningen av våra offentliga rum är grundläggande för att ovan beskrivna aktiviteter skall inträffa. De aktiviteter som är särskild betydelsefulla och attraktiva för offentliga rum är också de aktiviteter som mest känsliga för en sämre kvalitet. De grundläggande utformningsaspekterna för ett offentligt rum är,

enligt Gehl (Gehl, J 2006 sid131), att det tillåter människor att gå, stå, sitta och samtala samt att de är överblickbara.

När vi promenerar vill vi kunna gå den närmaste möjliga vägen och när vi står vill vi kunna se ut över rummet och väljer därför ofta att stå i rummets kant. När vi väljer en plats att sitta på vill vi också ha ett skydd bakom oss. I första hand väljer vi bänkar men t ex trappor och murar kan också fungera som sittmöbler. (Gehl, J 2006 sid 133-163) För att ett offentligt rum också skall kännas bekvämt och locka oss till att uppehålla oss där krävs också att det känns tryggt, både ur trafik hänseende men även att det erbjuder skydd från väder och vind samt grönska (Gehl, J 2006 sid 186-187). Att analysera ett rum utefter dessa aspekter kallar Jan Gehl för *protection, comfort and enjoyment analysis* (2006 sid 106).

Efter att ha läst boken av Jan Gehl började jag fundera på exempel från verkligheten och hur jag själv agerar i en fysiskt tilltalande respektive mindre tilltalande miljö. Ett exempel på hur hans teori stämmer som jag själv upplevt är från kajpromenaden i området Norra Hamnen i Helsingborg, där man placerade ut ett antal bänkar som vintertid hade uppvärmda sittytor. Tidigare fanns bara "vanliga bänkar", och platsen var inte särskilt välbesökt, men efter att dessa ställts ut så stod stadens invånare nästintill i kö för att få sitta ner och samtala här. Än idag upplever jag att detta är en populär plats att vistas på.

Att vi alltid vill ta den närmast möjliga vägen kanske stämmer då vi korsar en mindre torgyta eller grasmatta men vid längre sträckor upplever jag att vi som människor snarare gärna tar en omväg om denna erbjuder en mer intressant promenad. I stället för att cykla eller gå en lång rak sträcka längs med en väg väljer vi hellre vägen genom bostadsområdet bredvid, trots att den är längre.

2.3 Kevin Lynch analysmetod och rörelseanalys

Kevin Lynch analysmetod ur boken "The image of the city" är ett redskap för att identifiera ett områdes tillgångar och dess problem (Lynch, K 1960, sid 102-105). Med hjälp av denna metod analyseras stadslandskapet utifrån olika strukturer, riktningar och element för att ge en förklaring till hur man orienterar sig och upplever staden. Elementen delas upp i begrepp som barriärer, landmärken, knutpunkter, stråk, rum och utblickar.

Barriärer är linjära element som uppfattas som gränser mellan två områden. Dessa kan även fungera som stråk beroende på vilket perspektiv man utgår ifrån. En kanal kan t ex fungera som stråk för en båt men som barriär för en fotgängare. En barriär kan även få en positiv effekt som avgränsare till ett rum då vi gärna har skydd bakom oss då vi sitter, står eller samtalar i det offentliga rummet. Landmärken är fysiska objekt som bidrar till en ökad orienterbarhet på platsen och som ger stadsdelen struktur. Knutpunkter är strategiska punkter med intensiv användning och ofta lokaliserade där två stråk möter varandra och färdmedel byts. Det är platser dit folk färdas eller uppehåller sig. Stråk är de leder vi rör oss på. Det kan t.ex. vara gator, vägar, kanaler eller järnvägar. Dessa är stadens viktigaste element när det kommer till människans upplevelse av den. Rum är områden med en identifierbar karaktär såväl inifrån som utifrån och som är möjliga att gå in i. Utblickar är siktlinjer mot landmärken och tilltalande vyer.

Lynch metod lämpar sig väl för att beskriva hamnområdets problem och tillgångar och för att ge analysen ytterligare dignitet valde jag att analysera platsen med samma verktyg både under sommar och vinter då den antar två helt olika karaktärer under dessa två säsonger. För att rent visuellt göra analyserna tydligare valde jag att visa analyserna över rumslighet i två separata bildserier.

Som ett komplement till Jan Gehls och Kevin Lynch analysmetoder valde jag att även göra en rörelseanalys över hamnområdet. Denna visar fotgängares- och cyklisters rörelsemönster på platsen både under vinter- och sommartid, i förhållande till anlagda gång- och cykelvägar, då dessa inte alltid går hand i hand. Rörelseanalysen är baserad på mina egna kunskaper och observationer, och inte vetenskapligt förankrad. Jag har även valt att göra en analys över hamnens grönstruktur, då denna till stor del påverkar både rörelsemönster och rumslighet. Resultatet av vissa analyser skiljde sig inte från sommar till vinter, i dessa fall visas bara en analys, som sammanfattar bägge analystillfällenas resultat.

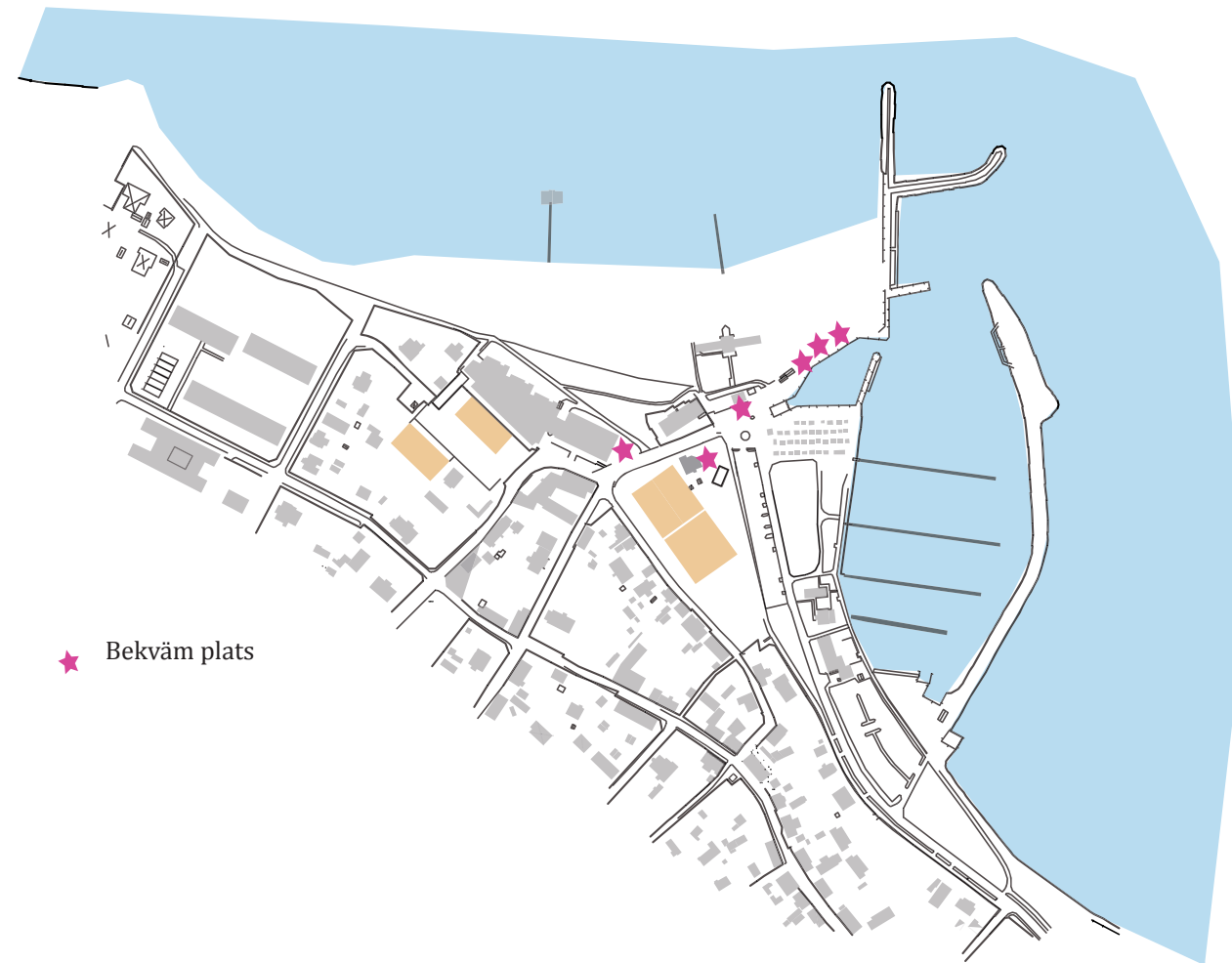
2.4 Gehls analysmetod- *Protection, comfort and enjoyment*

2.4.1 Vintertid

Om man använder sig av Gehls analysmetod *Protection, comfort, enjoyment* (2006 sid 106), på hamnområdet och definierar platsen enligt dessa tre utformningsaspekter finner vi att platsen vintertid bjuder på långt färre möjligheter till att stå, sitta och samtala där vi har skydd bakom oss samt från väder och vind. De bortfallna stjärnorna beror bl a på att tillfälliga bodar och byggnader försvinner och att bänkar och andra sittmöjligheter plockas bort.

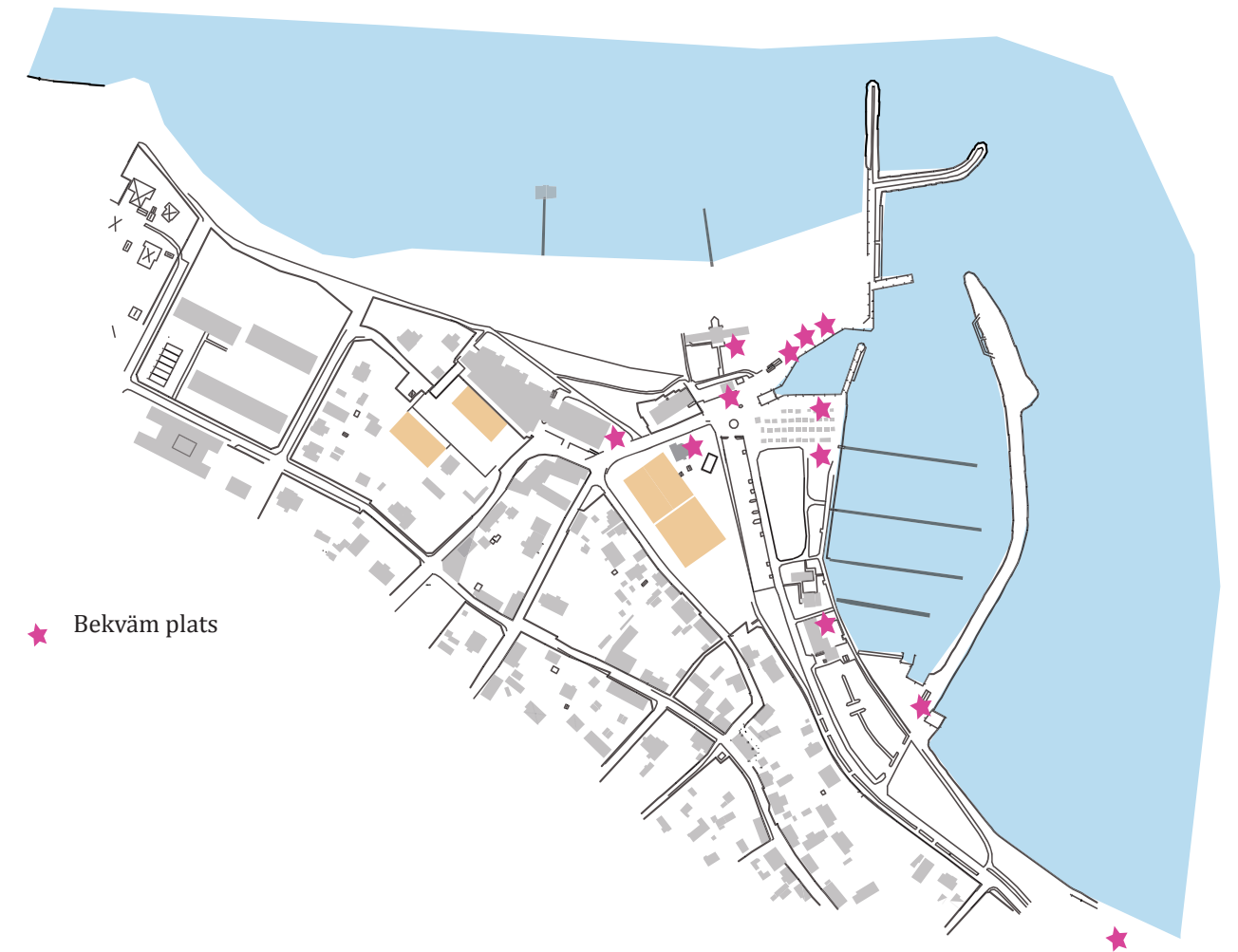
Att vegetationen mister sina blad och därmed inte längre upplevs som en avgränsare och vindskydd således försvinner, är också en bidragande anledning. För att locka människor till vistelse och att stanna upp i hamnen vintertid borde fler skyddade mötesplatser med sittmöjligheter skapas.

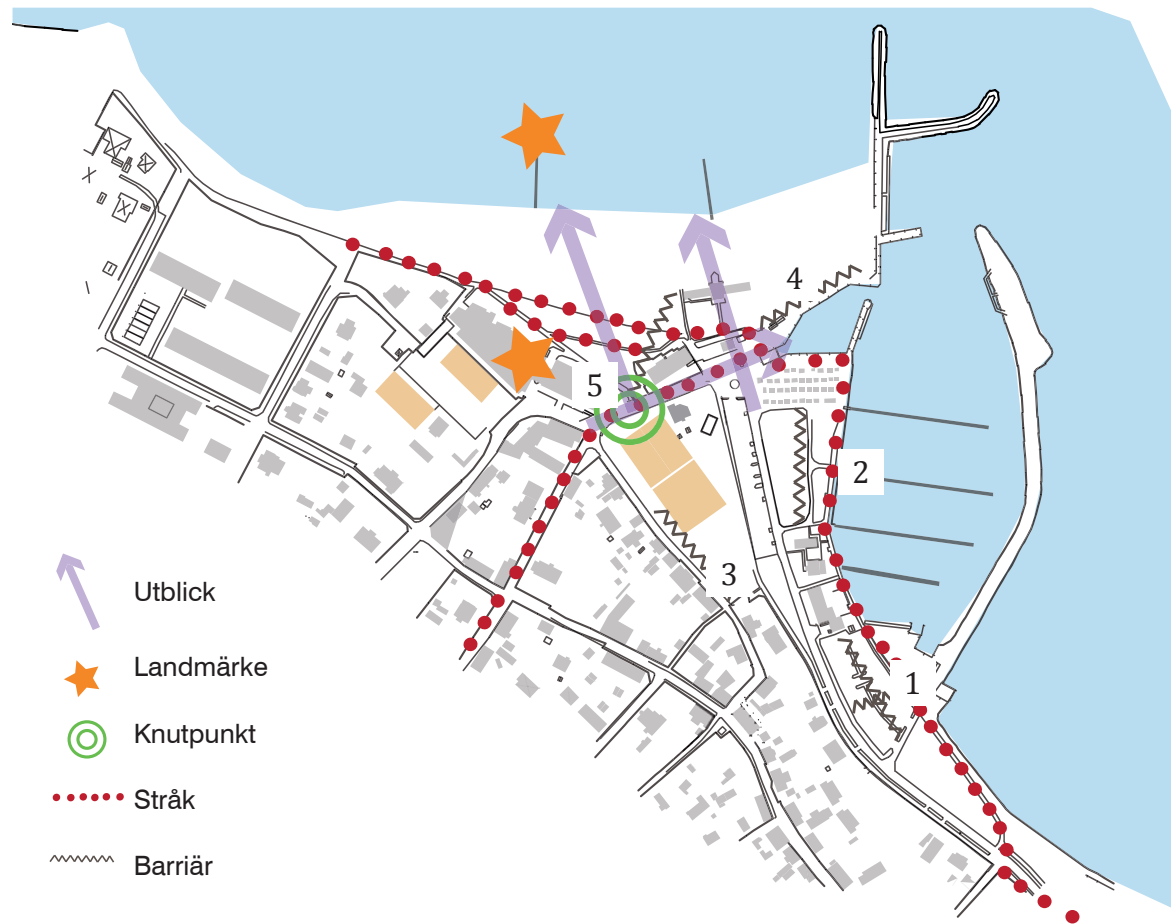
Dock känns hamnen tryggare ur trafikperspektiv eftersom bilarna är färre än under sommaren, men då många verksamheter är tillbommade kan detta upplevas som lite otryggt då detta signalerar övergivenhet.

2.4.2 Sommartid

Sommartid då verksamheter åter slår upp portarna och byggnader uppförs på nytt, träd och häckar grönskar och bänkar åter plockas fram finns betydligt fler möjligheter till att stanna upp och slå sig ner med skydd bakom ryggen samt från väder och vind. Dock finns en zon i hamnens mitt, i badhusparken samt på Stejlebacken där detta saknas. Ur trygghetshänseende så upplevs hamnen sommartid som mindre trygg eftersom biltrafiken ökar markant. Dock upplever man hamnen med dess folkliv och många verksamheter som väldigt levande, och den otrygghet man kan uppleva på vintern då mycket är stängt känns långt borta.

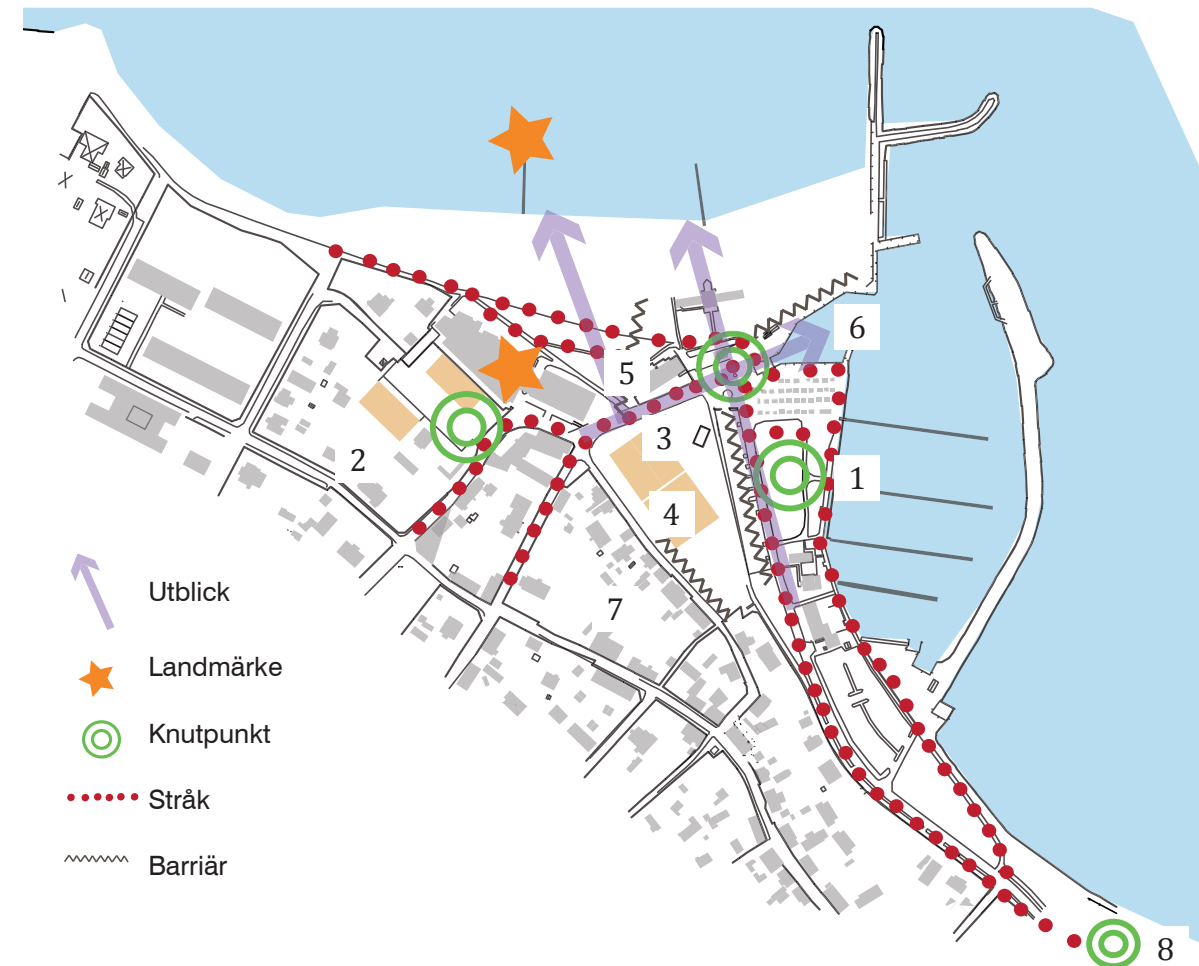

2.5 Kevin Lynch analysmetod

2.5.1 Lynch-analys vintertid

Vintertid används parkeringen längst österut som båtupställningsplats vilket skymmer sikten mot havet då man kommer härifrån (1). Detta tillsammans med avsaknaden av aktivitet på de allmänna tennisbanorna och "bollväggen" i den inre delen av hamnen, gör också att nästan alla väljer att gå längs med kajpromenaden och inte längs med det inre stråket.

Längs med Stejlebackens norra sida står ett antal bodar uppradade som även de skymmer sikten och rent visuellt nästan skapar en mur mellan kajpromenaden och den inre delen av hamnen (2). Eftersom parkeringen vid badhusparken ofta står tom på vintern utgör den inte längre en lika stor barriär i området, men pga staketet runtomkring den så kan ytan fortfarande inte på ett enkelt sätt korsas. Knutpunkten blir vintertid området utanför hotell Sand, som är den enda verksamhet som håller öppet utan uppehåll hela året och sprider ljus och bidrar till rörelse utanför sin entré. Den sydöstra delen av badhusparken är inte möjlig att korsa eftersom delen längs med gatan fram till tennisbanorna består av privata tomter (3). Muren mellan stranden och hamnen (4) och byggnaden Pepe's som skär av stråket längs med vallen på stranden, där flanörerna leds rakt in i byggnaden (5), utgör också barriärer i området.

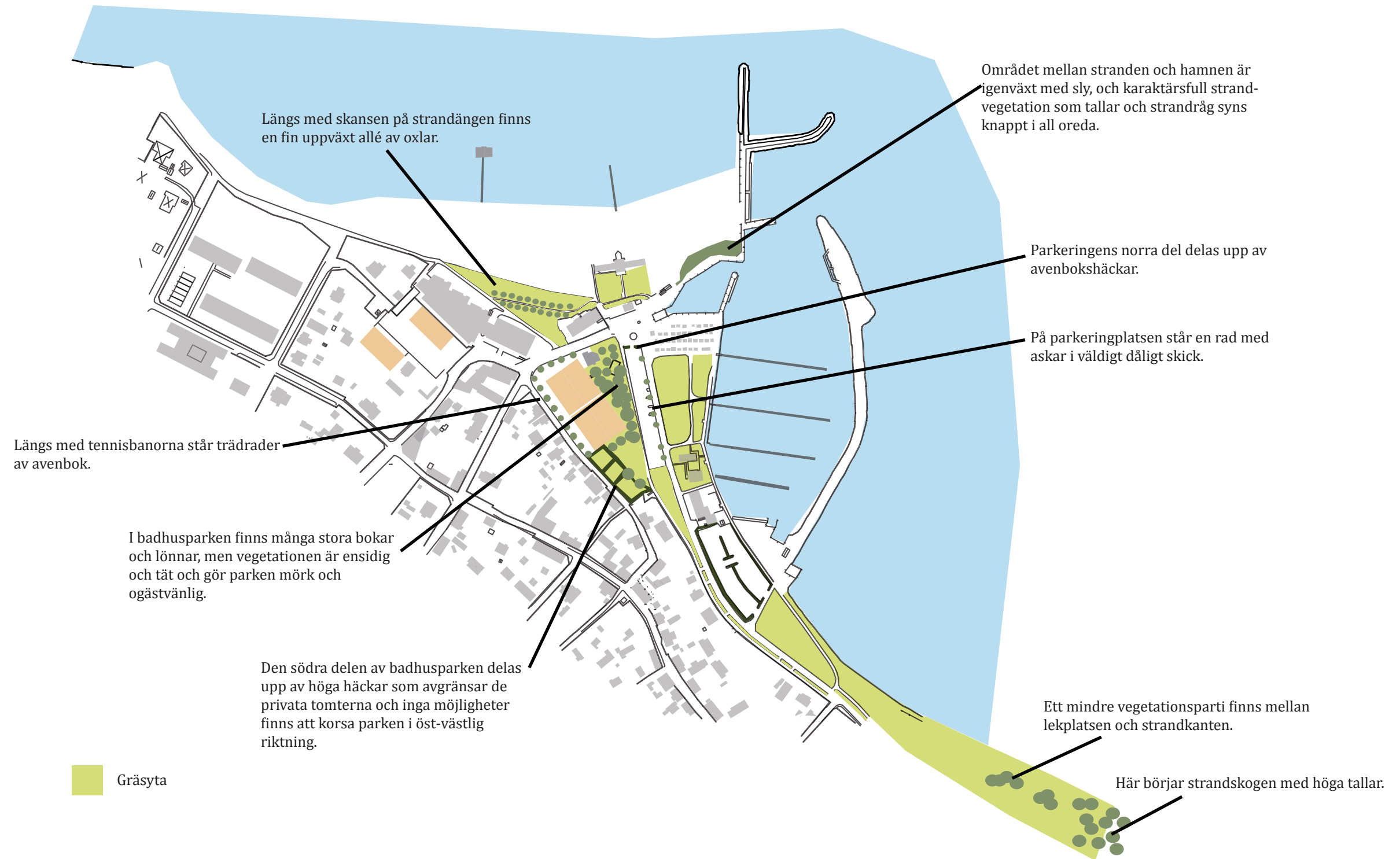

2.5.2 Lynch-analys sommartid

Under sommaren används både stråket längs med kajen och det inre stråket längs med parkeringarna flitigt. Stejlebacken används ofta som marknadsplats vid olika event och blir en knutpunkt (1), liksom ingången vid tennisstadion (2) och rondellen mellan stranden och hamnen invid de allmänna tennisbanorna och "bollväggen" (3), där många samlas för att kika på de som spelar. Hotell Sand och kallbadhuset är landmärken som går att skåda på långt håll oavsett vilken riktning man kommer ifrån. Parkeringen vid badhusparken fungerar som en barriär då raderna av bilar är svår att överblicka och korsa och den bidrar även till att stänga in badhusparken med de allmänna tennisbanorna, som knappt syns bakom alla bilar (4). Andra barriärer är Pepe's som skär av stråket på gräsvallen utanför hotell Sand där flanörerna leds rakt in i byggnaden (5), och betongmuren mellan stranden och hamnen som helt skär av kontakten mellan dessa två rum (6). Barriären i form av privata tomter i den sydöstra delen av parken finns också kvar även sommartid (7). Längst österut ligger området Gulstad med en lekplats som lockar många föräldrar och barn (8).

2.6 Grönstrukturanalys

2.7 Rörelseanalys

Eftersom det i dagläget bara finns en väg ut på den norra piren är det inte så många som rör sig ändå ut, kanske för att de då måste gå samma väg tillbaka.

Ett försök till att komma upp på muren som skiljer stranden och hamnen åt, och kunna njuta av utsikten där uppifrån, finns i form av en smal upptrampad liten stig längs med vegetationen på krönet.

Bakom Pepe's, på gräsvalLEN, går ett gångstråk som efter utbyggnad av verksamheten leder de gående rakt in i en vägg. Många viker i stället av från vällen och sluter an till det norra stråket som går genom strandängan. Denna koppling bör göras tydligare och det gamla stråket som nu går rakt in i byggnaden borde tas bort.

Cykelbanan tar slut vid rondellen och cyklister är sedan anvisade till gatorna, men många cyklar ändå längs med stigen som löper i mitten av strandängan och som efter hotellet övergår i ett bredare grusbelagt stråk ut mot Norrviken.

Fotgängare sneddar nästan alltid över den gräsbevuxna ytan invid de allmänna tennisbanorna för att kunna ta den kortaste vägen till kajpromenaden. Därför är gräset alltid bortnött på denna yta.

Även över Stejlebacken finns ett tydligt upptrampat stråk i mitten där människor som kommer från kajpromenaden ofta sneddar för att kunna ta närmsta vägen till hotellet och Hamngatan.

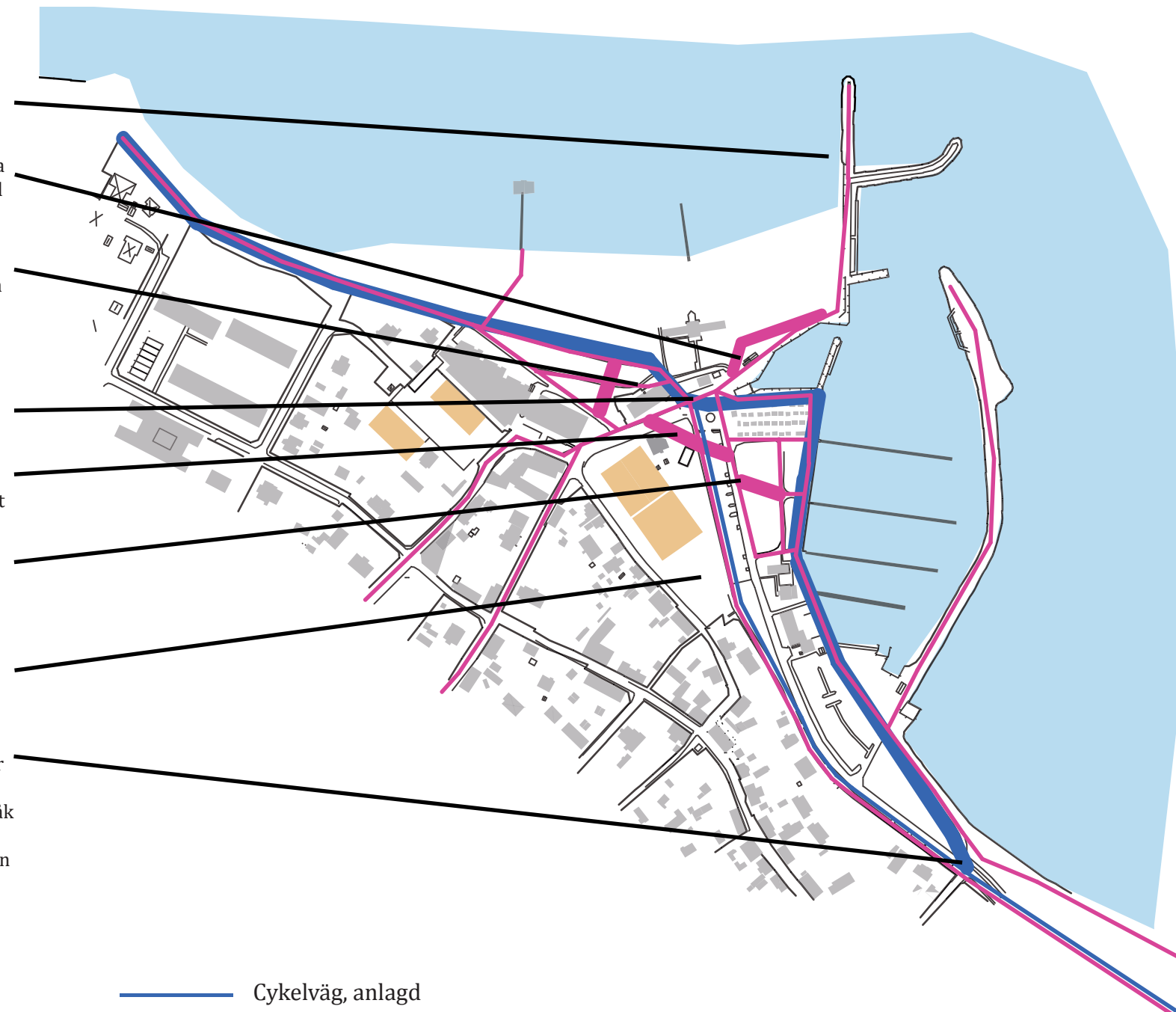
I den östra delen av badhusparken finns väldigt lite rörelse överhuvudtaget då det inte finns någon möjlighet att korsa parken.

Söder om hamnen är det meningen att cyklister skall byta sida av vägen till anvisad cykelbana då det är förbjudet att cykla längs kajen, men då kajen erbjuder mer siktad upplevelse och den inre cykelbanan mer känns som den leds genom hamnens baksida föredrar de flesta att cykla längs med kajen trots förbudet. Detta stråk är relativt smalt med en nivåskillnad mellan träbryggorna som löper längs med kajen, och själva promenaden intill. Detta gör att det sommartid lätt uppstår konflikter mellan cyklister och gående då det blir ont om plats.

2.7.1 Sammanfattning

Sammanfattningvis så kan man säga att rörelseanalysen i huvudsak följer Lynch-analysen. Där barriärer finns, finns också väldigt lite rörelse. Det är synd att hamnen inte tillåter mer rörelse i badhusparken, och att man inte kan angöra murkrönet mellan strand och hamn för att njuta av utsikten på ett lättare sätt. Det finns inte heller någon nämnvärd kontakt mellan strand och hamn vilket jag tycker kan anses negativt, då det är dessa två rum är mest attraktiva under sommaren och lockar mycket folk. Det är också synd att flera faktiska stråk inte stämmer överens med de anlagda, vilket gör att vissa ytor blir väldigt slitna.

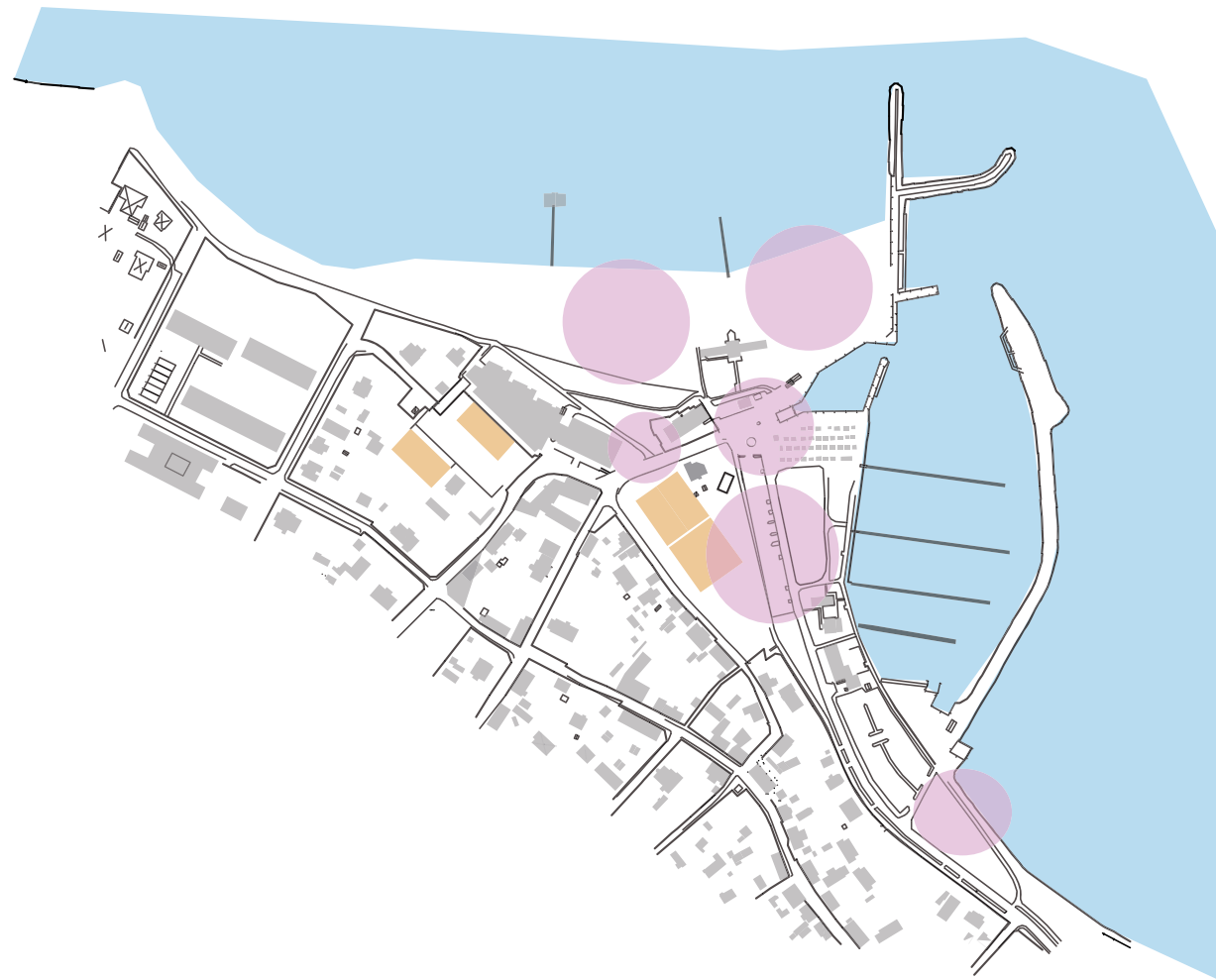
Vid rondellen möts många rörelser men denna plats är i dagläget oerhört oattraktiv och borde få en mer omsorgsfull gestaltning.

- Cykelväg, anlagd
- Otillåten cykelväg som används frekvent
- Gångväg, anlagd
- Ej anlagd gångväg som används frekvent

Bilden visar för ändamålet avsedda och markerade cykel- och gångbanor med tunna linjer samt var dessa rörelser faktiskt infinner sig med tjockare linjer.

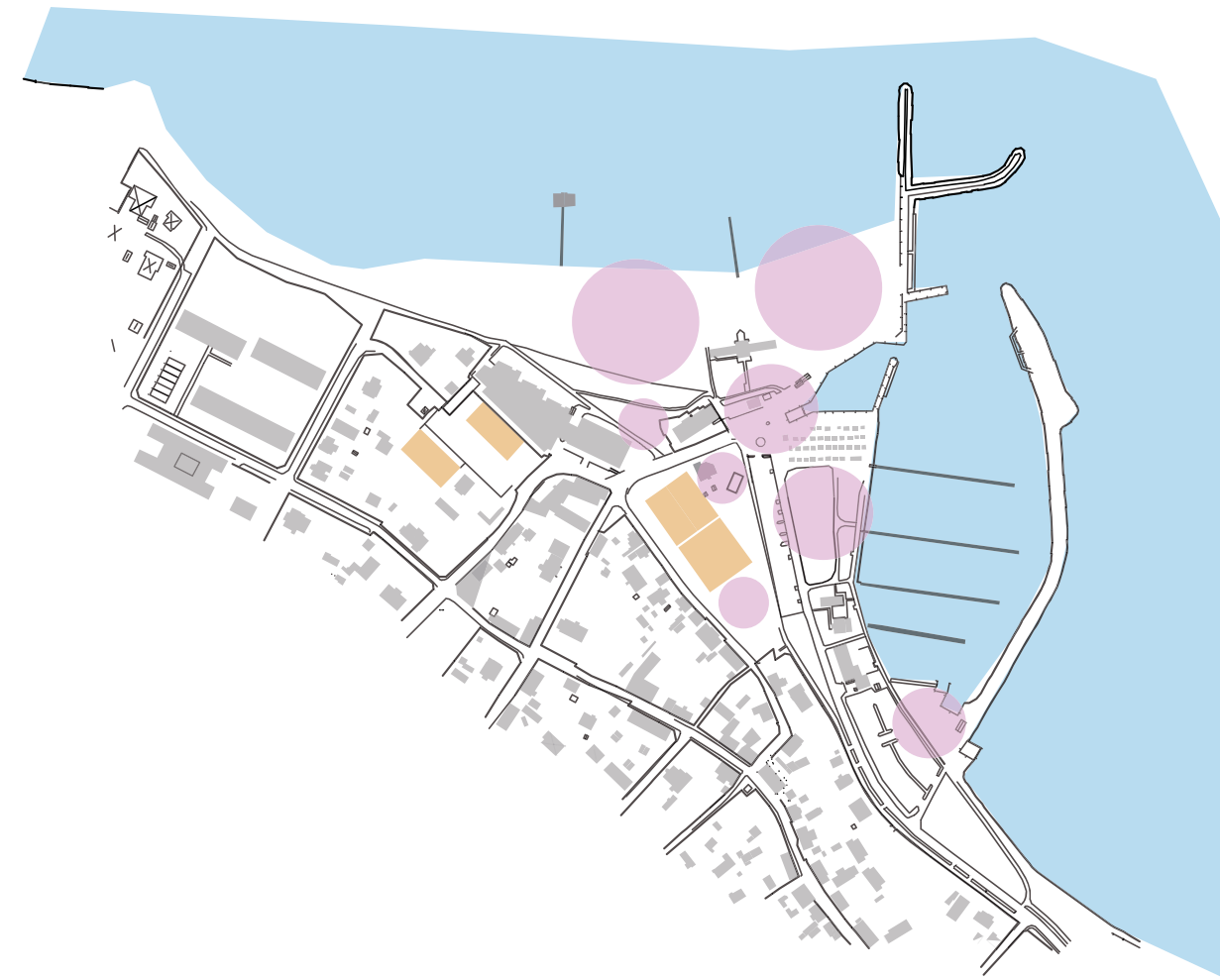

2.8 Rumslig analys

2.8.1 vintertid- färre, större rum

Under vintern då flera av sommarens tillfälliga bodar och aktiviteter försvinner blir rummen färre. När träden föllt sina löv bidrar de inte heller i lika stor utsträckning till rumsskapandet. Utanför hotellet har träden och terrassen fått belysning vilket skapar ett litet förtorg innan man kommer ner i hamnen. Bodarna längs med Stejlebackens östra sida gör att platsen fortfarande upplevs som ett rum även när inte parkerade bilar delar upp platsen men de skärmar samtidigt av utsikten mot vattnet vilket är en negativ effekt för hela den inre delen av hamnen. Längst i söder bildar uppställda båtar ett rum innan man kommer in i hamnens centrala delar, men dessa skärmar också av utsikten in mot hamnen då man kommer söderifrån. Det behövs skapas fler mindre rum vintertid då besökarna är färre, för att skapa en mer ombonad känsla utan att man tar bort utsikten mot vattnet.

2.8.2 sommartid- fler, mindre rum

Under sommaren skapar tillfälliga byggnader, lövverk, parkerade bilar och cyklar samt tillfälliga serveringar flera rum av varierande storlek i hamnen. Det största rummen är strandrummen som delas upp i två av restaurangen Badkrukan. Stejlebacken som delas av parkeringen bredvid blir ett tydligt rum och likaså det lilla torget på kajen i öster som under sommaren omges av flera bodar med verksamheter inom olika vattensporter mot vattnet och parkerade husbilar på parkeringen väster om området. Träden i badhusparken och vegetationen runtomkring skapar två mindre rum tillsammans med tennisbanorna och "bollväggen". Dock upplevs dessa rum som ganska mörka och instängda bakom parkeringen och hade tjänat på att snarare bindas ihop med hamnen än att delas av från den.

2.9 SWOT-analys med grund i tidigare analyser

För att sammanfatta inventeringen och de tidigare analyserna på ett tydligt sätt och skapa ett underlag för näste steg har jag valt att göra en SWOT-analys. SWOT står för (strengths) styrkor, (weaknesses) svagheter, (opportunities) möjligheter och (threats) hot och är ett verktyg för att utvärdera och få en strategisk översyn.

Styrkor

- attraktiv rekreativmiljö sommartid
- vattenkontakt
- centralt beläget
- kulturhistoriska inslag
- mötesplats

Möjligheter

- förbättrad grönstruktur
- kontakt mellan strand och hamn
- förstärkt flexibilitet och aktivitet under större del av året
- gång- och cykelstråk som förläggs där människor faktiskt vill röra sig, enligt rörelseanalysen
- fler inflyttade till Båstad ger större underlag av besökare
- fler målpunkter under sommaren sprider aktivitet
- flexibla ytor medger fler typer av aktiviteter

Svagheter

- barriär mellan strand och hamn
- få "bekväma platser" vintertid
- barriär mellan badhus-parken och hamnen, parken göms undan
- barriär mellan badhusparken västerut pga privata tomter
- för få toaletter
- för få cykelställ sommartid
- få platser för barn
- stor parkeringsyta med staket runt omkring som inte tillåter flexibel användning
- för få badplatser

Hot

- fortsatt barriärverkan
- minskad offentlig yta
- ökad otydlighet och oreda
- ökad ojämnhet i attraktivitet under året
- otrygghet

2.10 Sammanfattning av analyser och inventering

Hjärtat av hamnen dit de mesta av alla rörelser koncentreras sommar som vinter är torget vid rondellen strax norr om parkeringen (1). Vintertid skiftar denna knutpunkt en liten bit uppför backen mot hotell Sand (2) och under sommaren utökas hjärtat med ytterliggare en knutpunkt vid ingången till Tennisstadion (3).

Idag består detta hjärta mestadels av en parkeringsplats som delar av området på ett relativt olyckligt sätt. De uppställda bilarna upplevs som en barriär mellan event-ytan på stejlebacken och gör samtidigt att badhusparken upplevs som en baksida, och staketet som omger parkeringen förhindrar rörelse och gör det svårare att använda platsen för andra ändamål.(4). De allmänna tennisbanorna hamnar också i skymundan på detta sätt och är svåra att se från hamnen. Under sommaren bidrar parkeringarna till mycket cirkulation i området vilket orsakar en del kaos men under vintern kan detta snarare ses som en tillgång då de skänker liv åt platsen.

Badhusparken blir sommartid lätt nedskräpad och fungerar mest som naturtoalett och cykelparkering eftersom den täta vegetationen och bilarna på parkeringen gör att sikten in i parken är dålig (5). Det hörn av parken där bollväggen står uppställd används mest som passage och gräset är på denna yta ständigt bortnött (6).

Intill bollväggen står ett soprum som används av restaurangen intill och sommartid står ibland bilar parkerade framför byggnaden på gräset (7). Sammantaget så fungerar parken sällan som park och gör inte riktigt skäl för sitt namn. Eftersom den också avskärmas västerut pga av tennisbanorna och de privata tomterna inbjuder den inte heller till rörelse utan upplevs som instängd.

Den östra delen av parken som är en trevlig och öppen yta står mest tom sånär som på ett par portabla toaletter (8) eftersom den är omsluten på tre sidor och inte innehåller vare sig blickfång eller aktiviteter inbjuder den inte till rörelse.

Kontakten mellan stranden och hamnen är dålig både vinter- och sommartid pga den barriär som betongmuren utgör (9). Den fina utsikt man kan njuta av uppe från vallen som man idag inte tillgång till eftersom den täta, ovårdade vegetationen på vallen gör det nästintill omöjligt att gå här, är något man skulle kunna ta fram. Om ett stråk följde kanten på vallen skulle besökare kunna ta del av utsikten och en cirkelrörelse skapas, dvs en möjlighet att promenera ut mot piren och inte behöva ta samma väg tillbaka.

Bodarna som står uppradade längs med Stejlebackens kant mot havet, utgör en barriär och hindrar utsikt in mot hamnen och ut mot havet och bör få en ny placering (10). Cykel- och gångvägar följer inte de rörelsemönster som finns på platsen och skapar otydlighet. Hamnen har för få bänkar och cykel-parkeringar sommartid varpå en flexibel lösning av detta bör ses över. Kylcontainern vid restaurang badkrukan bör flyttas och soprummet intill restaurangen i badhusparken liksom (11).

Byggnaden Pepe's skär av promenadstråket längs med vallen på stranden (12), och lekplatsen Gulstad är i stort behov av upprustning (13).

Containern

11

Parkeringen

4

Badhusparken

5

Bodarna

10

Muren

9

Runt bollväggen

6

Soprum

7

"Rondellen"

1

Östra delen av badhusparken

8

2.10 Litteraturstudie- Flexibla lösningar i offentliga rum

2.10.1 Gehl- Temporary city design

Gehl arkitekter i Köpenhamn menar att flexibilitet och diversitet är en viktig del av receptet för en livskraftig stad. I deras process för stadsbyggnad beskriver de tre steg där utgångspunkten skall vara det liv man vill skapa (Eldénius, P, 2011 sid 13). När denna definition är gjord är nästa steg att skapa platser som ger förutsättningar för det liv man vill skapa. Sist i processen skapas byggnader som skall ses som ett stödande komplement till platserna som livet skapas genom. Processen har sin utgångspunkt i människan, som är stadsbyggandets huvudsakliga brukare.

För att omsätta en flexibel planidé i praktiken talar Gehl arkitekter om att skapa förändringar "på prov" genom ett koncept de kallar för "*Temporary city design*" (Gehl architects hemsida, 2011) Där testas man en idé tillfälligt och ser hur stadens invånare brukar platsen och om de fattar tycke för den. Om den sedan används frekvent görs den till en permanent plats, används den inte tar man helt enkelt bort den. Några andra arkitekter som uppmärksammat vikten av flexibilitet när det gäller utformning av offentliga rum är Matthew Carmona et al som i boken "Public places urban spaces" (2010, sid 205-206) skriver om betydelsen av att skapa flexibla miljöer som kan förändras över tid. Några av de viktigaste egenskaperna ett offentligt rum skall ha är variation, flexibilitet och att det stödjer sociala aktiviteter. Med variation menar de att det skall finnas olika transportsätt att ta sig till, passera och korsa platsen och att utrymme skall ges för olika aktiviteter vid olika tidpunkter som t ex marknadsplats ena dagen och parkering nästa. Med flexibel menar de att platsen skall kunna delas in i flera mindre delar likväl som den skall kunna bestå av ett stort rum beroende av behovet vid just det tillfället.

2.10.2 Flexibilitet för hållbarhet

I boken "Urban Design- street and square" (Moughtin, C et al, 2008 sid 193) talar författaren om en stad som strävar efter att vara hållbar måste implementera en mer flexibel struktur samtidigt som den bör vara kompakt och innehålla tydliga offentliga rum. De offentliga rummen är de som skapar ett samband mellan stadens olika delar och bör vara flexibla för att kunna anpassa sig i takt med att staden förändras. I artikeln "Planning and designing flexible use of public space" (2010) argumenterar författarna Rose Myoka et al för en flexibel utformning och användning av offentliga rum för att förbättra möjligheterna för företagsamhet inom dessa rum. Offentliga rum fyller inte bara en funktion som arena för sociala aktiviteter utan även som kanaler för rörelse och viktiga platser för handel. Vidare beskriver artikeln ett designförslag för ett torg där flera användningsområden blir möjliga tack vare en flexibel utformning av platsen.

2.10.3 Tidsbaserad flexibilitet

En annan artikel som diskuterar en mer dynamisk utformning av offentliga rum är "Dynamic spaces" (2002) av Cristoph Gipp och Philipp Rode. Diskussionen tar sin utgångspunkt i gaturummet där flera trafikslag och också olika aktiviteter blandas och konflikter uppstår pga av detta. Rapporten ser gaturummet som ett offentligt rum där användningsområdena kan vara många. Uttrycket "Dynamic spaces" relaterar till gaturummet som en plats för olika typer av rörelse men också som en plats som kan användas på olika sätt vid olika tidpunkter.

Författarna har fokuserat på tidsbaserade bestämmelser för offentliga rum genom att dela upp olika aktiviteter tillgång till det offentliga rummet på olika tidsintervall. Om två olika aktiviteter inte kan utövas samtidigt är detta en fördel men det innebär också att man utestänger den ena eller den andra aktiviteten från platsen. Rapporten vill visa på den olika för- och nackdelarna med detta systemet såväl som att belysa

systemets begränsningar. Studien i rapporten är förlagd i Berlin där kraven på att utnyttja gaturummet på ett mer flexibelt sätt har blivit starkare. Sommardag är gatan ofta en plats för demonstrationer, festivaler och marknader samtidigt som den ska fungera som kanal för transporter. Man föreslår en försöksperiod där en del av gaturummet markeras som flexibel zon och kan användas på olika sätt vid olika tidpunkter.

2.10.4 Flexibilitet för bevarad identitet?

Arkitekten Herman Hertzberger arbetar efter en teori om att stadens byggda miljö måste vara formad så att den kan utstå en konstant förändring av stadens villkor utan att förlora sin identitet. En plats som programmerats för endast en funktion kan ses som att den bara uppfyller kraven för denna funktion, alltså ett minimum av krav. Hertzberger menar att bör sträva efter att skapa platser som och miljöer som istället inbjuder till flera användningsområden och funktioner, om vi vill skapa en hållbar stad. Att låsa en plats för en specifik funktion gör den inflexibel i sin användning och att den inte uppmuntrar till att bruka den på olika sätt (Hertzberger, H 1991 sid 148-149).

2.10.5 Flexibilitet på gott och ont

Vad gäller betydelsen av variation, flexibilitet och stöd av sociala aktiviteter enligt "Public places urban spaces" (2010, sid 205-206) för ett offentligt rum så är parkeringsplatsen mitt i Båstad hamn ett exempel på en ensidig yta som inte uppfyller några av dessa kriterier. På grund av markbeläggningen med dess markeringar och staketet runt platsen är det svårt att skapa andra funktioner på denna yta. Man kan heller inte säga att platsen stödjer sociala aktiviteter då inga sittplatser eller väggar lockar människor att uppehålla sig här. Enligt samma bok bör en offentlig yta kunna delas in i flera mindre delar men också kunna bestå av ett stort rum beroende av behovet vid just det tillfället, vilket är en viktig aspekt som sommarstäder såsom Båstad borde integrera vid utformning av offentliga rum. Sommarstäder har i större utsträckning än andra städer, där man har ett mer jämnt flöde av människor, ett större behov av att kunna dela av och öppna upp sina offentliga platser.

"*Temporary city design*" som Gehl arkitekter använder sig av kan vara användbart då man vill prova mindre förändringar. T ex kan bänkar och sittplatser sättas ut för att se om en plats lockar människor att uppehålla sig där, men idén kan vara svårare och dyrare att använda om man måste ta bort staket och byta markmaterial. Att som i artikeln "Dynamic spaces" styra användandet av ett rum med tidsbegränsningar för olika aktiviteter kan både inskränka flexibiliteten inom ett kort tidsspän men förstärka den långsiktigt. Om man t ex skulle tillåta parkering under vissa tider på dygnet på en plats limiterar detta användandet av platsen vid just det tillfället men det skapar också möjligheter för andra aktiviteter under övriga tider. Detta skulle kunna tillämpas i Båstads hamn där man genom att göra parkeringsplatsen till en mer flexibel yta skulle kunna tillåta parkering under vissa tider på året eller dygnet och andra aktiviteter under övrig tid.

Hertzberger menar att en plats inte bör låsas för en viss typ av användning men om man som i "Dynamic spaces" bara låser platsen under en viss tid finnas fortfarande möjligheter att använda platsen på ett flexibelt sätt. Hans resonemang att en plats bör vara flexibel för att kunna utstå en förändring och således inte tappa sin identitet, tror jag är riktigt. En plats som tillåter aktiviteterna där att förändras över tid behöver inte förändras i utformning och därmed tillåts den att behålla sin identitet i en större utsträckning.

2.10.6 Tidigare rapporter i ämnet

Två planarkitekter som tidigare fördjupat sig i flexibilitet och betydelsen av detta för just sommarstäder är Maria Tognolina och Josef Wårdsäter. Josef Wårdsäters rapport (2003) belyser de problem som sommarstadens offentliga rum ställs inför under högsäsong då befolkningen ökar markant och de offentliga rummen skiftar användningsområden samtidigt som de skall behålla sin ursprungliga funktion. Han ger förslag på hur man kan möblera och utforma de offentliga rummen för att kunna hantera de konflikter som uppstår och ge dem en attraktivare helhet. Hans förslag är baserat på Borgholms förutsättningar men innehåller också lösningar som är applicerbara på andra orter. Förslaget handlar både om att möblera stadsrummet med flyttbara möbler som planteringar och belysning men även att använda olika typer av markmaterial som ger olika typer av signaler och på så sätt styr användandet av marken. Detta kan handla om en hårdgjord beläggning som efter behov kan användas både som torg, parkering eller gaturum med hjälp av olika sorters skyltning. I hans förslag ingår även permanent borttagande av parkeringsplatser och att i stället placera ut fler cykelställ.

Josefs rapport togs fram i samarbete med Borgholms kommun 2003 och jag var intresserad av att ta reda på om och i så fall hur dessa idéer använts och hur utfallet blivit då jag anser att Båstad och Borgholm har mycket gemensamt då de båda är mindre sommarstäder belägna i ungefär lika stora kommuner. Maria Tognolina skriver i sitt examensarbete från 2007 om kajpromenaden i Lysekil och reflekterar också kring dess framtida utformning ur ett flexibelt perspektiv. Då även detta projekt behandlade ämnet flexibilitet i sommarstadens offentliga rum i en maritim miljö, och då Lysekil också har många likheter med Båstad, valde jag att även besöka planavdelningen på kommunen i Lysekil.

2.11 Besök i Borgholm

Nedanstående information tillgodogjorde jag mig under mitt studiebesök på planavdelningen på Borgholms kommun 2011-02-14.

Borgholm har sedan 1850-talet haft en stark position som sommarstad i Sverige. Dess historia liknar på många sätt Båstads då den började som en bad- och kurort och sedan fick en given plats som turistparadis under somrarna. I centrum finns precis som i Båstad, många pampiga sommarvillor kvar sedan badorts-epoken och nere i hamnen ligger ortens pouläraste tillhåll sommartid, hotell Strand. Borgholm satsade under början av 1900-talet också på att bli ett centrum för tennis men då Båstad blev utsett till värd för de årliga turneringarna tappade Borgholm snabbt sin status inom detta. På senare år har Borgholmsborna märkt en minskning av antalet turister sommartid och den största toppen av människor inträffar nu under midsommarhelgen för att sedan återgå till ett lite lugnare tempo igen. En ny företeelse är "Ölands Skörde-fest" som äger rum i slutet av september och har blivit ett välbesökt event för att locka besökare till Borgholm på höstkanten. Även om Båstad också upplever en stark topp under tennisveckorna så är sommarsäsongen att betrakta som längre än i Borgholm då ortens högsäsong pågår ända till slutet av augusti. I tätorten Borgholm bor ca 3100 människor året runt, vilket är ungefär hälften så många som i Båstad, men i kommunen som helhet är befolkningen ungefär densamma.

De senaste tio åren har Borgholms stadskärna genomgått en del förändringar för att på ett flexibelt sätt kunna anpassas till vinterns stillhet och sommarens högtryck. Denna förändring har bestått av en ny gestaltning av Storgatan, en upprustning av Societetsparken och ett tillägg av ett nytt flexibelt torg som kallas Sjötorget.

Omgestaltningen av Storgatan har inneburit att gatan smalnats av för biltrafik till förmån för bredare trottoarer och ett inslag av parkeringsplatser längs med gatan som sommartid kan förvandlas till en yta för uteserveringar, torgstånd, gatupratare, planteringar och bänkar. Sedan ombyggnaden av Storgatan har man upplevt en stark förändring i människors rörelsemönster längs med gatan.

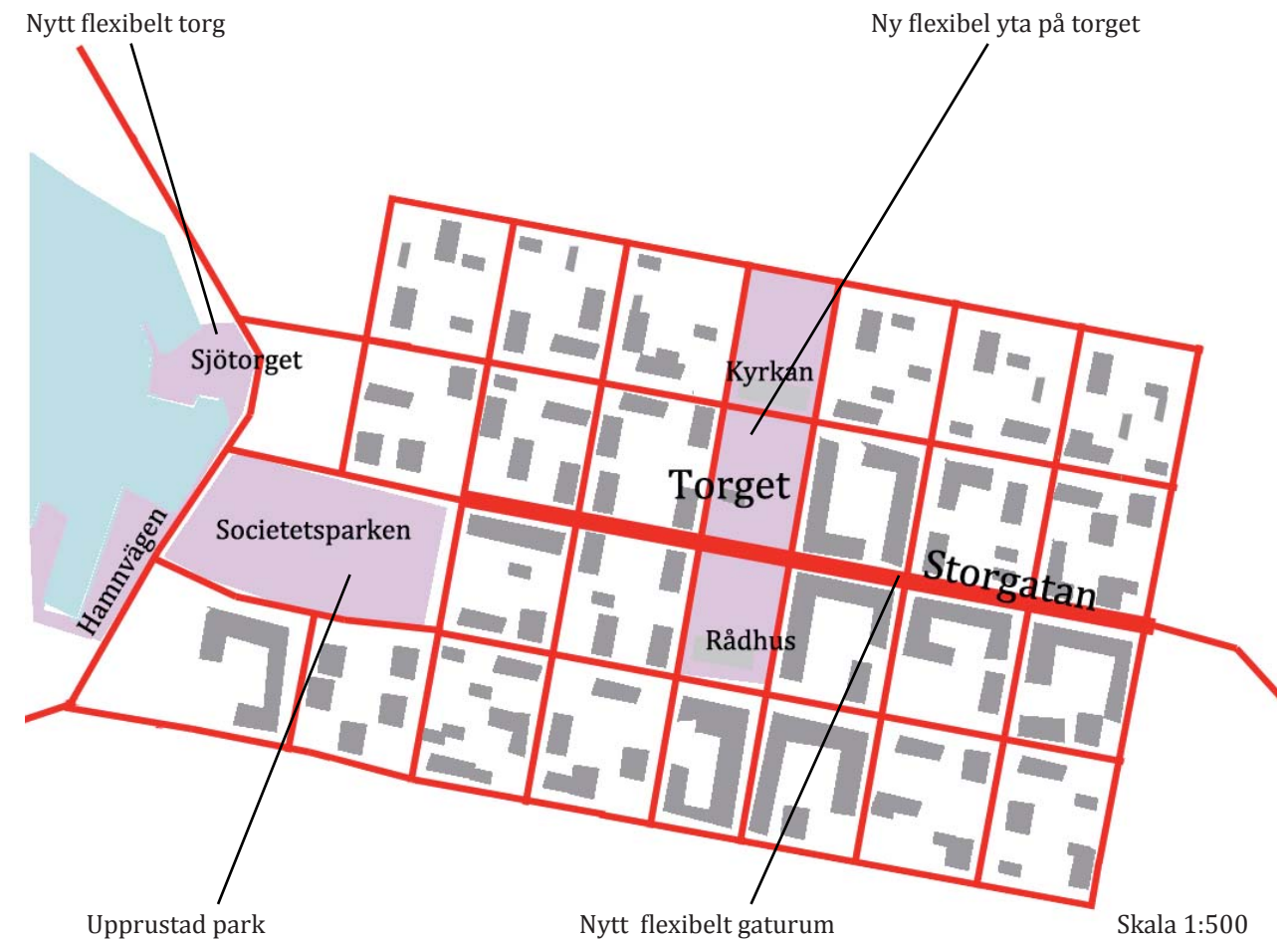
Eftersom trottoarerna fått mer utrymme, vilket har inneburit att det är lättare att stanna till, har ytan mellan parkeringsplatserna vintertid blivit en plats för möten och konversationer. Längst västerut på Storgatan placeras under sommaren en stadspört i trä som fungerar som entré och signalerar att gatan är en gågata.

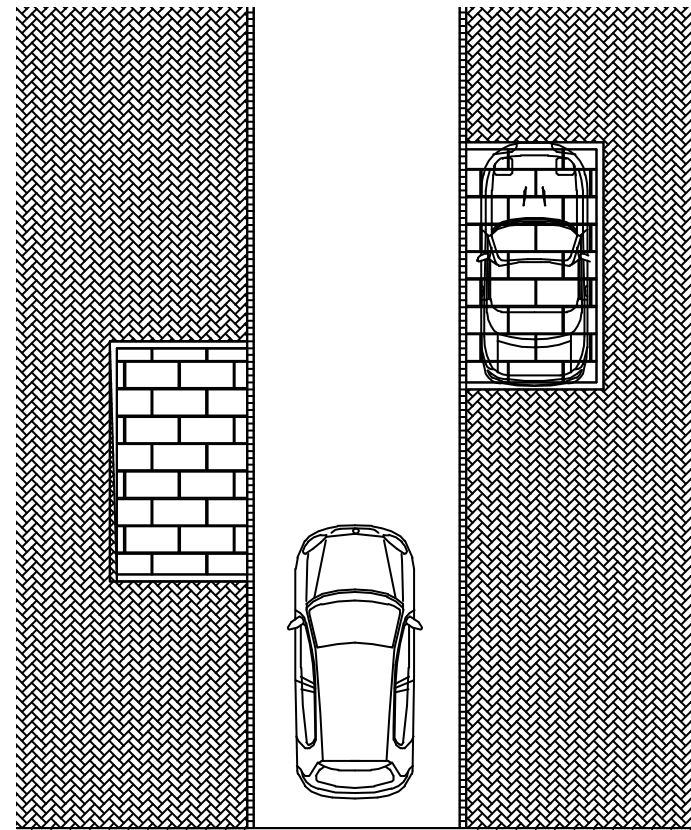
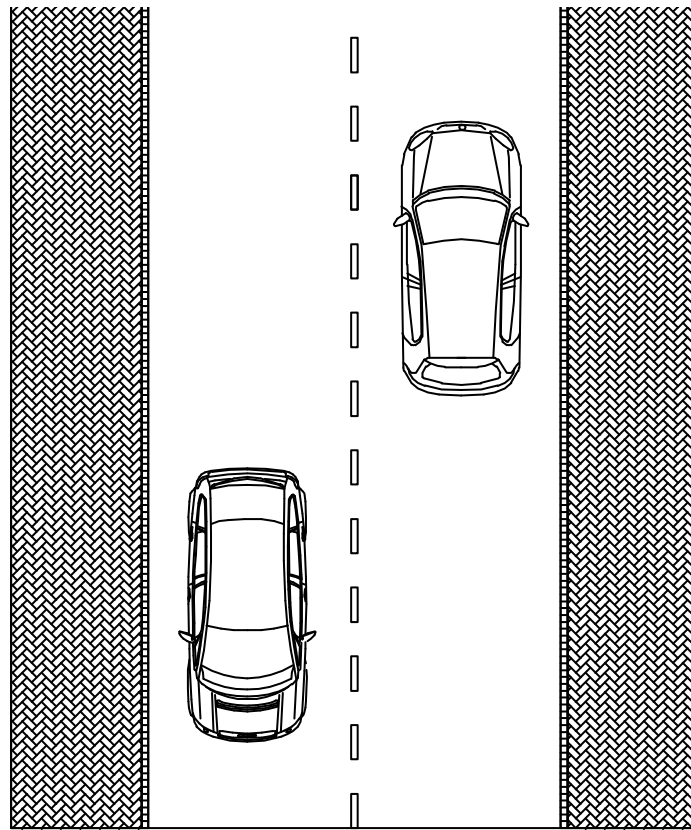
Dennas monteras sedan ner i slutet av sommaren då gatan återigen tillåter biltrafik.

Torget, som är den största samlingsplatsen för besökare på sommaren, har en flexibel parkering som sommartid används som marknadsplats för torgstånd.

Det nyaste tillskottet i form av flexibel offentlig yta är Sjötorget längst i öster. Denna yta används inte alls som torg under vintern utan är då en väg och en del av hamnpromenaden. Sommartid, då platsen omges av restauranger och kiosker som inte existerar på vintern, har man valt att stänga av trafiken på hamnvägen längs med Societetsparken för att underlätta för fotgängare att ta sig ner till vattnet. Planteringar och bänkar placeras då ut och ett antal bodar för fiskförsäljning ställs upp vid kajen.

Karta över centrala Borgholm

2.11.1 Ombyggnaden av Storgatan i Borgholm

Storgatan före ombyggnad: Bred gata med körfält i två riktningar, inga parkeringsplatser, smala trottoarer, ingen plats för uteserveringar, torhandel etc. Sommartid, då gatan var avstängd för trafik tog uteserveringar upp hela trottoaren och planteringar och bänkar fick ställas på gatan. Vintertid då trafikgenomströmningen är låg och då två körfält egentligen är onödigt fanns ingenstans att parkera och gatan upplevdes som onödigt bred.

Storgatan efter ombyggnad: Endast ett körfält i västlig riktning, gatan har blivit enkelriktad. Flexibla parkeringsplatser som sommartid, då gatan är avstängd för biltrafik, används som en yta för bänkar, planteringar, uteserveringar, torgstånd etc. Vintertid då de används som parkering ger bilarna liv åt platsen och mellan parkeringarna där trottoarytan är bredare har det bildats små rum där, enligt personalen på planavdelningen, passerande ofta samlas och pratar.

Ovan: Foton av torget i Borgholm vintertid respektive sommartid.
Foto: Borgholms kommun

2.11.2 Veteranbilar och uteserveringar

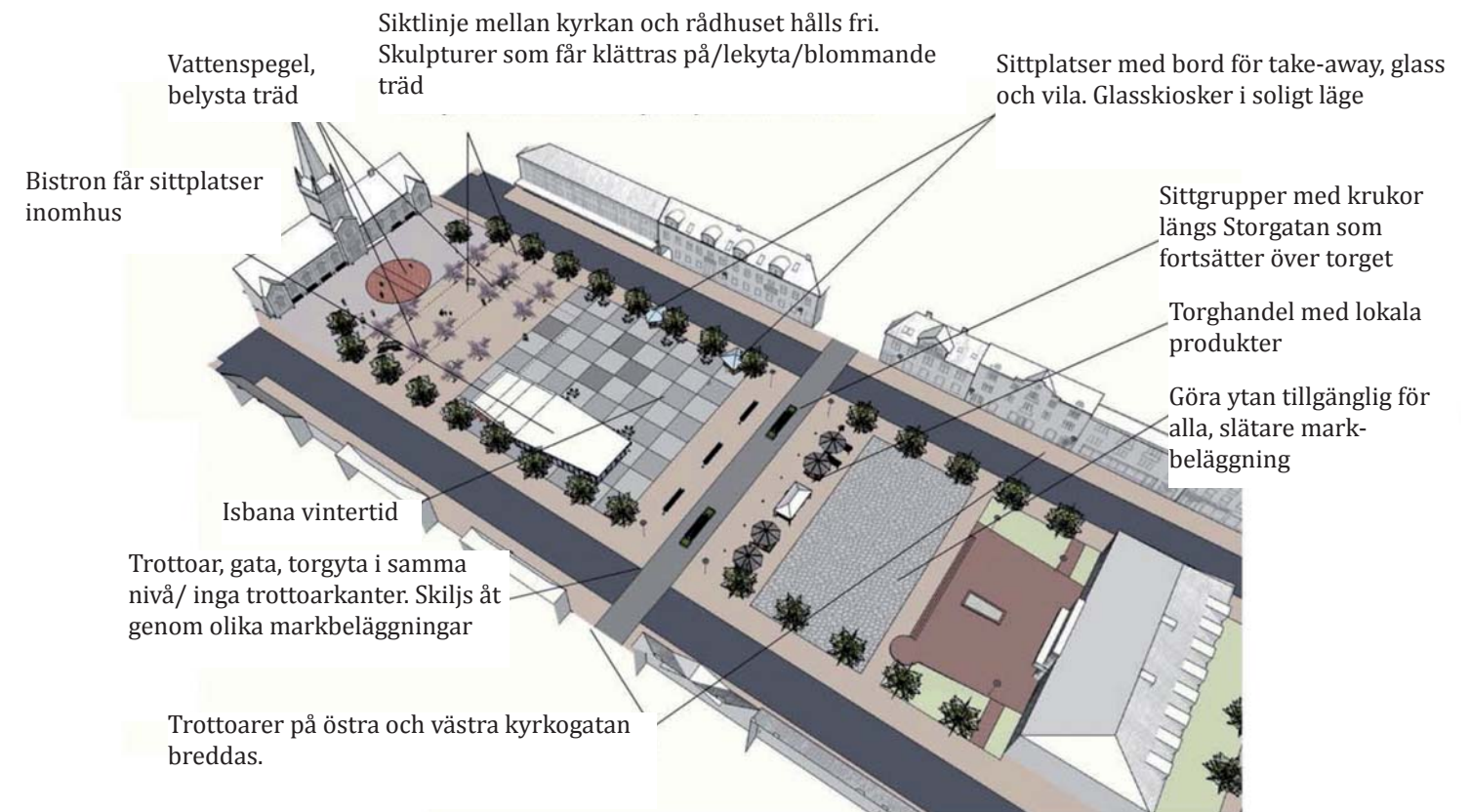
Under sommaren i Borgholm inträffar några händelser som gör att vissa ytor snabbt måste kunna återta sin "vinterskepnad". Flera gånger under säsongen är centrala Borgholm en plats för "veteranbils-cruising" där gamla bilar kör parad genom staden och varje onsdag mellan juni och augusti samlas veteranbilsklubben på Torget och visar upp sina fordon varpå Torgets marknadsplats då tas i anspråk. Under cruisingen öppnas Storgatan för trafik och bänkar, marknadsstånd, planteringar och gatupratare måste då snabbt kunna tas bort för att sedan plockas fram igen dagen därpå. Hamnvägen genom Sjötorget öppnas också upp ett antal gånger och detta torg måste då kunna återgå till att bli transportled.

Jag hade tillsammans med planavdelningens personal även en diskussion om belysning och användningen av detta som ett sätt att förändra en ytas användningsområde och skapa olika typer av rum. I Borgholm är detta ett relativt nytt ämne och hittills finns inga exempel på användning av belysning för att främja flexibilitet. Planavdelningen håller i dagsläget på med en omgestaltning av Torget och det finns tankar om att arbeta mer med belysning i framtiden.

Den största konfliktsituationen som man inte lyckats få bukt med trots en ny utformning av Storgatan är den mellan fotgängare och uteserveringarna. Strax innan torget på den västra sidan finns en rad med bankomater och mitt emot dessa en av gatans största uteserveringar. Här uppstår på somrarna lätt en "propp" av människor och framkomligheten är dålig. Dock har man resonerat som så att uteserveringen är så pass välbesökt att den fortsatt får uppta den yta som tidigare och att kaoset som uppstår helt enkelt får vara en del av sommarlivet i staden. Vi kom överens om att en viss del kaos faktiskt är önskvärdt i sådana städer som Båstad och Borgholm, det är en del av ortens charm och ett tecken på att det är sommar. Sammantaget så är kommunen i Borgholm väldigt nöjda med den nya utformningen av Storgatan och den nya flexibla platsen Sjötorget. Vid invigningen av Storgatan 2005-06-04 valde Länsstyrelsen i Kalmar genom länsförordningen Sven Lindgren, med följande rader berömma Borgholms förmåga att arbeta flexibelt:

"Det lär nog inte finnas någon annan tätort i Sverige, som med endast 3 500 invånare har en flexibilitet och förmåga att sommartid växla upp till en servicenivå för en befolkning motsvarande Malmös, dvs. 270 000 invånare. Det är starkt!"

Vad gäller Josef Wårdsäters rapport så har inte kommunen använt hans idéer i någon större utsträckning då den blev klar efter att man fattat beslutet om hur omgestaltningen av stadskärnan skulle se ut, enligt stadsarkitekten Leo Eriksson. Planavdelningen har tillsammans med ett arkitektkontor i Kalmar tagit fram ett förslag på hur torget kan få en ny, mer flexibel gestaltning.

Ovan: Visioner för det framtida torget i Borgholm.

Bild: Borgholms kommun.

2.11.3 Borgholms nya torg

För att göra torget i Borgholm mer attraktivt hela året har ovanstående utformningsförslag tagits fram. Det innebär bl a fontän effekter sommartid som byts ut mot belysning vintertid och en öppen yta med enhetlig markbeläggning som kan användas för olika ändamål beroende på årstid. Förslaget innebär också att några uteserveringar görs permanenta med glasväggar för att ge torget liv vintertid, att nivåskillnader i markbeläggning tas bort för att underlätta för olika aktiviteter och att man skall använda planteringar i krukor som flexibla rumsavdelare.

2.12 Besök i Lysekil

Nedanstående information tillgodogjorde jag mig under mitt studiebesök på planavdelningen i Lysekils kommun 2011-02-25. För att få ytterligare ett perspektiv på hur en sommarstad i liknande storlek arbetar med flexibel utformning valde jag att besöka Lysekils kommun. Kommunen är i storlek med Båstads och har ca 4000 bofasta av vilka 7500 bor i tätorten Lysekil. Under sommaren ökar kommunens befolkning till ca 45000 personer med en absolut topp under juli månad då evenemanget "segelveckan" med ett antal tävlingar går av stapeln. Man anordnar även en julmarknad och har försökt att locka besökare med olika typer av sportevent i maj och september för att förlänga säsongen. De mest populära platserna att vistas på är badplatsen

Havsbaden, strandpromenadstråket, Rosvikstorg, Kungsgatan och Havets Hus som är ett akvarium. Det största problemet under sommaren, upplever planavdelningen är bristen på p-platser vilket gör att besökare parkerar överallt utan att bry sig nämnvärt om de lagar och föreskrifter som gäller vilket stundtals orsakar kaos i centrum. Nere vid färjan i södra hamnen blir det ofta en lång kö av bilar som upptar en stor del av kajen. Detta område är oftast helt tomt under vintern.

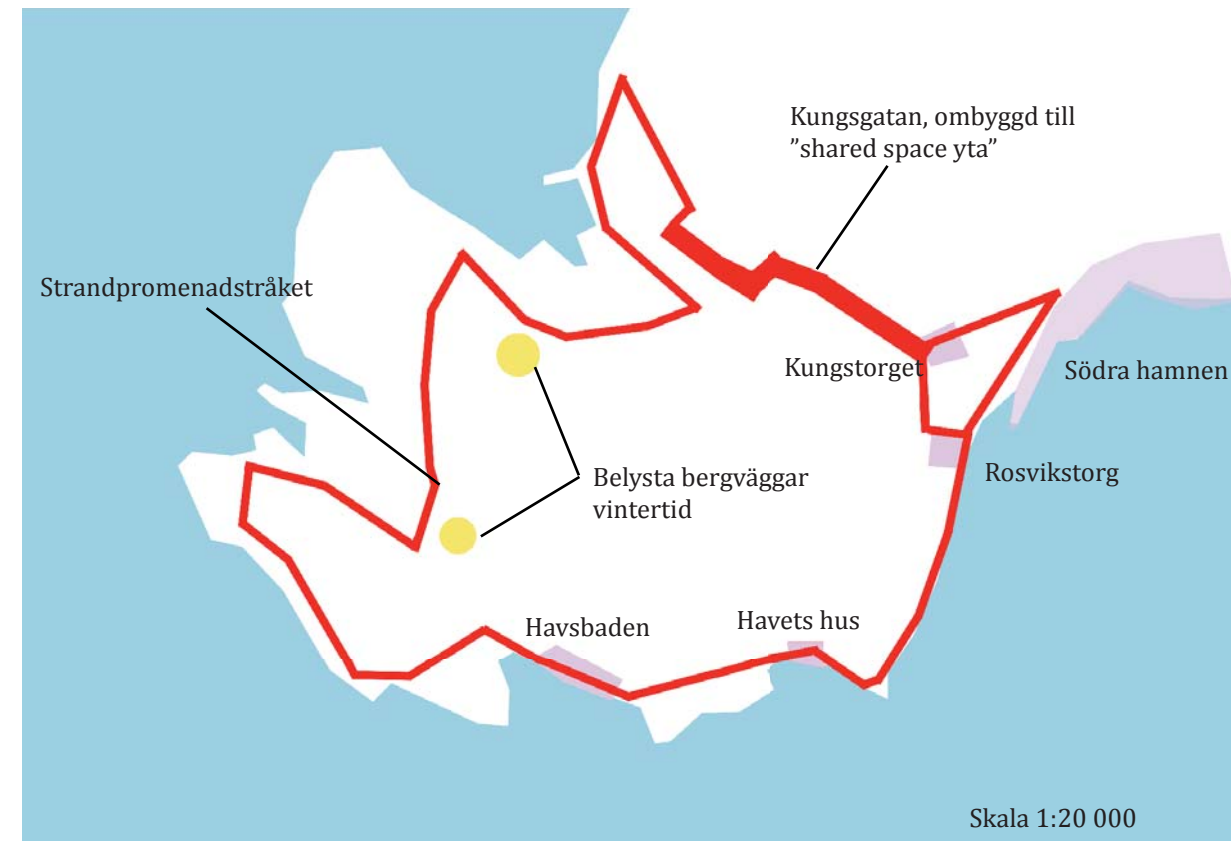
De exempel på flexibel användning av olika ytor som finns i kommunen begränsar sig till Rosvikstorg, där en del av parkeringsplatserna under vissa tider används för marknadsstånd, och huvudgatan Kungsgatan och Kungstorget som för några år sedan byggdes om till en "shared space"¹ yta där fotgängarna nu står i centrum. Detta innebär att nivåskillnaderna mellan trottoar och gata togs bort och att hela ytan blev belagd med ett enhetligt markmaterial för att frånta bilarna övertaget av rummet.

För att locka fler människor att använda strandpromenadstråket vintertid har ett antal bergväggar belysts på olika sätt för att skapa spännande blickfång.

Lysekil upplever annars samma problem som Båstad med att många verksamheter stänger under vintern, vilket skapar många platser som upplevs som övergivna och tillbommade.

Vad gäller Maria Tognolinas arbete har det enligt planavdelningen inte funnits resurser för att förverkliga några av hennes idéer. Fastän det finns anledningar till att skapa fler flexibla ytor pga av problematiken kring mängden boende och besökare sommar och vinter har inte kommunen arbetat nämnvärt med detta. När jag berättar om hur Borgholm arbetat med flexibilitet i planeringen tycker personalen på planavdelningen att detta låter väldigt intressant men pekar återigen på problemet med otillräckliga resurser.

¹ Ett designkoncept som syftar till integrerad användning av offentliga utrymmen där man avskaffar den traditionella uppdelningen av ytor för motorfordon, fotgängare och andra trafikanter (www.wikipedia.org)

Ovan: Karta över centrala Lysekil.

Vänster: Kungstorget i Lysekil efter ombyggnaden till "shared space" yta

2.13 Slutsats från besöken

2.13.1 Borgholm

Under diskussionen i Borgholm kom vi även in på ämnet material och pratade om hur man med hjälp av markmaterial och möblemang kan styra användandet av ett rum. I Borgholm är både Storgatan och Torget belagda med gatsten vilket i den äldre stadsmiljön både kan ge bilden av gata och torgyta beroende på möblemang och skyltning. Då det inte längre finns några nivåskillnader mellan gata och trottoar blir det lättare att byta gaturummets funktion. Hade vägbanan varit belagd med asfalt och trottoarerna legat högre hade kontrasten mellan ytorna varit större och rummet hade upplevts som mer uppdelat. Nu finns ju även den bidragande faktorn att gatan sommartid är avstängd för trafik, vilket tydliggörs genom utplaceringen av stadsporten. Rent visuellt så tycker jag att den enhetliga höjden och materialet hjälper till att signalera aktivitetsyta när detta önskas.

Fenomenet med att folk nu tenderar att stanna upp och konversera mer längs med Storgatan, som personalen på stadsbyggnadskontoret uppfattat, stämmer överens med Jan Gehls teori om att de valfria aktiviteterna inträffar då den fysiska miljön lockar oss att göra det.

Vi diskuterade även olika typer av flexibilitet och att man kan dela in flexibla element i två typer, permanent och tillfällig. Den permanenta flexibiliteten skapar man genom att välja markmaterial som medger olika användningsområden, och den tillfälliga flexibiliteten kan bestå av t ex flyttbara möbler, planteringar och skyltning. Den tillfälliga flexibiliteten kan vara lättare att applicera på mindre ytor och kan också vara en billigare metod att använda. Denna typ av flexibilitet kan också användas då man, som Gehl föreslår, avser att prova en idé tillfälligt för att se vad folk tycker om den innan man gör den permanent.

Vad gäller den nya utformningen av torget så är personalen på planavdelningen mycket måna om att skapa en flexibel yta även här. De nya idéerna omfattar bl a borttagande av trottoarkanter för att skapa en så mångsidig yta som möjligt för uppförande av en isbana vintertid och torghandel sommartid, samt fler ytor för lek med ett vattenspel som kan aktiveras när torget inte har så många besökare.

Sammanfattningsvis så tycker jag att Borgholm på ett mycket lyckat sätt arbetar med flexibilitet av både permanent och tillfällig karaktär i sina offentliga rum. Dock saknar de, anser jag, en viktig parameter vad gäller användande av belysning som också kan användas för att enkelt kunna förändra en yta eller ett rum.

2.13.2 Lysekil

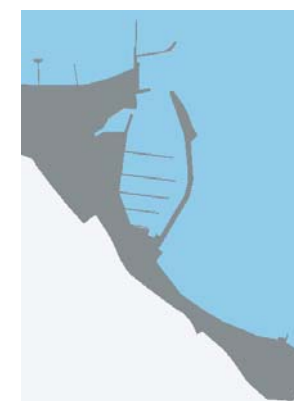
Planavdelningen i Lysekil medgav att de inte funderat särskilt mycket kring hur man kan använda ytor för olika typer av aktiviteter vid olika tider på året, vilket man borde kunna arbeta mer med i synnerhet då Lysekil påverkas i hög grad av sommarstadsproblematiken.

Jag tycker ändå att Lysekil kommit en bit på väg med sitt sätt att lyfta fram vissa platser vintertid med belysning och underlätta för olika typer av användning av Kungsgatan och Kungstorget beroende på årstid med de nya "shared space" ytorna. Dock skulle man kunna utveckla den här typen av ytor i större utsträckning och skapa möjligheter till att använda fler publika rum beroende på folkmängd och årstid.

Förslag

3. Översikt- Förslag på övergripande struktur för hamnområdet

Strandtrappan

Bakom Pepe's skapas en trappa i trä över vallen som sluter an till det promenadstråk som finns på strandängan och leder besökare mot torget i stället för mot byggnaden. Trätrappan är också en sittplats och kan under t ex tennisveckorna också användas som scen.

Pirpromenaden

Promenad i trä längs med muren, trappor mellan strand och hamn samt upprepning av vegetation inbjuder till rörelse och tar bort barriäreffekten samtidigt som det skydd som muren utgör för sittplatserna mot hamnen vintertid, inte försvinner.

Lilla Torget

Utänför bakfickan där gräsytan mest används för passage byggs ett trädäck som medger passage i alla riktningar uatn att se slitet ut, med sittplatser under träden. Sittplatserna kan användas av åskådare till bollväggen samt kunder till bakfickan och kiosken mitemot.

Vågtorget

Parkeringsplatserna görs om till flexibel torgyta med enhetlig markbeläggning och planteringar, fler sittplatser, cykelställ och mer belysning. Parkering kan tillåtas under vissa perioder och platsen kan bli aktivitetsyta för olika event när man så önskar. Parkerade bilar utgör inte längre en barriär mellan parken och hamnen.

Lekplatsen

Ny lekplats med mer belysning samt ny badplats med gott om sittmöjligheter skapar egen plats för de allra minsta och erbjuder fler badmöjligheter av annan karaktär än stranden. Platsen sprider aktivitet och rörelse under sommaren och blir en ny knutpunkt under vintern.

Parkrummet

Badhusparken breddas och tillåts flyta ut en bit på torget. Vegetationen glesas ut för att ge bättre insyn mot tennisbanorna samtidigt som fler träd planteras på stejlebacken för att rama in torget. De privata tomterna som i detaljplanen är markerade som parkering görs om till parkmark och blir ett "finrum" med mindre prydnadsträd, buskar och sittplatser. Här placeras också en minitennisbana som är öppen för alla. Genom hela parken går en stig mellan träden. Barriären mellan parken och hamnen i form av parkeringsplats och privata tomter försvinner och parken bjuder in till besök.

Orienteringsbild

Restaurang
Bakfickan

Omklädning,
soprum

Bollvägg

Trädäck med sittplatser
runt de befintliga träden

Nytt inre parkstråk

Ny trädrad

Hamnkontor
Duschar, toaletter

Stejlebacke

"Aktivitets-bänkar" med
vindskyddade sittplatser

Nytt parkrum med mini-
tennis och sittplatser

BBSS

BBSS

3. Vågtorget

I stället för en mängd olika markmaterial som delar upp torget, beläggs hela ytan med ett markmaterial i ett vågformigt mönster. Vågorna ger en förnimmelse om att vi befinner oss nära havet, och anspelar på vattnet som rullar in mot strandkanten. Stråken skapas med ett slätare material för att underlätta för gående, cyklister, rullstolar och barnvagnar.

Parken breddas och öppnas upp och fler träd planteras på stejlebacken för att rama in torget.

Den nya flexibla torgytan.
Skala 1:500

3.1 Vågtorget vid olika årstider

Bilden ovan tv visar hur torget skulle kunna användas under evenemang såsom hantverksveckan, tennisveckorna och då man vill ha en marknad. Då parkeringen på torget med skyltning nu kan göras om till en yta för event, slipper alla utställare och försäljare att trängas på Stejlebacken. Parkerade bilar och staket utgör inte längre en barriär mellan parken och hamnen utan badhusparken blir en del av allt som händer. Då man gjort en gallring bland träden, kan besökare på torget kika på tennispelet som pågår på de allmänna tennisbanorna.

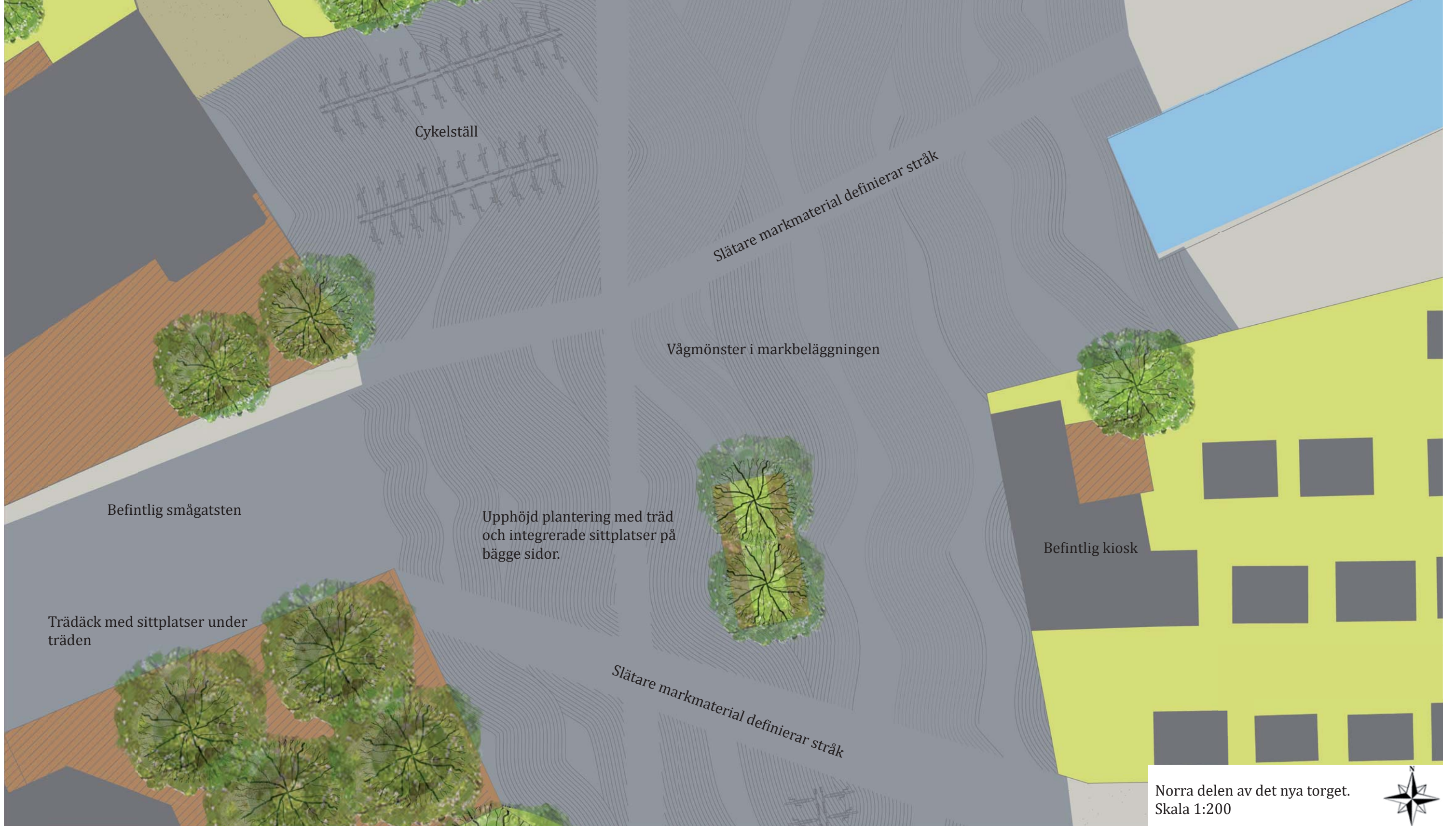
Bilden nedan tv visar torget en tidig sommarmorgon då ett antal morgonbadare parkerat då parkering tillåts under vissa tider på dygnet under sommarens mest hektiska månader. På bekvämt "morgonrocks-avstånd" kan badarna promenera den korta sträckan ner till bryggan, för att efter badet köpa en kaffe på Bakfickan och slå sig ner på de nya sittplatsena runt trädens intill.

Ovan visas torget en vacker vinterdag då många tagit bilen hit för att gå en promenad och åka skridsko på isbanan på torgets norra del. Här tillåts fler bilar då de vintertid kan anses vara en tillgång och cyklarna är färre och inte behöver ta upp en lika stor yta. Eftersom det nu finns möjligheter att använda torget för aktiviteter vintertid, har fler av hamnens verksamheter börjat hålla öppet hela året. Uppvärmda bänkar värmer trötta skridskobarn och varm choklad säljs i kiosker intill isbanan. Belysning i olika färger gör skridskobanan populär även på kvällstid.

Orienteringsbild

Statyer föreställande
sålamma med barn

Cykelställ

Slätare markmaterial definierar stråk

Vågmönster i markbelägningen

Befintlig smågatsten

Upphöjd plantering med träd
och integrerade sittplatser på
bägge sidor.

Befintlig kiosk

Trädäck med sittplatser under
träden

Slätare markmaterial definierar stråk

Norra delen av det nya torget.
Skala 1:200

3.1.2 Norra delen av vågtorget

Denna plats tillhör den delen av hamnen där det förekommer mest rörelse året runt och kan liknas vid hamnens hjärta. Idag består detta av en rondell och är en plats där bilar har företräde. Rondellytan är idag belagd med kullersten medan parkeringen intill består av asfalt, vilket inte skapar en känsla av sammanhang och snarare delar upp platsen i två delar. Med den nya enhetliga beläggningen upplever man inte att någon har företräde och bilar, cyklar och gående får samsas på lika villkor. Framme vid stranden där torget möter en gräsyta, placeras ett antal statyer föreställande sälar i sten. Dessa kan sittas och klättras på och vara belysta vintertid. Sälen är vanligt förekommande kring Bjäre och valet av staty har således en lokal förankring.

Statyerna lockar besökare att uppehålla sig här i en ännu större utsträckning och ger torget ett annorlunda blickfång året runt. De blir också ett spännande inslag för barn.

Mellan kiosken och det nya trädäcket utanför bakfickan placeras en av torgets integrerade sittplatser och upphöjd plantering ut. På detta sätt kan både kioskens och Bakfickans gäster sitta ner med skydd i ryggen året runt. De delar också upp torget i några mindre rum.

Bilar kan tillåtas parkera på torget, vilket man styr med skyltning. De befintliga cykelställena vid Pepe's utökas och de tidigare parkeringsplatserna, som nu inte längre är markerade och omges av staket, kan nu utnyttjas av cyklar också. För att förstärka hamnens inre rum och vattenrummet närmast kajen är dessa områden belagda med olika material.

Utanför bakfickan erätts det bortnöttas gräset som bara används för passage med ett trädäck där det skapas sittplatser under träden. Dessa kan också vara upplysta vintertid för att locka folk att slå sig ner då torget används för andra aktiviteter som t ex isbana.

Hamnens hjärta idag.

Statyer av sälar, inspiration från torget i Bromölla.

Planteringar med sittplatser på torget

Utsikt från det nya trädäcket utanför Bakfickan på torget.

Orienteringsbild

Trädäck med sittplatser under träden samt längs med kanten mot bollväggen.

Bollvägg

Nytt omklädningsrum för de allmänna tennisbanorna integrerat med nytt soprum till Bakfickan.

Länk genom parken mellan staden och havet

Upphöjd plantering med träd och integrerade sittplats med utsikt mot bollväggen

Vågmönster i markbeläggningen

Slätare markmaterial definierar stråk

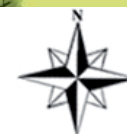
Slätare markmaterial definierar stråk

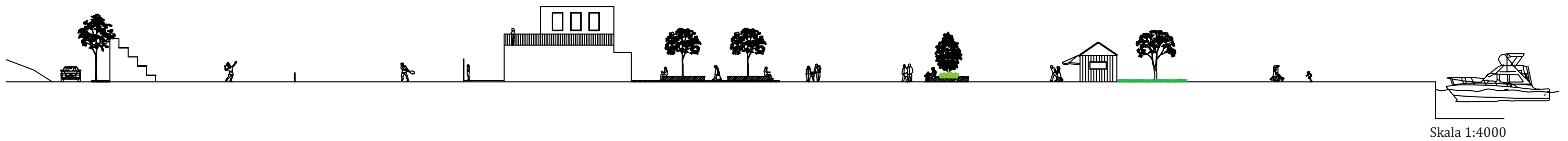
Trädäck med sittplatser under träden och längs med kanten mot bollväggen.

Ny trädrad binder samman park och torg

Upphöjd plantering med träd och integrerade sittplats med utsikt mot havet.

Mellersta delen av det nya torget.
Skala 1:200

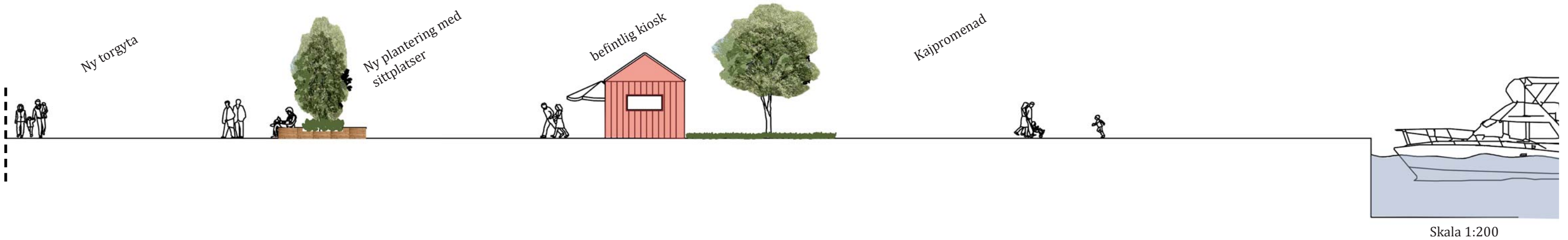
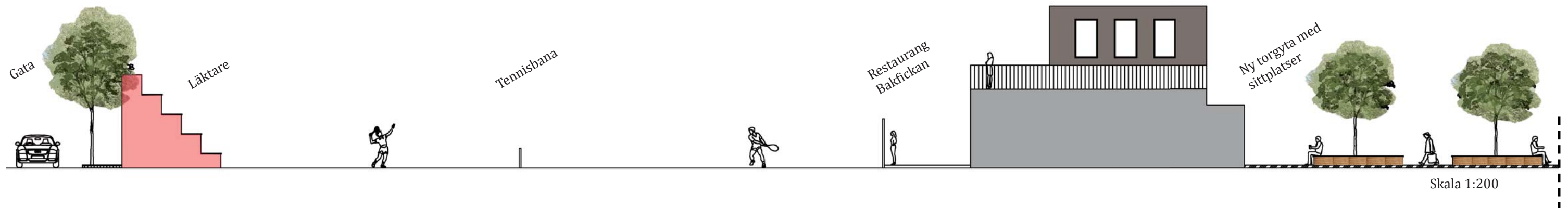
3.1.3 Mellersta delen av Vågtorget

Mellan de upphöjda planteringarna av träd som är omgärdade av bänkar kan både bilar och cyklar parkeras. På sommaren kan morgonbadarna tillåtas att parkera mellan vissa klockslag på morgonen och sedan kan ytan upplåtas av cyklar, marknadsstånd eller andra event och aktiviteter resten av dagen. Eftersom ytan är fri att användas till vad som helst och användningen inte är styrd kan t ex olika installationer placeras mellan planteringar på hösten för att locka besökare till området. Exempel att plocka från andra städer är flygfotografi utställningen av Bertil Hagberg som ställdes ut utanför konserthuset i Helsingborg. Längs med trädäcket vid bollväggen skapas en mur med sittplatser i trä för åskådare till bollväggen. Byggnaden bakfickan byggs ut med omklädningsrum för att tennisbanorna skall kunna användas en större del av året och ett soprum så att avfall kan gömmas undan. I mitten av badhusparken tas tre träd bort för att skapa insyn mot tennisbanorna och öppna upp parken mot vattnet. Detta för att locka in besökare till den

stig som leds genom den nu breddade parken och för att undvika att parken blir mörk och ogästvänlig och endast ses som en baksida. Kompenserande träd planteras längs med stejlebacken för att rama in torget, och ett stråk genom tennisbanorna över torget tar vid där ett befintligt stråk går över Stejlebacken.

Ovan visas en sektion över hur parken med tennisbanor möter torget och slutligen vattnet i skala 1:400. För att kunna visa samma sektion med ytterliggare detaljer på samma sida, återfinns den nedan i två delar, i skala 1:200.

Höger: Orienteringsbild för sektion.

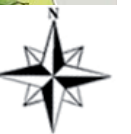

Orienteringsbild

Södra delen av det nya torget.
Skala 1:200

3.1.4 Södra delen av Vågtorget och den nya badhusparken

Den södra delen av torget innehåller två nya mjukt vågformade element i betong, som skall locka skateboard och rullskridskoåkare. På insidan av dessa skapas vindskyddade sittplatser, två med utsikt mot parken och två med utsikt mot vattnet. Dessa illustreras i bilden till höger.

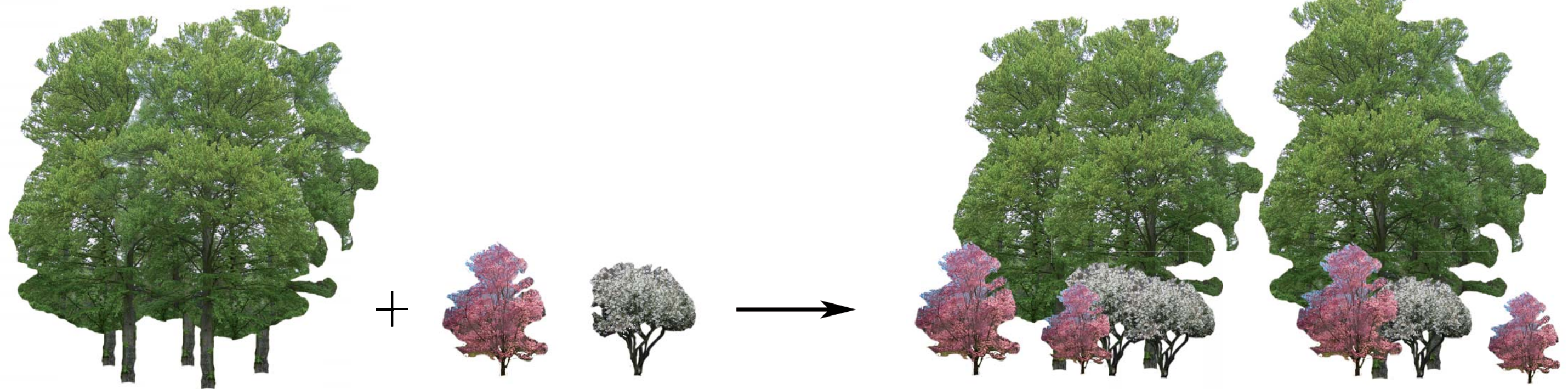
Badhusparken breddas och tomterna som i detaljplanen är planlagda som parkeringar, blir en del av parken. Här byggs en minitennisbana med sittplatser enligt kommunens önskemål, som är öppen för alla. Bredvid skapas ett parkrum med lägre vegetation än i den övriga delen av parken för att ge en mer lummig karaktär. Från gatan parallellt med parken byggs en passage i form av en trappa ner i parken, som sedan mynnar ut i ett stråk som går mot havet. Den lilla inre stigen genom parken sluter också an till detta stråk och avslutas i parkens södra del där strandpromenaden tar vid. Detta för att faktiskt utnyttja den parkyta som finns och locka fler människor in i parken.

3.1.5 Komplettering av vegetation

För att göra badhusparken mer obonad och spännande, och för att ytterligare kompensera de träd i de norra delarna som tas bort, planteras en mängd prydnadsträd och buskar.

De uppväxta bokarna och lönnarna får ett tillskott av lägre vegetation, vilket också ger parken kvaliteter en större del av året, skapar rum och en större mångfald av upplevelser.

Efter dialog med Båstad kommuns parkingenjör Sofia Warpman (2011-03-22), där förslag på tillägg av olika arter diskuterades, kom vi gemensamt fram till att exempel på ny vegetation skulle kunna vara Häggmispel, Körsbär, Vitbrokig lönn, Syrén, Kejsarolvon och Vresrosor.

Vågtorget en lugn försommar dag. Flanörer har sökt sig ner till hamnen för att avnjuta en glass i solen och en skolklass på utflykt har parkerat sina cyklar vid planteringen. Denna tid på året kan betraktas som "lugnet innan stormen" och torget används mest av fotgängare och cyklister, och några enstaka bilar. Om en vecka hålls en försommarfest på torget, där ortens bofasta kan njuta av hamnen innan orten invaderas av sommargäster.

Vågtorget som isbana en kall vintereftermiddag. De sista skridskoåkarna för dagen spelar hockey och dricker varmchoklad, och njuter av att ha isbanan lite för sig själva sedan de flesta andra familjerna åkt hem. Att torget nu kan användas mer vintertid gör att några kiosker och serveringar nu håller öppet mer under årets kalla månader och frusna flanörer avnjuter gärna en kopp kaffe medan de roat ser på alla som åker skridsko. Några bänkar med uppvärmda sits håller kalla föräldrar varma medan barnen åker på isbanan.

Lekdjur i färgglad plast som kontrast till den vilda vegetationen.

Tallar och övrig vegetation med strandkaraktär behålls.

Orienteringsbild

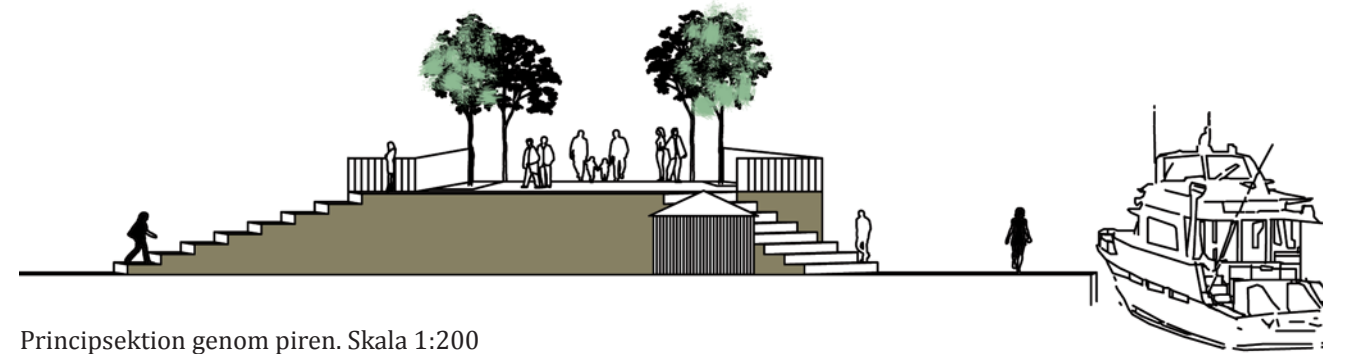
Den nya pirpromenaden.
Skala 1:400

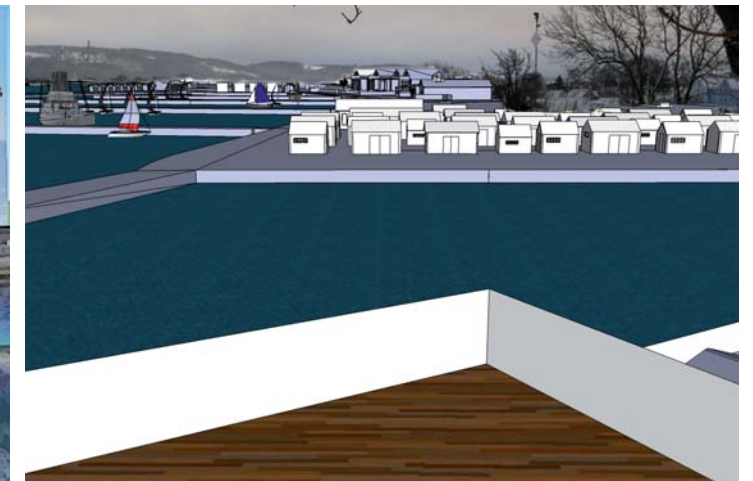
3.2 Pirpromenaden

För att minska barriäreffekten mellan strand och hamn och möjliggöra för besökare att njuta av den fina utsikten från muren mellan stranden och hamnen byggs en promenad längs med denna. Vegetationen rensas men karaktärsfulla träd som tallar och strandvegetation som t ex standråg behålls. Besökare kan korsa muren genom trappor till andra sidan och bredvid trapporna kan toaletter byggas till och balkonger skapas på dessa byggnaders tak. Den misspyrdande kylcontainern som tidigare stod på en av sanddynerna kan också placeras i en sådan byggnad. Muren blir istället för att vara en flagnande skamfläck ett fint blickfång söderifrån och ger besökare möjligheter att röra sig cirkulärt.

Vid sanddynernas västra sida, där kylcontainern tidigare stod, byggs en lekplats för strandens minsta besökare. Sanddynen utnyttjas för en rutschkana och tillåts breda ut sig upp på slänten där det finns träd och buskar att leka i. För att skapa en kontrast mot vegetationen är lekplatsen lekfullt färgglad och har fått ett tillskott av bl a plastkrokodilen Drax och flodhästen Harry från Hags.

Principsektion genom piren. Skala 1:200

Ovan: En flanör har stannat till uppe på pirpromenaden och njuter av utsikten över hamnen och hallandsåsen en stilla vinterdag.

Vänster: Pirpromenaden en sommardag. Många aktiviteter pågår och promenaden utnyttjas av både flanörer, joggare och barn som leker vid den nya lekplatsen och bland träden uppe på vällen.

3.3 Strandtrappan

Stigen längs med vallen på strandängen avslutades tidigare rakt in i byggnaden Pepe's bodega. Med strandtrappan leds flanörer längs med vallen ner på stigen som går längs med strandängens mitt. Strandtrappan erbjuder också sittplatser och kan även fungera som scen under t ex tennisveckorna då strandängen bl a varit hem för en skidbacke med många åskådare. Från trappan har man fri utsikt ut över havet och kallbadhuset. Genom att lägga trätrappan ovanpå vallen gör man inget intrång i dess historiska värde utan skapar ett element som enkelt kan tas bort.

Genom att sätta in belysning i trappstegen blir trappan en attraktiv sitt- och utsiktsplats även vintertid.

Nedan: Vallen under tennisveckorna då behovet av fler sittplatser är stort och då trappan har potential att användas som scen för olika evenemang. På bilden syns hur stråket tidigare avslutades rakt in i byggnaden.

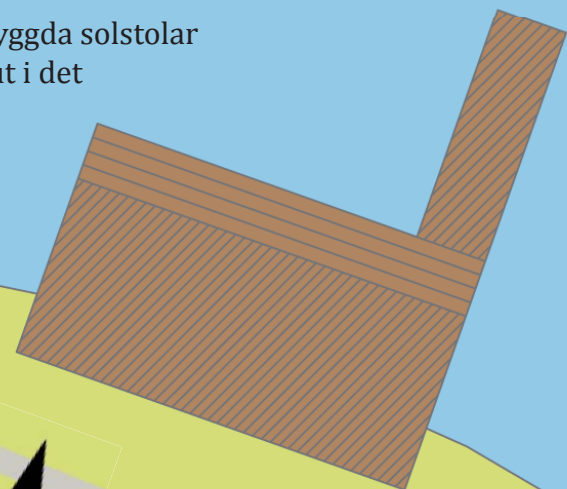
Höger: Fotomontage över hur några förbipasserande har slagit sig ner på trappan en fin sommardag för att njuta av utsikten. Den nya lekplatsen syns i bakgrunden.

Orienteringsbild

Trädäck med platsbyggda solstolar och mindre brygga ut i det långgrundna vattnet.

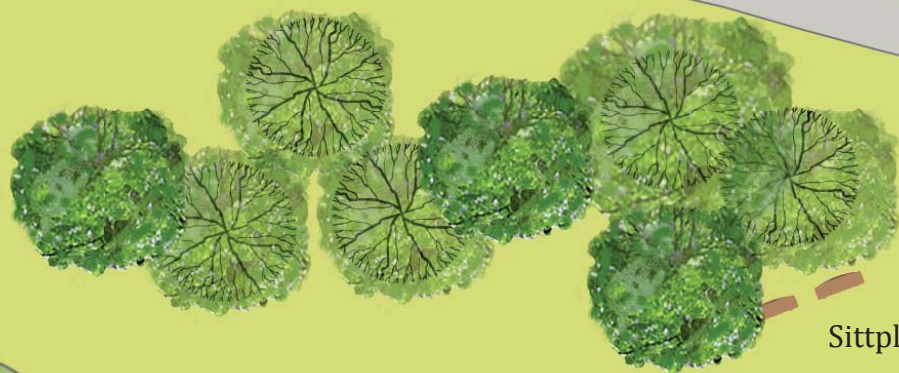

Gångstråk mellan tallskogen och hamnen från Eskilstorp till Norrviken

Sittplatser

Vattenaktivitet

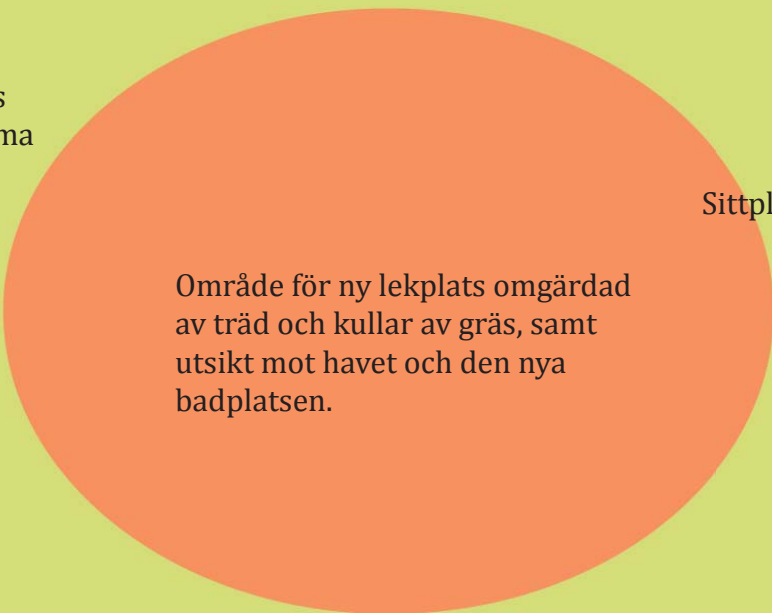
Lek på land

Sittplatser

Befintliga kullar av gräs kompletteras för att rama in platsen ytterligare

Område för ny lekplats omgärdad av träd och kullar av gräs, samt utsikt mot havet och den nya badplatsen.

Sittplatser

3.4 Gulstad bad- och lekplats

Det finns få platser för barn i Båstads hamnområde och Gulstads lekplats är i dagsläget i behov av renovering och upprustning. Denna plats ligger lite avskild i hamnområdet och är således lite lugnare. Lekplatsen ligger fint inbäddad i grönska på gränsen till tallskogsbältet som sedan breder ut sig längs kusten. Invid lekplatsen finns idag en gräskulle som barnen springer upp och nedför och cyklar på, platsen utökas med flera kullar i olika storlekar för att samtidigt rama in ytterligare. Läget är bra för en lekplats och hjälper också till att sprida aktiviteterna. Med en ny större lekplats finns även möjligheter att skapa en barnvänlig badplats och göra något utav ett "barnens paradiset" här. Vattnet här är långgrund och lämpar sig som badplats för de mindre barnen.

Då den tidigare badstranden vid Gulstad utarmats på sand efter byggnationen av en ny pirarm, återstår endast stranden vid hamnen som central badplats. Att återställa sandstranden skulle inte bli någon långvarig lösning då sanden med tiden skulle spolas bort igen. För att skapa en badplats med en annan karaktär än den vid hamnen byggs breda trädäck i trappform ut i vattnet. Föräldrar kan slå sig ner och sola på trapporna och platsbyggda solstolar finns längs med kanten. Dessa kan även användas under andra tider på året vid vackert väder. Det nya Gulstad blir en målpunkt och en attraktiv plats att vistas på året runt.

Diskussion & slutsats

4.1 Kan flexibilitet betyda otydlighet?

En fundering jag haft som ständigt återkommit under arbetets gång är gränserna för en ytas flexibilitet i förhållande till dess användbarhet. En yta som inte ger några signaler kring hur den bör användas och vem den är till för kanske skapar så mycket flexibilitet att den blir otydlig.

En parkeringsplats som görs om till en yta där man både kan parkera, bedriva torghandel eller användas för olika typer av aktiviteter kanske förlorar i funktionalitet och estetisk utformning för varje grupp. Är det då bättre att ha en riktigt bra parkeringsplats än en måttligt fungerande torg- och aktivitetsyta?

Platser som är för otydliga i sin utformning kanske inte inbjuder till appropriation, eftersom man helt enkelt inte förstår vad som är tillåtet där och vad meningen med platsen är.

Jag tror samtidigt att detta kan vara något som bara uppstår en kort tid tills någon tar platsen i besittning och bestämmer vad den ska användas till.

4.1.2 Permanent flexibilitet?

Josef Wårdsäter föreslog i sin rapport att parkeringar skulle tas bort permanent men i sommarstäder tror jag att bilar ändå ger liv åt vissa platser vintertid och att ta bort funktionen helt är således ett misstag. Något som bägge orterna jag gjort studiebesök tillämpat för att göra ytor mer flexibla är att ta bort nivå-skillnader i markbeläggningen. Detta har medfört att en lättare hantering av flyttbara element, som i Borgholm där huvudgatan behöver kunna byta skepnad snabbt pga av veteranbils paraderna. Utan nivå-skillnader blir också ytor mer lättillgängliga för gående, cyklister och funktionshindrade och delar heller inte upp ytor permanent utan tillåter att de delas av tillfälligt.

I Båstads hamn är ytan vid rondellen den yta som innehåller mest rörelse, kanske tack vare hotellet och de restauranger runtomkring denna del som är de verksamheter som har öppet hela året. Det känns därför som att det är denna del som har störst potential att bli ett attraktivt rum även vintertid. Genom borttagandet av rondellen och en torgbildning med ett enhetligt markmaterial samt tillskottet av sittplatser, både utanför Bakfickan och på torget, skapas ett rum med fler "bekväma platser" som främjar social aktivitet (Gehl, 2006 sid 106). Genom att låta människor lockas att uppehålla sig här får verksamheterna ett bättre underlag vilket kan bidra till att fler håller öppet och en "win-win"¹ situation uppstår.

¹ En situation där utfallet blir på ett sådant sätt att alla deltagare kan dra nytta av det.

4.3 Positivt kaos, negativa biverkningar?

Det idag stökiga intrycket som hamnen ger är kanske också en del av dess charm? Det finns en fara i att städa upp för mycket bland den oordning som råder och det gäller att välja vilka delar som bör rensas upp. Att ha 20 olika sorters bänkar, ogenomtränglig växtlighet och ett markmaterial som för tankarna till ett lapptäcke kanske inte är en positiv sorts oreda. Samtidigt så kanske samma bänkar med ett nytt, mer enhetligt markmaterial snarare blir ett roligt tillskott till den annars så ordnade miljön?

Att ändra alla hamnens detaljer gör kanske att platsen förlorar sin identitet och charm men för att skapa sammanhang och enhetlighet så måste vissa delar åtgärdas.

Något som Båstad förknippas med är givetvis tennisturneringar och det myller av människor och aktiviteter som råder under dessa veckor. Något som idag medföljer detta myller är bilköer, överfulla badplatser, och trängsel. Detta är något av en tradition i Båstad och många som väljer att komma hit under dessa veckor förväntar sig att få uppleva det. Men när övergår detta, på vissa sätt positiva kaos, till "verkligt negativt" kaos?

Många köar med sina bilar ner till hamnen i hopp om att hitta en parkering här vilket leder till höga utsläpp av avgaser och säkert en hel del frustration. Leveranser till verksamheterna får också svårt att komma fram, och färdtjänstbilar och andra med funktionshinder, som inte har möjlighet att parkera någon annanstans, får vänta länge på att komma ner till hamnen.

Det nya torget ger kommunen möjlighet att avsätta hela denna yta till aktiviteter och helt enkelt låta bilarna parkera på fältet norr om kyrkan och låta hamnen bli fotgängarnas och endast tillåta handikapp-parkeringar under vissa tider på säsongen. Samtidigt är bilköerna och trängseln en del av sommaren här, och i vissa avseenden är det kanske en förlust att ta bort detta?

Här kanske Gehl architects koncept "*Temporary city design*" kan användas. Under ett försöksstadium kan man stänga av torget för parkering och se hur det fungerar och sedan utvärdera för- och nackdelarna med detta. Om det upplevs som tomt utan bilarna kanske en del av torget kan upplåtas för parkering ändå. Idén bakom det nya torget är att man har möjlighet att göra just detta- förändra användandet efter behov. Eftersom behoven varierar så kraftigt mellan de olika årstiderna i sommarstäder ger flexibla ytor möjligheten för städerna att anpassa sig efter årstid och bli mer attraktiva hela året.

4.3.1 (Sommar) stadens dilemma

Idéerna om att planera flexibla ytor som applicerats på Båstad skulle mycket väl kunna användas även i andra städer som kämpar med en liknande problematik. Det är inte bara sommarstäder som har problem med ojämn folktillströmning, även mindre städer som anordnar festivaler eller liknande händelser en eller några få gånger om året kan tänka i dessa banor. Alla offentliga ytor som tas i besittning på olika sätt av olika många människor under året kan kanske behöva en dos flexibilitet. Att kunna byta funktion på en yta gör staden intressantare och mer möjligheter att förhöja kvalitén för de som bor där, oavsett om det handlar om en sommarstad eller en alldeles "vanlig stad".

Ett mer effektivt utnyttjande av en plats skulle också kunna betyda att kommunen kan få in mer medel genom att upplåta platsen för olika ändamål under olika tidpunkter då dessa lämpar sig som bäst. Om platsen har goda förutsättningar för att kunna fungera som parkering under en viss period och sedan som marknadsplats, och man har möjlighet att åstadkomma båda, skulle mer avgifter kunna tas ut i stället för att platsen endast medger ett ändamål och sedan står tom.

4.5 Hamnens nya förutsättningar

Vad gäller betydelsen av variation, flexibilitet och stöd av sociala aktiviteter enligt "Public places urban spaces" (2010, sid 205-206) för ett offentligt rum så blir Vågtorget en plats som i högre grad än parkeringsplatsen idag, uppfyller dessa krav. Borttagandet av staket och en mer enhetlig markbeläggning gör att det blir lättare att utnyttja ytan för olika aktiviteter. Då platsen förses med fler platser där man lockas att uppehålla sig blir potentialen större för sociala aktiviteter, den uppfyller också bättre kravet på att kunna delas upp i mindre delar samt expandera enligt samma bok.

Gehl arkitekters metod "Temporary city design" (Gehl architects hemsida, 2011), kanske skulle kunna användas i ett initialt skede efter ombyggnaden av parkeringsplatsen genom utplacering av bänkar på de ställen där man tror, enligt analyserna, att människor kommer att vilja uppehålla sig. Dock skulle denna metod vara svår att använda innan staketen och markmaterialet bytts ut då några bänkar på en tom parkeringsplats med staket runt om, där det inte finns något skydd, inte uppmuntrar människor att slå sig ner. Om man gör de grundläggande förändringarna kanske denna metod kan användas för att finslipa platsen i slutskedet.

Att som i artikeln "Dynamic spaces" (C. Gipp, P. Rode, 2002) styra användandet av ett rum med tidsbegränsningar för olika aktiviteter, kan tillämpas på det nya torget där man skulle kunna tillåta parkering under vissa tider på året eller dygnet och andra aktiviteter under övrig tid. Detta för att tillgodose så många gruppers behov som möjligt. Eftersom hamnens grundläggande, historiska funktioner inte förändras utan snarare ges större utrymme i form av borttagandet av parkeringar, som inte är ett historiskt arv, behåller den i stor utsträckning sin identitet. Då det nya förslaget även lämnar utrymme för förändring är chanserna goda att hamnen får behålla sin identitet även i framtiden, enligt Hertzbergers princip (1991 sid 148-149).

4.5.1 Hamn och park i förening

Vad gäller förslaget "borttagande" av parkeringsplatser så får samma antal bilar plats att parkera på den nya torgytan, om tillfället kräver det, men ytan kan också användas till annat då staket och markeringar inte längre markerar ytan som avsedd för bilar. Sommartid då man vill begränsa antalet bilar och få en ökad kontakt mellan badhusparken och torget, kan bilar tillåtas på vissa tidpunkter och vissa utvalda delar, men i huvudsak vara ganska begränsad då en större parkering finns strax norr om kyrkan. Vintertid, då bilarna kan anses vara ett positivt inslag, kan parkering tillåtas på större ytor av torget men möjligheten att t ex skapa en isbana eller hålla en marknad finns kvar. Användandet kan styras med skyltar men också mobila krukor.

4.5.2 Badhusparken- på riktigt

Parken gör äntligen skäl för sitt namn och får en mer framträdande plats i hamnen genom att den breddas och tillåts "flyta ut" i och med planteringen av träd på Stejlebacken. På grund av att den också gallras och öppnas upp mot hamnen blir den mer inbjudande och lockar inte längre människor att använda den som sotpenna och cykelparkering. Då det även finns plats för fler cyklar på torget under sommaren då detta behövs, blir parken mer en plats för rekreation.

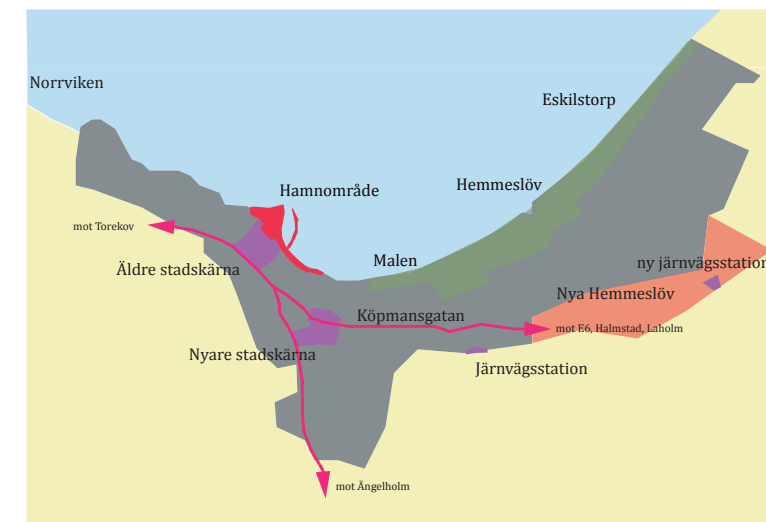
Jag funderade även över att låta parken ta över en ännu större del av hamnområdet men då parkerade bilar faktiskt kan vara en tillgång under vissa tider på året, vore det synd att ersätta all hårdgjord yta med gräs. Den hårdgjorda ytan är också en tillgång för skateboard- och rullskridskoåkare som bidrar med rörelse till hamnområdet året runt.

4.5.3 Barriär eller rumsskapare?

Barriären mellan stranden och hamnen kan både ses som en avgränsare för ett rum som ger skydd i ryggen och bekväma sittplatser, men samtidigt utgör den en barriär mellan strand och hamn där många människor rör sig. För att inte ta bort dess positiva effekter görs ett tillägg i form av en promenad längs med kanten och trappor som sammanbinder de båda rummen. Vegetationen gallras ur för att bli mer inbjudande och ge ett mindre stökigt och ovärdat intryck men större träd och buskar behålls. Höjden på sanddynerna utnyttjas för lekplatsen och containern som tidigare misspnydde detta område kan inrymmas i nya byggnader som blir ett komplement till promenaden.

Att låta vissa sittplatser besitta ytterligare kvalitéer som t ex belysning och värme ger dem attraktionskraft även vintertid.

Att som i dagsläget skapa rum vintertid med att ställa ut ett antal bodar längs med stejlebacken upplevs mestadels som negativt då de samtidigt skärmar av utsikten mot vattnet, och för promenerande längs med kajen, utsikten in mot hamnen. I stället skapas rum med hjälp av träd längs den inre långsidan av stejlebacken, som delar av men på intet sätt förstör utsikten.

4.6 Nya Hemmeslöv

Det nya bostadsområdet strax öster om centrala Båstad kommer på sikt att innebära 5000 nya invånare, vilket blir ett stort tillskott till de nuvarande ca 5000 bofasta i tätorten. Sommartid då nästan 100 000 personer besöker hamnen, innebär detta tillskott inte en nämnvärd förändring. Men under vintern, då orten nästan befinner sig i dvala, innebär detta en ökning av invånarantalet på 60%, vilket kan bli väldigt betydelsefullt för många av ortens verksamheter. Även hamnen kommer att få ett större underlag av besökare, och då promenadstråket längs med stranden, från Hemmeslöv till hamnen, redan idag är populärt kan man förvänta sig en ökning av människor här hela året. Om fler av hamnens verksamheter håller öppet finns också ett bättre underlag att vintertid anordna marknader, anlägga isbana och andra evenemang. Om 10-15 år då en stor del av området beräknas vara klart kan hamnområdet komma att behöva ses över igen.

4.7 Val av metod och litteratur

Det fanns väldigt lite litteratur att hitta kring ämnet "flexibel" utformning av offentliga rum, och ganska lite forskning inom ämnet. Flera av de artiklar jag fann var mer inriktade på flexibla lösningar i utvecklingsländer och vissa av principerna i dessa kändes inte applicerbara på Båstad, både pga klimatskillnader och skillnader i ekonomi och levnadssätt. Detta ledde till att jag bestämde mig för att göra studiebesök som metod, för att komplettera mina kunskaper. På dessa studiebesök tillämpade jag intervjuer med anställda på planavdelningarna i respektive kommun, där jag sammanställde ett ganska begränsat antal frågor (se bilaga 1).

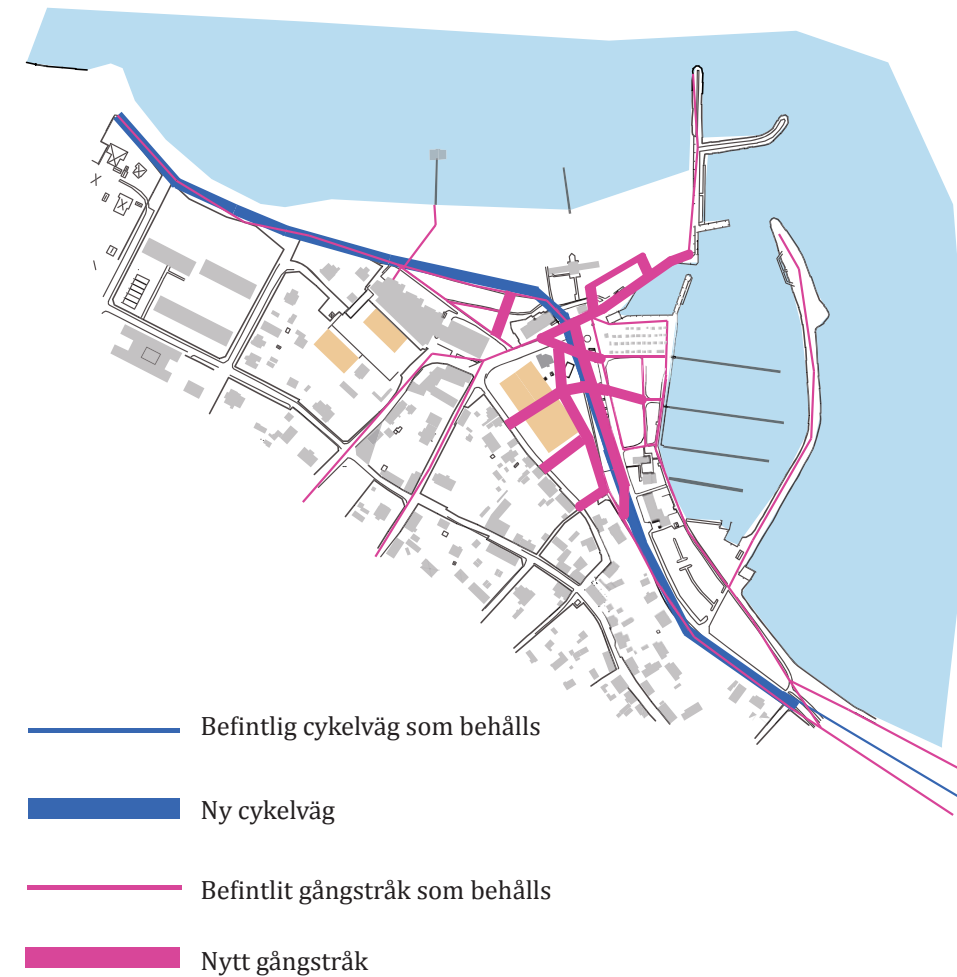
Anledningen till att jag ställde få frågor var att jag på så sätt kunde delge intervjupersonerna frågorna via mail innan ankomst, med förhoppning om att de skulle ha större möjligheter att se över dem och fundera innan mitt besök. Hade jag skickat ut en väldigt lång lista tror jag att risken varit större att dessa personer inte skulle ha haft tid att se över dem, och känt sig mindre motiverade att göra detta. Då jag skickade ut frågorna tillsammans med en förfrågan om att få göra ett studiebesök, kontaktade jag bara en person. På bägge orterna anslöt sig dock mer eller mindre hela avdelningarna vid mitt besök. Detta gjorde att jag fick fler synpunkter och ett väldigt bra diskussionsklimat uppstod, men det gjorde samtidigt att det var svårt att hålla sig till de bestämda frågorna, och vi gled ständigt utanför ämnet. Det var också svårare att föra ner alla synpunkter på papper eftersom flera personer pratade samtidigt vid några tillfällen. Samtidigt bevisar detta att intresset kring ämnet är stort och att de jag intervjuade var angelägna att tala kring det, vilket är positivt. Om jag fick göra om intervjuerna hade jag velat prata i grupper om max tre personer och varit mer drivande i avseendet att hålla sig till frågorna.

Att det inte fanns så mycket litteratur att tillgå gör att jag hoppas att mitt examensarbete kan komma till användning i en fortsatt utveckling inom ämnet. Ett förslag på vidare arbete skulle kunna vara studiebesök på liknande orter i Danmark, där klimatet är någorlunda detsamma, för att inhämta mer inspiration.

Ett annat steg vidare skulle kunna vara upprättandet av ett nätverk där Sveriges sommarstäder och andra städer med en liknande problematik bildar ett diskussionsforum och utbyter erfarenheter och råd.

4.8 Slutsats- förslaget innebär

För att förtydliga verkningarna av förslaget och över hur platsen kommer att fungera har jag gjort samma analyser som i tidigare kapitel över hur jag tror att hamnen kommer att påverkas efter föreslagna förändringar.

4.8.1 Rörelseanalys

Då badhusparken får passager och öppnas upp, och då det blir lättare för cyklister och fotgängare att röra sig över den tidigare parkeringen tillkommer mer rörelse till hamnens inre delar. En cirkulär rörelse blir möjlig genom pirpromenadens tillkomst vilket lockar fler att promenera ut på piren. Eftersom cyklister nu kan röra sig obehindrat längs det inre stråket kommer de inte i lika stor utsträckning att röra sig längs med kajen och trängsel med fotgängare där försvinner. Människor får bättre möjligheter att röra sig längs de egentliga stråken, då dessa ligger till grund för utformningen.

4.8.2 Gehl-analys vintertid

Då hamnen ges fler skyddade sittplatser bl a i badhusparkens södra del samt på torget kommer fler sk bekväma platser att uppstå, vilket kommer att ge bättre förutsättningar för att människor skall vilja uppehålla sig inom området.

Förhoppningsvis leder mer aktivitet och rörelse till att fler verksamheter kan hålla öppet vilket i sin tur bidrar med en reducerad känsla av att hamnen är "tillbommad" och otrygg.

4.8.3 Gehl-analys sommartid

Precis som under vintern får hamnen fler skyddade sittplatser i badhusparkens södra del samt på torget, och de tidigare skyddade platserna sommartid återkommer även efter föreslagna förändringar.

Eftersom torget kan stängas av för bilar under de mest hektiska tidpunkterna upplever besökare en ökad känsla av trygghet ur trafikhänseende.

4.8.4 Lynch-analys vintertid

Analysen visar att förutom en ny siktlinje mot vattnet från tennisbanornas mitt så tillkommer rörelser i den inre delarna av hamnen och i badhusparken tack vare borttagandet av barriären i form av privata tomter och parkering. Den fd. rondellen har med sin mer framträdande gestaltning blivit en ny knutpunkt och likaså lekplatsen Gulstad.

Barriären mellan strand och hamn har försvunnit, och likaså barriären vid Pepe's där stråket nu leder besökare förbi byggnaden. Barriären i hamnens södra del i form av uppställda båtar vintertid finns kvar men är nödvändig för hamnens överlevnad.

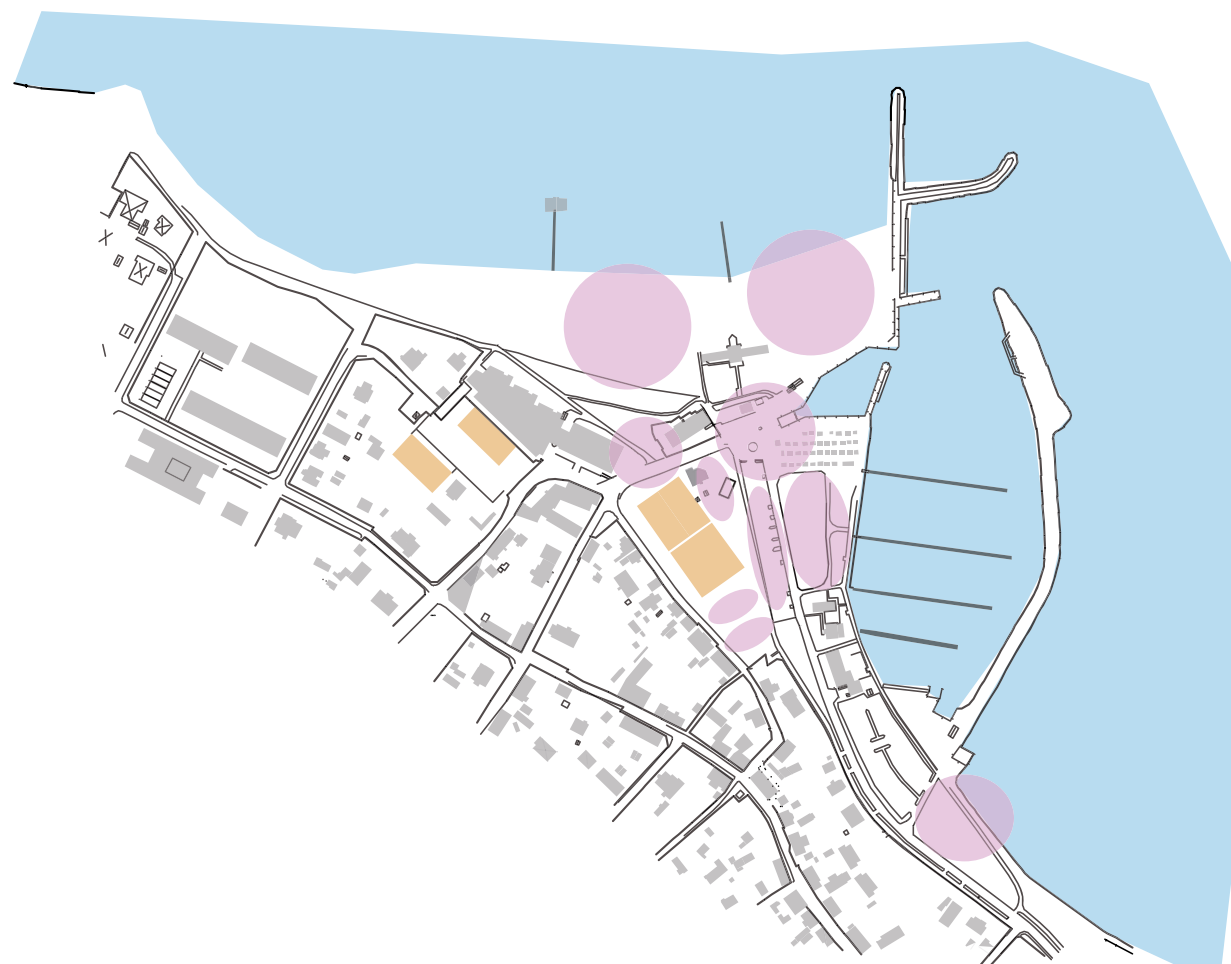

4.8.5 Lynch-analys sommartid

Förutom den nya siktlinjen och fler stråk i hamnen så har ytterligare knutpunkter bildats där dessa möts bl a i badhusparkens södra del och på Stejlebacken. Lek- och badplatsen Gulstad har också blivit en ny knutpunkt. Den tidigare knutpunkten vid tennisstadion finns kvar, likaså knutpunkten vid den tidigare rondellen på torgets norra del. Denna får nu ännu bättre förutsättningar då ytan gjorts mer attraktiv och inte längre domineras av rondellen och biltrafik.

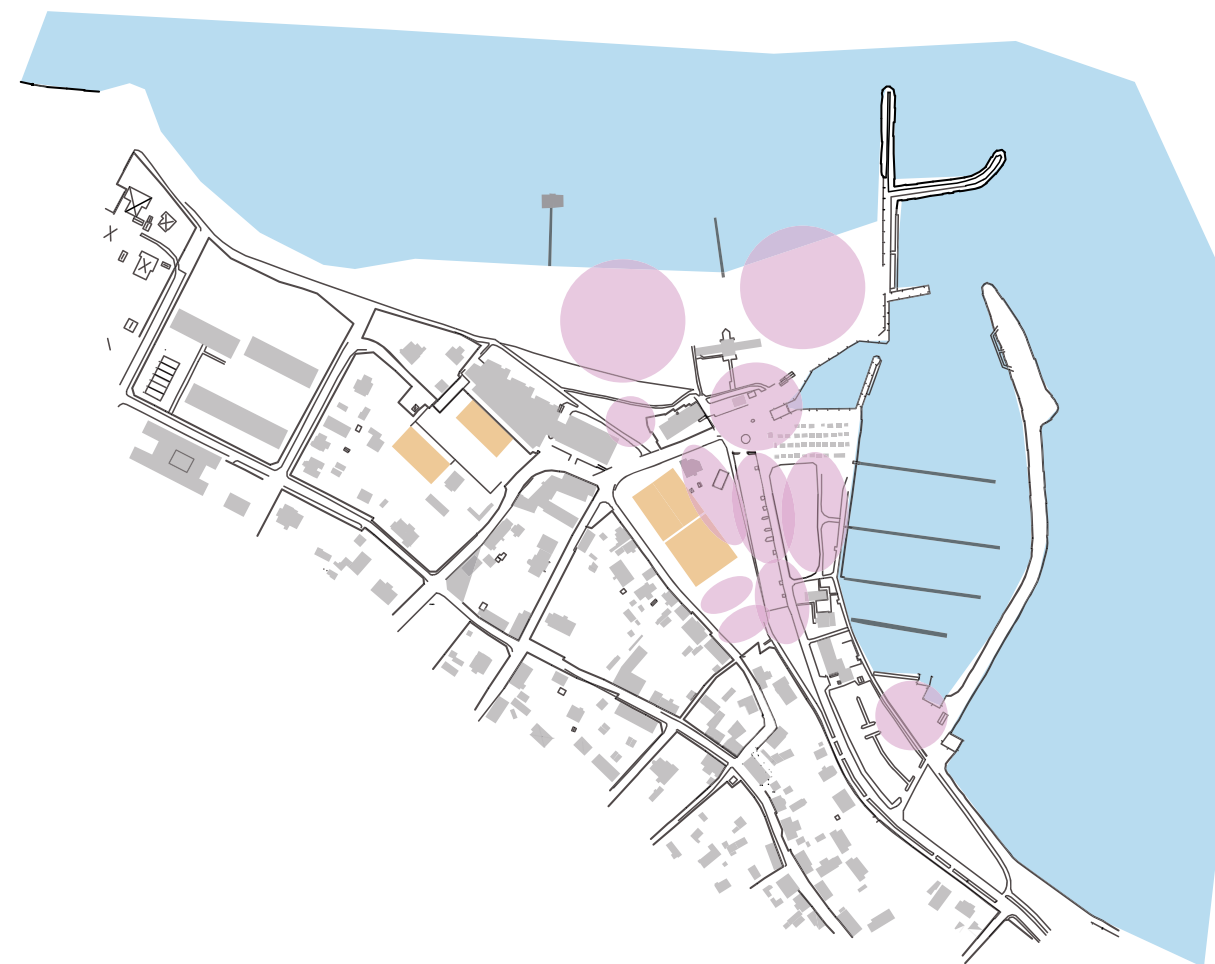
Barriärerna som tidigare fanns har försvunnit enligt beskrivningen från Lynch-analysen av vinterförhållandena, vilket gör det lättare att röra sig i hamnområdet.

4.8.6 Rum vintertid

Under vintern har två nya mindre rum skapats i badhusparkens södra del tack vare ny vegetation, som trots fallna löv fortfarande bidrar till rumsskapandet tillsammans med tennisbanans vägg. På grund av de nya upphöjda planteringarna på torget bildas nu två rum, ett torgrum och ett rum på Stejlebacken. Vintertid då träden i parken fällt sina blad, bidrar det nya markmaterialet och de nya sittplatserna utanför restaurang Bakfickan till att skapa rumslighet. Det har således bildats fler små rum än tidigare, vilket kan bidra till att hamnen känns mer ombonad vintertid.

4.8.7 Rum sommartid

Istället för att Badhusparken upplevs som ett instängt rum, skapas en större samhörighet och överlappning mellan park- och tennisrummet, torgrummet och rummet på Stejlebacken efter gallringen. Den nya trädraden på Stejlebacken delar mjukt av två av rummen under sommaren men binder med sin grönska samtidigt samman torget med parken. Den nya torgytan med enheligt markmaterial och upphöjda planteringar bidrar till att skapa ett torgrum. De nya aktivitetsbänkarna på torgets södra del, delar tillsammans med träden i den upphöjda planteringarna av torget i två rum. De nya parkrummen i badhusparkens södra del framträder ännu tydligare under sommaren.

4.8.8 Grönstruktur

Borttagandet av sly i området mellan stranden och hamnen gör att den karaktärsfulla strandvegetationen såsom tallar och strandråg blir mer framträdande, och sikten bättre.

Eftersom en passage skapats över skansen på strandängen har två oxlar tagits bort.

De döende askarna på parkeringsplatsen har ersatts med upphöjda planteringar på torgytan där oxlar huserar. Parken har gallrats och öppnats upp och de södra delarna som tidigare bestod av privata tomter har gjorts om till parkmark, och en öppning har skapats till gatan bakom. I denna del finns nu inslag av lägre vegetation som både bidrar till rumsbildning och gör parken mer intressant och ombonad. Som kompensation för gallringen planteras även en trädrad på Stejlebacken som samtidigt binder samman torgrummet. Vegetationen vid Gulstad är oförändrad och tallskogsbältet påverkas inte heller av förslaget.

4.9 Slutsats- några avslutande ord

Allting går inte att planera men man kan skapa bättre förutsättningar för att det ska ske. Genom att ge en plats de attribut som understödjer nödvändiga och valbara aktiviteterna skapar vi bättre möjligheter för de sociala att infinna sig. Aktivitet föder aktivitet och det är lättare få igång rekreativa aktiviteter på en plats där de nödvändiga och valbara aktiviteterna stöds.

Det går inte att planera platser som fungerar för alla och alla invånare i en stad kan inte lockas av samma platser, men genom att betona flexibilitet och valmöjligheter tror jag att man får fler att vilja uppehålla sig där. Genom att ge hamnen en mer tillåtande utformning där fler aktiviteter kan tillåtas under hela året och där möjligheterna för valbara aktiviteter är större skapas bättre förutsättningar för de sociala aktiviteterna.

Jag ville undersöka hur man, genom att tänka mer på hur säsongerna faktiskt ter sig i Båstad, kan skapa en hamn som har mer att erbjuda året runt. Jag har genom i mitt arbete identifierat vilka åtgärder som krävs, och gett förslag på hur problemen i hamnen skulle kunna lösas. Förslaget är tänkt som ett underlag för fortsatt arbete och erbjuder inte en komplett lösning med materialval och växtlista eller val av möbler och armaturer. Dessa aspekter kräver ytterligare bearbetning av förslaget och är tänkt som en fortsättning på detta arbete.

Om jag hade haft mer tid till mitt examensarbete hade jag gjort en mer utförlig studie av belysning, och möjligheterna att arbeta med detta för att göra platsen mer attraktiv vintertid. Jag hade även velat göra en litteraturstudie och analyser av hur barn uppfattar sin miljö och hur man skapar platser där barn lockas att vara, och var och hur dessa platser skulle kunna skapas i hamnen. Detta kan vara en idé till det fortsatta arbetet med hamnen.

Jag tror att städer som brottas med den här problematiken i en större utsträckning skulle vinna på att utveckla flexibla ytor för att bli mer attraktiva under en större del av året. Detta behöver inte bara handla om sommarstäder utan även städer som anordnar festivaler eller på annat sätt upplever en ojämn tillströmning av besökare.

Mina förhoppningar är att detta examensarbete skall kunna bidra till den fortsatta utvecklingen av Båstads hamnområde men att även andra stadsplanerare skall kunna hämta inspiration och argument för skapandet av fler attraktiva, flexibla offentliga rum på andra platser.

Referenser

Muntliga:

Leo Eriksson, stadsarkitekt, Hanna Olin-Pettersson, planarkitekt, Åsa Bejemar, planarkitekt, Martina Norrman, planarkitekt, Borgholms kommun. Intervju, Borgholm, 2011-02-14
Per Iwansson, arkitekt, Båstads kommun, f.d planchef, samtal 2011-03-02
David Engström, planarkitekt, Rickard Alström, planarkitekt, Ylwa Larsson, samordnare, Lysekils kommun. Intervju, Lysekil, 2011-02-25
Sofia Warpman, parkingenjör, Båstad kommun, samtal 2011-03-22

Tryckta:

Båstad kulturnämnd (1993), *Från flintyxor till takkupor*, BTJ Tryck AB
Båstad kommun (2008), *Översiktsplan för Båstad kommun*, Fernemo Tryckeri
Båstad kommun (2001), *Båstads vattenfront- utredning av kustmiljön i och omkring samhället*, Båstad kommun
Båstad kommun (2001) *Inventering av hamnområdet i Båstad*, Båstad kommun
Båstad kommun (2001) *Planprogram för hamnområdet*, Båstad kommun
Båstad kommun (2010) *Bo året runt i Båstads kommun*, BI Reklam
Båstad kommun (2010) *Turistguide*, BI Reklam
Gehl, Jan (2006) *Life between buildings*, Arkitektens förlag. The danish architectural press.
Hertzberger, Herman (1991), *Lessons for students in architecture*, Uitgeverij 010 Publikation.
Moughtin, Cliff and Mertens Miguel (2008) *Urban design- street and square*, Elsevier publications
Carmona, Mththew et al (2010) *Public Places urban spaces- the dimensions of urban design*, Elsevier publications
Tognolina, Maria (2007) *Interface vatten-stad, södra hamnen i Lysekil*, Blekinge Tekniska Högskola
Wårdsäter, Josef (2003) *Borgholm- det offentliga rummet i sommarstaden*, Blekinge Tekniska Högskola
Sveriges rikes lag (2010), Miljöbalken 7 kap §1
Eldénus, Per (2011), *Stadsmässighet?- en fråga för Båstad*, Lunds Tekniska Högskola
Lynch, Kevin (1960) *The image of the city*, MIT Press

Bildkällor:

<http://borgholm.se/index.php?id=4377&placid=1197&template=0&parent=951&hasbeensearch=true>
(torget) 2011-02-16

Båstad kommuns digitala bildarkiv

Elektroniska:

Båstad kommuns hemsida (2011) tillgänglig via: <http://bastad.se/kommun-samhalle/om-kommunen/om-bastad/befolkning/> (2011-02-01)

Båstads kommuns hemsida (2011) tillgänglig via: <http://bastad.se/kommun-samhalle/om-kommunen/om-bastad/historia/> (2011-02-01)

Båstads kommuns hemsida (2011) tillgänglig via: <http://www.bastad.se/flytta-hit/framtid-bastad/projekt-hallandsas/?tab=generalcomment> (2011-02-02)

Nationalencyklopedin (2011) tillgänglig via: <http://www.ne.se/school/enkel/sommar> (2011-02-03)

Nationalencyklopedin (2011) tillgänglig via: <http://www.ne.se/lang/offentlig-plats> (2011-02-08)

Nationalencyklopedin (2011) tillgänglig via: <http://www.ne.se/school/enkel/offentlig> (2011-02-09)

Reseguiden (2011) tillgänglig via: <http://www.resguiden.se/artiklar/sveriges-popularaste-sommarstader-752> (2011-02-09)

Länsstyrelsen i Kalmar län, (2005) tillgänglig via: http://www.lst.se/_kalmar/Pressrum/lhtal/lhtal20050604.htm (2011-02-15)

Dynamic spaces- a more flexible use of urban street space (2002) tillgänglig via: <http://www.dynamicspaces.net/dynamicspaces.htm> (2011-02-01)

Planning and designing flexible use of public spaces (2010) tillgänglig via: http://www.isocarp.net/Data/case_studies/1812.pdf

Gehl Architects hemsida (2011) tillgänglig via: <http://gehlarchitects.wordpress.com/tag/gehl-architects/> (2011-04-04)

Wikipedia (2011) tillgänglig via: http://en.wikipedia.org/wiki/Shared_space (2011-04-14)

Wikipedia (2011) tillgänglig via: <http://en.wikipedia.org/wiki/Win-win> (2011-04-15)

Wikipedia (2011) tillgänglig via: http://sv.wikipedia.org/wiki/Swedish_Open (2011-02-01)

Wikipedia (2011) tillgänglig via: http://sv.wikipedia.org/wiki/Kultur%C3%A4rknig_i_Sverige (2011-02-03)

Bilaga 1.

Intervjufrågor till Borgholms och Lysekils planavdelningar:

Hur ser fördelningen av sommargäster ut, när inträffar "topparna"?

Vilka är de mest framträdande konfliktsituationerna?

Var framträder dessa tydligast? T ex på ett visst torg eller en viss gata? Sker dessa på samma plats varje år?

Har dessa platser varit desamma under lång tid? Om inte, hur har de förändrats och varför?

Kan ni ge exempel på hur ni arbetar med flexibilitet i offentliga rummet?

Har ni märkt att någon lösning fungerar bättre än någon annan?

Varför tror ni att denna lösning fungerar bättre/sämre?

Är någon av dessa lösningar av en mer permanent karaktär, t ex markmaterial som kan användas på olika sätt?

Är någon av dessa lösningar av en mer tillfällig karaktär, t ex flyttbara planteringar, belysning och möbler?

